ΦΙΛΕΡΓΟΣ

Σύγγραμμα Περιοδικὸν

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ.

ΕΤΟΣ Α'. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1877. ΤΕΥΧΟΣ ΙΑ'.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ι

Ὁ Θεὸς ἐστὶ τὸ κέντρον τῆς ἐφέλξεως πρὸς τὸ ὁποῖον ὑψοῦνται καὶ φέρονται αἱ ψυχαὶ. Εἶναι τὸ ὡραῖον ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. Ὑπεράνω παντὸς ὑπάρχει τὸ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν Ὡραῖον.

Ἡ ψυχὴ ὑψοῦται πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπείκουσα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς θέλησιν.

Βοήθει σαυτὸν καὶ ὁ Θεὸς βοηθήσει σε.

«Οἱ ἄνθρωποι εἶπεν ὁ Πλάτων. συνίστανται ἐκ μιᾶς ψυχῆς καθοδηγούσης ἓν σῶμα».

Ἡ σχέσις τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν αἰσθητηρίων· διὰ μέσου δὲ τῶν αἰσθήσεων, ἡ ψυχὴ νοεῖ. κρίνει καὶ ἐκλέγει τέλος μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

Ἡ ψυχὴ διὰ τῆς προσευχῆς ὑψοῦται πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ αὐτὴν ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἐν τῇ θείων μελέτῃ, παρέχων αὐτῇ ἰσχὺν, θάρρος, καρτερίαν· ἀλλ' οὐδέποτε ὁ Θεὸς ἀλλοιοῖ τοὺς αἰωνίους αὐτοῦ νόμους, πρὸς τὰς ἱκεσίας ἑνὸς ἀσθενοῦς θνητοῦ.

Τὸ σύμπαν καὶ οἱ νόμοι αὐτοῦ εἰσὶν αἱ διαρκεῖς ἐκδηλώσεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ.

ΙΙ

Ὅπως τὸ τῆς ὕλης Σύμπαν, διέπουσιν ἀναλλοίωτοι νόμοι ἐπικυροῦντες τὴν ἐν τῇ κτίσει ἐντελῆ ἁρμόνιαν καὶ κανονίζοντες τὴν τακτικὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ πορείαν τῶν Ἀστέρων ἐν τῷ ἀπείρῳ διαστήματι οὕτως ὁ ἠθικὸς Κόσμος καθοδηγεῖται ὑπὸ νόμων εἰς τοὺς ὁποίους ἐπίσης ἀναλλοιώτως εἰσὶν ὑποβεβλημέναι αἱ ψυχαί.

Ἰδοὺ οἱ τρεῖς μεγάλοι ἠθικοὶ νόμοι· ἐναργεῖς βέβαιοι ἀμετάβλητοι ὅπως ἐν τῇ ὕλῃ οἱ νόμοι τῆς παγκοσμίου ἕλξεως, οἱ νόμοι τοῦ Νεύτωνος.

Ἡ ὕλη προδήλως ἐστὶν ὑποδεεστέρα τῆς ψυχῆς ἐπειδὴ δούλη αὐτῆς ἐστὶ καὶ τῇ χρησιμεύσει ὡς ὑποκείμενον. Ὡς οὐδὲν λογίζεται τοσοῦτον ἀφειδὴς αὐτῆς ἡ φύσις ὑπάρχει. Πανταχοῦ βλέμομεν αὐτὴν· ἐν τῇ ἀδρανεῖ οὐσίᾳ τῇ σχηματιζούσῃ τὰ στοιχεῖα τῆς σφαίρας, καὶ ἐν τῇ πεπροικισμένῃ ὑπὸ κινήσεως καὶ ζωῆς ὕλῃ ἥτις συνιστᾷ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

Ἀλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ κλάσει ἡ ὀργανικὴ ὕλη παρουσιάζει ὅλως ἰδιάζον φαινόμενον· ὑπάρχει ἐν αὐτῇ κίνησις καὶ ζωή· καὶ δὲν ἐπιστεύετο ἤδη ὅτι ἐτελεῖτο ἀγών τις μεταξὺ τῆς ὕλης καὶ δυνάμεως τινὸς νοητικῆς, ὑπερόχου ἀγνώστου, ἂν θέλετε, ἥτις κατέχει τὸ ἄτομον διαλύει καὶ μαλάσσει αὐτό. Πᾶν ὅ,τι χαρακτηρίζει τὴν ὀργανικὴν ὕλην ἐστὶ τοῦτο· ἐνόσω ἐνυπάρχει ἐν αὐτῇ ἡ ζωὴ εὑρίσκεται ἐν καταστάσει διηνεκοῦς ἠλεκτρικῆς συμφορήσεως. Πράγματι ὁ σπουδάσας τὴν χημεία— Τὴν ὡραῖαν ταύτην ἐπιστήμην ἥτις τοσαύτην παρέσχε πρόοδον τῇ Φιλοσοφίᾳ

τῆς φύσεως — γνωρίζει ὅτι δύο ἄτομα ἑνοῦνται καὶ διαλύονται ὑπείκοντα εἰς τινας σταθερῶς ἀμεταβλήτους νόμους. Ὅθεν ὅπως ἑνωθῶσι δύο ἄτομα ἀπαιτεῖται δύναμίς τις· ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἡ θερμότης ἄλλως ἡ ἠλεκτρικότης, καλουμένη ἥτις ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου τοῦ βασιλέως τούτου τῶν ἀστέρων τοῦ μικροῦ ἡμῶν κόσμου, τοῦ συγκροτοῦντος περὶ αὐτὸν τὴν ἐκ πλανητῶν καὶ πλήθους μικρῶν ἀστέρων, οἰκογένειαν αὐτοῦ ἐφ ἧς ἀδιαλείπτως διαχέει μόρια θερμότητος καὶ ζωῆς.

Ὁμοίως ὅταν δύο ἄτομα ἀποχωρίζωνται, ἀποδίδουσι τὴν παρ' αὐτῶν ἀπορροφηθεῖσαν θερμότητα, συμβαίνει τότε ἐξάτμισις ἠλεκτρικότητος

Ἀλλὰ τὸ ἡμέτερον σῶμα διαρκούσης τῆς γηΐνου ἡμῶν ὑπάρξεως εὑρίσκεται ἐν συνεχεῖ τινι καταστάσει διαπλάσεως τουτέστιν ἐν διηνεκεῖ καταστάσει διαλύσεως καὶ μετασυνθέσεως· αἱ φυσιολογικαὶ ἐπιστῆμαι λέγουσι καὶ ἐπικυροῦσι τοῦτο. Ἀποδεικνύεται ἐκ ταύτης ἐναργῶς καὶ βεβαίως ὅτι ἕκαστον ἐλάχιστον μόριον τοῦ ὑλικοῦ ἡμῶν ὄντος πλέει ἐντὸς ἠλεκρικῆς τινος φυσαλίδος ἀκριβῶς ὅπως τὰ μικροσκοπικὰ ζωάρια ἔν τι ὕδατος σταγῶνι.

Οὕτω κατὰ συνέπειαν τῆς διαλύσεως τῶν συνιστώντων αὐτὸ κυψελῶν. ὑπάρχει διηνεκὴς παραγωγὴ ἠλεκτρικότητος· τὸ δ' ἡμέτερον σῶμα ἐμφορεῖται μέχρι καὶ αὐτῶν ἀπειροστημορίων μερῶν του ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ.

Τὸ ρευστὸν τοῦτο δὲν εἶναι ἡ Ψυχή. Εἶναι ἁπλῆ τις Δύναμις τῆς ὁποίας ὁ Ἥλιος, μέγα ὄργανον ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Θεοῦ κοινόν ἐστι δοχεῖον. Τὴν δύναμιν ταύτην θέλομεν ἀποκαλεῖ Δύναμιν ζωϊκήν.

Κατέχομεν πεποίθησιν ἀκράδαντον κατόπιν πολυχρονίου καὶ ὡρίμου μελέτης προσκτηθεῖσαι ὅτι ἡ Ψυχὴ καὶ τὸ περίπνευμα αὐτῆς ἑνοῦνται μετὰ τοῦ σώματος διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ τούτου ρευστοῦ· Βλέπομεν οὕτως ὅτι τὸ Περίπνευμα ἐστὶν ὁ τύπος τοῦ σώματος ὅτι ὑλοποιεῖται ἕλκων πρὸς ἑαυτὸ τῆς ὕλης τὰ ἄτομα καὶ τέλος ὅτι ἡ ἠλεκρικότης ἀπαλλαττομένη διὰ τοῦ χημικοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀτόμων τούτων εἶναι ὁ δεσμὸς δι' οὗ ἡ ψυχὴ ἑνοῦται μετὰ τῆς ὕλης.

Ἀλλ' ἡ Ψυχὴ μετὰ τῆς θελήσεως διευθύνουσι τὸ ἄτομον. Διὰ τῆς θελήσεως αὐτῆς ἡ ψυχὴ διευθύνει πάντα τοῦ σώματος αὐτῆς τὰ ὄργανα, μεθ' ὧν ὡς βλέπομεν εἶναι στενῶς συνδεδεμένη. Ἅμα ὡς ὁ δεσμὸς οὗτος (ἡ ἠλεκτρικότης ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ὀργάνου παραγομένη) ἐκλείψῃ μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ ἑνὸς τῶν ὀργάνων τοῦ σώματός της, ἀδυνατεῖ αὕτη νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ὄργανον τοῦτο· ὁπόταν δὲ ἡ ζωϊκὴ δύναμις ἐγκαταλείψῃ ἅπαν τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ καὶ τὸ περίπνευμα αὐτῆς ἀμέσως αὐτοῦ ἀπαλλάττονται. Τὸ σῶμα θνήσκει ἀποδίδον τῇ φύσει τὰ συνιστῶντα αὐτὸ στοιχεῖα καὶ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ἀποκαθίσταται αὖθις ἐλευθέρα ἐν τῷ διαστήματι.

III

Κύκλον τῆς ψυχῆς τὴν ὕπαρξιν ν' ἀποδείξωμεν· ταύτης προφανῆ τεκμήρια εἰσὶ τὰ ἀνθρώπινα πάθη· δύναται δὲ τις καὶ ἄνευ τῶν ὑπὸ τῶν πνευμάτων διδομένων διακοινώσεων, ν' ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν καὶ μετενσάρκωσιν τῶν ψυχῶν· ἀρκεῖ νὰ μελετήσῃ τις τοὺς ἐν τοῖς γυμνασίοις τῆς αὐτῆς κλάσεως νέους ὧν οἱ μὲν εἰσὶν ὑπέρτεροι, τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, οἱ δὲ πολλῷ ὀλιγώτερον, πρὸς ἐκμάθησιν εὐφυεῖς καὶ ἥττον ἀνεπτυγμένοι ἀρκεῖ νὰ σπουδάσῃ τις τοὺς μικρὰς ἡλικίας ταῖς αὐταῖς γονεῦσιν ἀνήκοντας παῖδας καὶ νὰ παρακολουθήσῃ ἐφ' ὅσον αὐξάνουσι τὰς ὀρέξεις καὶ τὰ πάθη αὐτῶν· ἀρκεῖ νὰ συγκρίνῃ τις τὴν ψυχὴν τῶν μεγάλων νοῶν οἵτινες παδηγετοῦσι τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς, πρὸς τὴν ψυχὴν τῶν ἄνευ νόμου ἄνευ πίστεως ἄνευ ἀρχῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὡς κόνιν ἕλκει κοπιωδεῖς ἐν ταῖς πτυχαῖς

τῆς τηβέννης ὁ μεγαλοφυὴς ἔθνους τινός.

Ἡ ψυχή ἐστιν ἄυλος. Ἐστὶν ἀθάνατος.

Ἐκδηλοῦται διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς ὕλης.

Ἐν τῇ ἐποχῇ καθ' ἣν εὑρισκόμεθα καὶ εἰς τὸ σημεῖον ἐν ᾧ ἔφθασαν αἱ ἀνθρώπιναι γνώσεις, ἡ ἰδέα ψυχῆς ἀύλου ἐχούσης πραγματικὴν ὕπαρξιν, ἀνεξαρτήτως τῆς ὕλης, εὐκόλως ἀφ' ἑαυτῆς ἀνακτύσσεται. Ἡ ἐπιστήμη χορηγεῖ τοσαῦτα παραδείγματα ἐνεργειῶν, ἃς αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν δὲν δύνανται νὰ ἀντιληφθῶσι καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὁποίων εἴμεθα ἐν τοσούτῳ βέβαιοι χωρὶς νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν νέαν ἐκείνην αἴσθησιν τὴν ὑπερφυῆνον, ἂν ἐπιτρέπητε, τὴν ὁποίαν καλοῦσιν Φαντασίαν ἢ Ἔμπνευσιν, ἀλλὰ θεωροῦντες ἁπλῶς ὡς ἰδιοκτήτους τὰς βεβαιότητας ὅσας ἡ Πειραματικὴ Ἐπιστήμη μᾶς παρέχει.

Δὲν εἶναι ἄυλον τὸ φῶς; Ἀπορρέον ἀφ' ἑκάστου ἡλίου ἀβαρὲς ἄνευ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ, ὅττις καθιστᾷ αὐτὸ ἡμῖν αἰσθητόν, διαπερᾷ τὴν ἀπειρίαν τοῦ διαστήματος, καὶ ἡ ταχύτης του, ἐννοῶ τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν ἣν διατρέχει ἐν διαστήματι ἑνὸς δευτερολέπτου, φθάνει τὸν τεράστιον ἀριθμὸν ὃν ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ τὸ πνεῦμα, καὶ δι' αὐτῆς τῆς παρατηρήσεως ἀκόμη, τῶν 80,000 λευγῶν.

Ἡ ἠλεκτρικότης ὅπως καὶ τὸ φῶς εἰμὴ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτελοῦσιν», ἐστὶν ἀβαρής· διαφεύγει τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις. Ταχεῖα ὡς ἡ ἰδέα ἐκδηλοῦται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ ἑτέρου ὁσάκις παρέχεται αὐτῷ σῶμα τι διὰ μέσου τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὸν νὰ φανερωθῇ.

Τέλος ὁ Μαγνητισμός ἐστιν οὐσία τις μυστηριωδεστέρα, διαπεραστικωτέρα τῶν δύο τούτων ἐνεργειῶν ἃς ὠνομάσαμεν.

Λυλικῶς σκεφθέντες εἴπατε δὲν ἤθελέ τις πειραθῇ νὰ ἴδῃ τὴν ὕλην ἐνδυομένην μορφὰς ἢ τουλάχιστον καταστάσεις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον λεπτοφυεῖς, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἁγνάς!

Ὅπως δήποτε! Εἴτε ἡ ὕλη ἐστίν, ἥτις μεταμορφουμένη, ψυχὴ ἀποκαθίσταται, εἴτε ἡ ψυχή ἐστιν ἡ ἐμψυχοῦσα καὶ μεταμορφοῦσα τὴν ὕλην, γεγονός τι ὑπάρχει πρόδηλον διὰ πάντα σκεπτόμενον νοῦν.

Ὑπάρχει ἡ ψυχή. Εἶναι ἀθάνατος.

Νομίζομεν ὅτι τὰ ρηθέντα ἀρκοῦσιν, ὅπως ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν νὰ κατανοήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς φύσιν. Ἀνακεφαλαιοῦμεν.

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐστιν ἄυλος. Ἐστὶν ἀθάνατος.

Συγκρατεῖται μετὰ τοῦ σώματος διὰ μέσου δυνάμεώς τινος ἣν ἠδυνάμεθα σχεδὸν ν' ἀποκαλέσωμεν Συνάφειαν. Ἀπαλλαττομένη τῶν συνδεόντων αὐτὴν μετὰ τοῦ σώματος δεσμῶν, δύναται νὰ διατρέξῃ τὰς ἀποστάσεις τοῦ ἀπείρου πολλῷ μᾶλλον ταχυτον τοῦ φωτὸς ὅπερ ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἡλίου μεθ' ὅσης ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ταχύτητος.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ (Revue Spirite).

Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

Τῇ 23 Νοεμβρίου 1877.

ΤΑ ΣΠΗΛΑΙΑ ΤΟΥ ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΥ.

Ἀκταὶ ἀπότομοι, ὕψους διακοσίων πεντήκοντα ποδῶν, σχηματίζουσι τὴν παραλίαν τοῦ μεσημβρινοῦ ἀκρωτηρίου τῆς νήσου Κορσικῆς.

Αἱ ἀκταὶ αὗται ἐκ τιτανώδους βράχου ὀλίγον σκληροῦ, καταβαλλόμεναι ἀεννάως ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, εἰσὶν ὅλαι ὑπονενοσμευμέναι ἢ ὑπεσκαμμέναι εἰς τὴν βάσιν, καὶ αἱ ἕνεκα τῆς ἐπιρροῆς τῶν κυμάτων ἀδιάλειπτοι καταρρεύσεις, ἀφίνουσι τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ βράχου κρεμάμενον, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀέρος, ὡς καταπεσὼν θόλος, σχηματίζον τέταρτον κύκλου, τοῦ ὑποίου τὸ ἐξέχον ἢ ἡ καμπὴ εἶναι εἰς τινα μέρη πλειοτέρα τῶν ἑκατὸν ποδῶν.

Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ θεωρεῖται ὡς θαῦμα, δὲν εἶναι μόνον τὸ νὰ βλέπῃ τις τὰς ἀποτόμους ταύτας ἐξοχὰς κρατουμένας ὑπεράνω τῶν ἀβύσσων τῆς θαλάσσης ὑπὸ μόνης τῆς δυνάμεως τῆς πλαγίας συγκρατήσεως, ἀλλὰ πρὸ πάντων, τὸ νὰ βλέπῃ αὐτὰς καταπεφορτωμένας ὑπὸ ὁλοκλήρου πόλεως καὶ ἀκροπόλεως, νὰ ἀνθίστανται εἰς τὸ ὑπερμέγεθες τοῦτο βάρος, ὅπερ μ' ὅλον τοῦτο, τάχιον ἢ βράδιον, θέλει καταρρεύσει ἀποσπωμένου τοῦ ὡς ἐρείσματος χρησιμεύοντος μέρους. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βονιφάτιον. Ἐν τούτοις εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ πλέον ἐκτεθειμέναι οἰκίαι ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν των, καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι πρὸ αἰῶνος ἅπασα ἡ πόλις θέλει ἐγκαταλειφθῇ, ἐὰν πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν καταποντισθῇ ὑπὸ τῆς πτώσεως τοῦ ἐδάφους ὅπερ τὴν φέρει.

Εἰς τὰ πέριξ τοῦ Βονιφατίου ἡ θάλασσα ἔχει πολλὰ κοῖλα σπήλαια, εἴς τινα τῶν ὁποίων παρατηροῦνται ἀξιωσημείωτοι λεπτομέρειαι.

Ἐν τούτων μεγάλης εὐρυχωρίας εὑρίσκεται ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν· ἡ εἴσοδός του εἶναι λίαν στενή, ἐπειδὴ ἡ θάλασσα εἰς τὸ μέρος τοῦτο συνεσώρευσε ποσότητα μεγάλην χαλύκων, δὲν δύναται μάλιστα νὰ διέλθῃ τις, καὶ συρόμενος ἐπὶ τῆς κοιλίας. Τὸ ἐσωτερικὸν περιέχει πολλὰς αἰθούσας τῶν ὁποίων οἱ τοῖχοι καὶ οἱ θόλοι εἰσὶν ὅλοι κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀπολιθώσεων, καὶ τῶν ὁποίων τὸ βάθος εἶναι κεκαλυμμένον ὕδατος. Ἀλλ' ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἐκπλήττει, εἶναι ὅτι τοῦτο τὸ ὕδωρ καθαρὸν καὶ διαφανὲς εἶναι ὀλίγον ἁλμυρὸν, ἐνῷ ἡ ἐπιφάνειά του εἶναι χαμηλοτέρα τῆς τῆς θαλάσσης· ἀνεγνωρίσθη πάραυτα ὅτι τὸ γλυκὺ τοῦτο ὕδωρ εἶναι προϊὸν ἀποσταλάξεων ὑδάτων βροχῆς εἰς τὰ πέριξ τῆς ἀκτῆς, καὶ τοῦτο εἶναι ὡς νέα ἀπόδειξις ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης δὲν εἰσχωροῦσιν ἐντὸς τῆς γῆς, ὡς διϊσχυρίζοντό τινες φυσικοὶ, πρὶν αἱ γεωλογικαὶ γνώσεις φθάσωσιν εἰς τὸ κατακόρυφον. Οἱ περίεργοι διατρέχουσι τοῦτο τὸ σπήλαιον ἐντὸς λέμβου, διότι τὸ βάθος τοῦ ὕδατος εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ ὀκτὼ μέχρι δέκα ποδῶν.

Ἓν ἕτερον σπήλαιον ὀλιγώτερον περίεργον, εἶναι τὸ φέρον τὸ ὄνομα Περτουϊράτο· εἶναι ἀξιόλογος στοὰ, ἥτις λέγεται ὅτι ἐσκάφθη ὑπὸ ἀνθρωπίνου χειρὸς, τοσοῦτον κανονικὴ εἶναι. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὸν ἐκ τῶν δύο μερῶν, τὸ φῶς εἰσέρχεται ἐλευθέρως, καὶ ὅ,τι αὐξάνει τὴν ἔκπληξιν περὶ τούτου τοῦ σπηλαίου εἶναι ὅτι τὸ ὄρος προχωρεῖ ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὡς ἀκρωτήριον οὗτινος ἡ βάσις εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὰ βάθη τῶν ὑδάτων.

Τὸ σπήλαιον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ (τοῦ χωρίζοντος τὴν Κορσικὴν τῆς Σαρδηνίας) εἶναι ἔτι παράδοξον. Αὕτη εἶναι μεγάλη ὀπὴ ἡμικυκλοτερὴς ἐπὶ τῆς καθέτου πλευρᾶς ἑνὸς βράχου, περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ὁ ἐν εἴδει ψαλλίδος ἰσθμὸς ἥνωσε τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐπειδὴ ἡ ὀπὴ αὕτη εἶναι πλήρης φυκῶν, ἡ θάλασσα εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται ἐλευθέρως· δὲν δύναταί τις νὰ προχωρήσῃ ἐντὸς ἢ ἀπὸ λέμβου, καὶ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐκλέξῃ στιγμὴν καθ' ἣν ἡ θάλασσα δὲν εἶναι πολὺ ταραχώδης· εἰ δὲ καθίσταται δύσκολον νὰ ἴδῃ ἄλλο τι παρὰ τὴν πρώτην ὑπόγειον στοὰν, καὶ εἰς ταύτην οὐδὲν ἀξιοσημείωτον εὑρίσκεται, ἀλλ' ἀφοῦ φθάσῃ εἰς τὸ βάθος ταύτης τῆς στοᾶς, ἥτις φαίνεται ὅτι προχωρεῖ ἀρκετὰ ἀποτόμως ἐντὸς τοῦ ὄρους, παρατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τὴν εἴσοδον δευτέρου σπηλαίου, οὗτινος ὁ θόλος δὲν εἶναι πολὺ ὑψηλὸς καὶ φέρει εἰς αἴθουσαν ἀπέραντον φωτιζομένην ἄνωθεν· ἡ αἴθουσα αὕτη περιέχει βαθεῖαν δεξαμενὴν πλήρη καθαρωτάτου ὕδατος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας φαίνεται μέγας ἀριθμὸς φωκῶν, αἵτινες παίζουσιν. Οἱ ἁλιεῖς τοῦ Βονιφατίου, ῥίπτουσιν ἐνίοτε τὰ δίκτυά των εἰς τὰ μονήρη ταῦτα μέρη, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀνησυχοῦσι ταῦτα τὰ ζῶα, ἅτινα οὐδόλως φαίνονται φοβόμενα.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΥΛΚΑΣ.

ΑΙ ΕΝ ΟΥΡΑΝΩ ΓΑΙΑΙ

(Συνέχεια, ἴδε τεῦχος Γ'. σελ. 447).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὑπὸ τῆς νομίμου φιλοδοξίας ὠθούμενον ἵνα τάχιον καὶ βαθύτερον διεισδύσῃ ἐν ταῖς ἀβύσσοις τοῦ ἀπείρου, τὸ μεγαλοφυὲς ἀνθρώπινον πνεῦμα ἕτερον μέσον ἐζήτησεν ὅπως ὑπερβῇ τὰς ὑπὸ τῆς κατασκευῆς τῶν διόπτρων ἐπιτευχθείσας προόδους, καὶ, ἐκ παραλλήλου πρὸς ταῦτα ἐφεῦρε τὰ τηλεσκόπια.

Εἰ καὶ, ὡς ἐκ τῆς ἐτυμολογίας αὐτοῦ, τὸ ὄνομα τηλεσκόπιον, ὅπερ σημαίνει βλέπειν μακρόθεν ἐδόθη κατ' ἀρχὰς πᾶσι τοῖς ὡρισμένοις εἰς τὴν θεωρίαν τῶν μεμακρυσμένων ἀντικειμένων, πρὸ πολλοῦ καθιερώθη τὸ ὄνομα τηλεσκόπιον εἰς τὰ ἐργαλεῖα περὶ ὧν ἐν τῷ παρόντι ὁμιλήσομεν. Ἐν τούτοις, καὶ σήμερον εἰσέτι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ ἀδιαφόρως τηλεσκόπια ἀποκαλοῦσιν· ὅταν δὲ θελήσωσι διακρίναι αὐτὰ ὀνομάζουσι τὰ μὲν πρῶτα ἀντανακλαστικὰ τὰ δὲ δεύτερα διαθλαστικὰ, ὀνόματα σχετικὰ πρὸς τὴν πορείαν τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων ἐπ' ἀμφότερον. Τῶν λέξεων ἄλλως τε τηλεσκόπια, τηλεσκοπικὰ, ποιοῦνται ἐν γένει χρῆσιν ἐν ταῖς περιγραφαῖς ὁσάκις πρόκειται περὶ παρατηρήσεων ἀστέρων ἀοράτων τῷ γυμνῷ ὀφθαλμῷ.

Τὸ κυρίως τηλεσκόπιον λεγόμενον ἔχει ὡς οὐσιῶδες μέρος οὐχὶ φακὸν ὑέλινον, ἀλλὰ κάτοπτρον. Δέον δὲ ἵνα τάχιστα γνωρίσωμεν τοῦτο καὶ μηδόλως αὐτοῦ ἐπιλαθώμεθα. Τὸ κάτοπτρον τοῦτο κεῖται ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ σωλῆνος τοῦ τηλεσκοπίου, ὅπου δηλαδὴ τίθεται ὁ ὀπτικὸς ἐν τοῖς διόπτροις. Τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ σωλῆνός ἐστιν ἐλεύθερον. Ὑπάρχει δ' ἐνταῦθα, ὡς πᾶς τις βλέπει, διαφορὰ οὐσιώδης κατασκευῆς τε καὶ σχήματος μεταξὺ τοῦ διόπτρου καὶ τοῦ τηλεσκοπίου.

Ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ τηλεσκοπίου εὕρηται ἔν τινι συγγράμματι δημοσιευθέντι ἐν Λυὸν, ἐν ἔτει 1652, ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ζουκχίου, ἀγγέλλοντος ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1616 συλλαβὼν εἶχε τὸ σχέδιον τοῦ ἐργαλείου τούτου· καὶ ὅμως μόλις ἐν ἔτει 1663 ἠδυνήθη τις ἀναγνῶναι τὴν πλήρη περιγραφὴν τηλεσκοπίου ὀφειλομένου Ἀγγλῳ τινὶ ἐπιστήμονι, τῷ Σὶρ James Gregory. Δέκα δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα, ὁ Νεύτων κατεσκεύασε τὸ ἑαυτοῦ, ἐν συστήματι διαφόρῳ τοῦ προηγουμένου. Ἕνα δ' αἰῶνα καὶ ἔτι πρὸς μετὰ ταῦτα, ὁ William Herschel ἐπέτυχε τοῦ ἀνεγεῖραι ἀληθινὸν μνημεῖον τῇ Ἀστρονομίᾳ, κατασκευάσας ἰδίαις χερσὶ τὸ ἰσχυρότατον ἐργαλεῖον τῆς ὀπτικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Οἱ Ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον τά τε κοῖλα καὶ τὰ λεῖα κάτοπτρα καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτῶν ὀπτικὰς ἰδιότητας. Ἀλλ' οὐδόλως ἐχρησιμοποίησαν αὐτὰ κάλλιον τῆς ὑέλου διὰ τὴν σπουδὴν τῶν ἐπιστημῶν. Ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ, ὁ Εὐκλείδης ἐν τῇ Κατοπτρικῇ αὐτοῦ, ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῇ Ὀπτικῇ αὐτοῦ, Ἥρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Σενέκας, ὁ Πλούταρχος, ὁ Ἀπουλαῖος, καὶ πολλοὶ ἕτεροι συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος ὡμίλησαν περὶ κοίλων κατόπτρων καὶ περὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν παραγομένης αὐξήσεως τῶν ἀντικειμένων. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ ἐπιγραφὴ μνημονεύουσα κατόπτρου τεθειμένου ἐπὶ τοῦ φάρου τῆς Ἀλεξανδρείας, δι' οὗ ἠδύνατό τις βλέπειν τὰ πλοῖα εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν περίπου λευγῶν, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ameilhon(1), καὶ μάλιστα εἰς ἀπόστασιν πεντακοσίων περίπου λευγῶν κατὰ τὸν Benjamin de Tudela (2).

Ὁ ἄραψ συγγραφεὺς Ἀμπουλφέδας διηγεῖται μάλιστα ὅτι τὸ κάτοπτρον τοῦτο κατεστράφη ὀλίγα ἔτι μετὰ τὸν Μωάμεθ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν (3). Ὁ Βυφφὼν συμπεραίνει ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης ὅτι τὸ ἀνταναι-

(1) Academie des Inscriptions, τόμ. 42 σελ. 503.

(2) Voyage, μεταφρ. γαλλ. σελ. 104 ἐν Παρισίοις, 1830.

(3) Descriptio Aegypti, σελ. 7 τοῦ ἀραβικοῦ κειμένου Gottinque, 1776.

κλαστικὸν τηλεσκόπιον ἦν γνωστὸν τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς ἐπιστήμασιν. Ἄλλως τε ἡ ὑπερβολὴ τῶν περιγραφῶν ἐστι πρόδηλος διὰ μόνου τοῦ πράγματος τούτου ὅτι ἡ κυρτότης τῆς θαλάσσης κωλύει ἡμᾶς βλέπειν πλοῖα εἰς ἀπόστασιν πεντακοσίων λευγῶν καὶ μάλιστα ἑκατον. Πιστεύομεν μετὰ τοῦ κ. Th. Henri Martin, ὅτι τὸ συναξάριον τοῦτο ἀναφέρεται εἰς μαγικόν τι ἀνατολικὸν κάτοπτρον δι' οὗ βλέπει τις πᾶν ὅ,τι θέλει. Δυνάμεθα ἐπίσης σημειῶσαι ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ἐν Ραγούσῃ, κάτοπτρον τεθειμένον ἐν τῷ βάθει κυλίνδρου, δι' οὗ ἔβλεπέ τις εἰκόνας ἀρκούντως μεμακρυσμένας, καὶ μεταξὺ ἄλλων πλοῖα ἐν τῷ λιμένι. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ἦν ἴσως προϊὸν ἀξιοσημείωτον τῆς τέχνης τοῦ κοιλαίνειν καὶ στιλβοῦν τὰ μέταλλα κατά τινα δεδομένην κυρτότητα. Ἦν ὁ πρόδρομος τοῦ τηλεσκοπίου, ἀλλ' οὐχὶ αὐτὸ τὸ τηλεσκόπιον, ἐπειδὴ οὐδεὶς ὀπτικὸς φακὸς ὑπῆρχεν.

Ὡς δ' ἔρθημεν εἰπόντες, ἓν τῶν μεγίστων καὶ διασημοτάτων τηλεσκοπίων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Βίλλιαμ Ἐρσχέλου, κατασκευασθὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, εἰς Slough ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὁ κολοσσὸς οὗτος κατέπληξε τὰς φαντασίας, οὐχὶ διὰ τὰς διὰ τούτου γενομένας ἀνακαλύψεις (πράγμα περὶ οὗτινος οὐδόλως ὁ κόσμος ἐφρόντιζεν), ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὰς ὑπερμεγέθεις αὐτοῦ διαστάσεις, αἵτινες ἦσαν 1 μέτρου καὶ 47 ἑκατοστημορίων διὰ τὸ κάτοπτρον καὶ 12 μέτρων διὰ τὸ μῆκος τοῦ σωλῆνος (1).

Τὸ κάτοπτρον τοῦ τηλεσκοπίου τούτου μόνον εἶχε βάρος 1000 χιλιογράμμων. Ἵνα δὲ κινῆται ἐργαλεῖον τοιούτου βάρους ὁ Ἐρσχελος ἠναγκάσθη ἐπινοῆσαι μηχανισμὸν πολυπλοκώτατον, συνιστάμενον ἐξ ὁλοκλήρου συνδυασμοῦ ἱστίων, ἀναβαθρῶν, τροχιλεῶν καὶ σχοινίων, ὡς ἡ ἐξάρτησις μεγάλου πολεμικοῦ πλοίου. Ἡ γιγαντιαία αὕτη μηχανὴ οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὸ δοῦναι τῷ τηλεσκοπίῳ τοῦ Ἐρσχέλου τὴν φαντασιώδη αὐτοῦ διασημότητα.

Σήμερον δὲ οὐκέτι ὑπάρχει τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο εἰμὴ ὡς λείψανον οἰκογενειακόν, εὐλαβῶς διατηρούμενον ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς Slough. Τὴν 1 Ἰανουαρίου 1840, ὁ σὶρ Ζὲν Ἐρσχελος, υἱὸς τοῦ Βίλλιαμ, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, τὰ τέκνα αὐτῶν, ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, καί τινες ἀρχαῖοι θεράποντες τῆς οἰκογενείας, συνῆλθον εἰς ἀνάμνησιν τοῦ τηλεσκοπίου καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου ἀστρονόμου γενομένων ἀπεράντων ἀνακαλύψεων. Τὴν μεσημβρίαν, ἡ συνέλευσις περιεστράφη πολλάκις περὶ τὸ μνημεῖον λιτανεύουσα, ἔπειτα δὲ ἐκαθίσατο ἐν τῷ σώλῆνι τοῦ τηλεσκοπίου ἐπὶ θρανίων προπαρασκευασθέντων διὰ τὴν περίστασιν καὶ ἔψαλε μνημόσυνον διὰ στίχων ἀγγλικῶν συντεθέντων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σὶρ Ι. Ἐρσχέλου. Ἡ ἔνδοξος οἰκογένεια παρετάχθη μετὰ ταῦτα ἐν κύκλῳ πέριξ τοῦ σωλῆνος, καὶ ἡ ὀπὴ ἑρμητικῶς ἐπεσφραγίσθη.

(1) Καίτοι γιγαντιαῖαι, αἱ ἀναλογίαι αὗται καθ' ὑπερβολὴν ἐμεγαλοποιήθησαν ὑπὸ τῆς φήμης. Μεταξὺ δὲ πολλῶν ἑτέρων, πρωΐαν τινὰ διεδόθη ἐν Λονδίνῳ ὅτι ὁ διάσημος ἀστρονόμος ἔδωκε χορὸν ἐντὸς τοῦ κυλινδρικοῦ σωλῆνος τοῦ ἑαυτοῦ τηλεσκοπίου. Ἡ φαντασία αὕτη ἐφάνη πρωτότυπος καὶ συνετέλεσεν ἵνα ἐκληφθῇ ὡς πραγματικὸν φαινόμενον τὸ ἐργαλεῖον ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἤδη ὡς κολοσσός. Ἡ εἴδησις δὲ τοῦ δῆθεν χοροῦ τοῦ Ἐρσχέλου διεψεύσθη. Ἀπεδείχθη ὅτι συνέχεον τὸν διάσημον ἀστρονόμον μετά τινος ζυθοποιοῦ, καὶ τὸ μέγα τηλεσκόπιον μετά τινος βαρέλλας ζύθου, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἧς τινος πράγματι ἐχόρευσάν τινες τετράχορον. Ἀργός τις ἀναμφιβόλως ἐπαγωγὸν ἐνόμισεν ἵνα μεταγάγῃ τὸ μέρος τῆς πανηγύρεως εἰς Slough, καὶ πλάσῃ ὅτι ὁλόκληρος συναναστροφὴ ἐχόρευσε δῆθεν ἐντὸς σωλῆνος σιδηροῦ, ἐν ᾧπερ ἄνθρωπος τοῦ ἐλαχίστου ἀναστήματος δυσκόλως ἠδύνατο ἵστασθαι ὄρθιος. Τοῦσον προκατειλημμένος διετέλει ὁ κόσμος ὑπὲρ τοῦ περιφήμου ἐργαλείου τοῦ Ἐρσχέλου, ὥστε τὴν διάψευσιν οὐχὶ πάντες παρεδέχθησαν, καὶ ὥστε μετὰ πολὺν χρόνον ἐγίνετο εἰσέτι λόγος περὶ τοῦ παραδόξου χοροῦ τοῦ δοθέντος ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀστρονόμου.

Ἔδωκε δὲ πέρας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οἰκεία τις πανήγυρις (1)

Τὸ μέγιστον τῶν μέχρι τῆς σήμερον κατασκευασθέντων τηλεσκοπίων ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ λόρδου Rosse ἱδρυθὲν ἐντὸς τοῦ παραδείσου τοῦ πύργου αὐτοῦ Parsonsto n ἐν Ἰρλανδίᾳ, δι' οὗ ἀνεκάλυψε τὰς θαυμασίας νεφελότητας καὶ τὰς σπειροειδεῖς, τοὺς σωροὺς ἐκείνους τῶν ἡλίων τῶν τόσον ἀπομεμακρυσμένων, ὥστε τὸ φῶς αὐτῶν μετὰ ἑκατομμύρια ἐτῶν μέχρις ἡμῶν φθάνει. Ὁ σωλὴν τοῦ ἀληθῶς κολοσσιαίου τηλεσκοπίου τούτου ἔχει μῆκος 55 ποδῶν ἀγγλικῶν (16 μ, 76), καὶ βάρος 6604 χιλιογραμμων. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα αὐτοῦ, δύναιτο συγκριθῆναι πρὸς καπνοδόχων ἀτμοπλοίου μεγίστων διαστάσεων· λήγει δὲ πρὸς τὰ κάτω δι' ἐξογκώσεως τετραγώνου, δίκην σκηνῆς περικλειούσης τὸ κάτοπτρον, ὅπερ ἔχει διάμετρον 6 ποδῶν, (1 μ, 83), καὶ βάρος 3809 χιλιογράμμων, δηλαδὴ τετραπλάσιον σχεδὸν τοῦ τοῦ Ἐρσχέλου. Τὸ ὅλον βάρος τῆς μηχανῆς ἐστι 10413 χιλιογράμμων. Τὸ ὑπέρλαμπρον τοῦτο ἐργαλεῖον ἱδρυμένον ἐπὶ εἴδους ὀχυρώματος ἐπιμήκους 75 περίπου ποδῶν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, τέθειται μεταξὺ δύο ἐκ πλαγίου κειμένων τοίχων, ἐπάλξεις ἐχόντων, ὑψηλῶν, ὅσον πεντήκοντα ποδῶν, κεκτισμένων ἐξ ἑκατέρου μέρους ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς κρηπῖδες τῷ εἰς τὸ κινεῖν αὐτὸ ὁρισμένῳ μηχανισμῷ. Ὁ γίγας οὗτος ὀφθαλμὸς δύναται ἐξερευνῆται τὰ βάθη τοῦ οὐρανοῦ πέραν πάσης ἀποστάσεως ἔνθα ἠδυνήθη ποτὲ ἵνα διεισδύσῃ ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμός. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐπιτυχία ὑπῆρξε τὸ ἀνακαλύψαι τὸ ἀκριβὲς τῶν νεφελοειδῶν σχῆμα.

Ὁ διδάσκαλος καὶ φίλος ἡμῶν Βαβινέτος ἔγραψεν ὅτι διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τούτου δύναιτό τις ἰδεῖν ἐπὶ τῆς Σελήνης ἀγέλας ζώων ἀναλόγων πρὸς τὰς τῶν δαμάλεων τῆς Ἀμερικῆς, καὶ διακρῖναι στρατεύματα τεταγμένα ὡς εἰς μάχην πορευόμενα, καὶ μνημεῖα ἴσα πρὸς τὰ ἡμέτερα, οἷα τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων, τὸ Λουβρον, ὁ ναὸς τῆς Παναγίας, εὐκόλως καὶ κάλλιον ἔτι τὰ κατὰ μῆκος ἐκτεταμένα ἀντικείμενα, οἷα αἱ ῥοαὶ τῶν ποταμῶν ἡμῶν, οἱ πορθμοὶ ἡμῶν, τὰ περιτειχίσματα, αἱ ὁδοί, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ κανονικαὶ φυτεῖαι. Εἴησαν δὲ ταῦτα ἀκριβῆ, εἴπερ τὸ κάτοπτρον τοῦ τηλεσκοπίου τούτου ἦν ἐντελές· ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτοῦ οὐδόλως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν (1), καίτοι δὲ θαυμασια ἀνακαλύψαν, οὐδόλως εστὶν ἀρκούντως καθαρὸν ἵνα δείξῃ ἐπὶ τῆς Σελήνης, μηδ' ἐπὶ τῶν πλανητῶν λεπτομερείας ἀκριβεστάτας.

Τηλεσκόπια ἐντελέστερα τῶν τοῦ Ἐρσχέλου καὶ τοῦ λόρδου Rosse κατεσκευάσθησαν ἔκτοτε. Ἐν ἔτει 1862, ὁ κ. William Lassell, μεγαλέμπορος ἐν Λιβερπούλῃ, ἀποχωρήσας ἐκ τῶν ἐμπορικῶν ἔργων ἱδρύσατο ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὡραίου κλίματος τῆς νήσου Μιλήτης θαυμαστὸν τηλεσκόπιον ὅπερ ἰδίαις χερσὶ κατεσκεύασεν. Τὸ ἐκ μετάλλου κάτοπτρον ἔχει διάμετρον τεσσάρων ἀγγλικῶν ποδῶν, ἢ 1 μ, 22. Τὸ ἐργαλεῖον ἵδρυται ἐν συστήματι νευτωνείῳ, καὶ ἔχει μῆκος 37 ποδῶν (11 μ, 40). Ὁ ὀπτικὸς φα-

(1) Πρὸς κατασκευὴν τοῦ τηλεσκοπίου τούτου ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ ἐδαπάνησε 300000 φράγκων.

κὸς τέθειται εἰς τὸ ἀνώτατον ἄκρον τοῦ σωλῆνος, ὃν διατρέχει παραλλήλως, ἵνα σκοπεύῃ τὸ μικρὸν κάτοπτρον, ἐπίπεδον κεκλιμένον κατὰ 45 βαθμούς, πρὸς ὃ τείνουσιν αἱ φωτιστικαὶ ἀκτῖνες αἱ ἀνανακλώμεναι ὑπὸ τοῦ μεγάλου κατόπτρου τοῦ τεθειμένου πρὸς τὰ κάτω τοῦ σωλῆνος. Ὁ ἀστρονόμος ὑποχρεοῦται ἄρα ἀναβῆναι μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ τοῦ ὀπτικοῦ,, καὶ πρὸς τοῦτο ᾠκοδόμηται ἀληθὴς πύργος καθέτως, ὅστις ὀλισθαίνει ἐπὶ σιδηροδρόμου περὶ τὸ τηλεσκόπιον· ἔχει δὲ πολλὰς ὀροφάς, καὶ ὁ ἀστρονόμος κάθηται ἐπὶ ἐξώστου κινητοῦ δυναμένου ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν κατὰ τὰ ἀναγκαῖα τῇ παρατηρήσει ὕψη, καὶ πλησιάσαι πρὸς τὸ κέντρον κατὰ τὴν κλίσιν τοῦ τηλεσκοπίου, ἵνα δύνηται πάντοτε ὁ ἀστρονόμος τιθέναι τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ πλησίον τοῦ ὀπτικοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κύματα τοῦ ἀέρος τὰ διερχόμενα σταθερῶς δια τῆς ἀτμοσφαίρας καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις πρὸ πάντων δὲ καθέτως, μετὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας, προσεπιθρύβοντα τὰ τείχη τῶν κτιρίων, εἰσὶ λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν καθαρότητα τῶν εἰκόνων, ὅταν ἡ ἐν χρήσει αὔξησις ἰσχυροτάτη τυγχάνῃ, προσπαθοῦσιν ἀποφυγεῖν αὐτὰ, ὅσον οἷόν τε, ἱδρύοντες τὰ μεγάλα ἐργαλεῖα ἐν ὑπαίθρῳ. Τοῦθ' ὅπερ καὶ τούτῳ συμβαίνει. Ἵνα δὲ ἐλαττωθῇ τὸ βάρος καὶ εὐκολυνθῇ ὁ χειρισμὸς, ὁ σωλὴν ἐν τῷ φανερῷ ἱδρύεται (1).

Αἱ τῷ τηλεσκοπίῳ τούτῳ ἐφαρμόσιμοι αὐξήσεις ποικίλλονται ἀπὸ 500 μέχρι 1500. Διὰ τούτου δὲ τοῦ ἐργαλείου ὁ κ. Λασσὲλ ἀνεκάλυψε τὴν δορυφόρον τοῦ Ποσειδῶνος, ὡς καὶ τοὺς δύο πλησιεστέρους τοῦ Οὐρανοῦ, τῇ βοηθείᾳ ὀπτικοῦ αὐξάνοντος 1060 φοράς. Ἕτεραι ἀνακαλύψεις οὐχ ἧττον λαμπραὶ ὑπῆρξαν ἡ ἀνταμοιβὴ τοῦ ὑπερλάμπρου τούτου ἔργου. Ἐνῷ δὲ αἱ θαυμασταὶ αὗται πρόοδοι τῆς ὀπτικῆς ἐπραγματοῦντο ἐν Εὐρώπῃ, ἀποικία τις ἀγγλικὴ, νεωτάτη ἐν τούτοις, καὶ μόλις γεννηθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου, ἐξεγείρετο οὕτως εἰς τὴν λατρείαν τῆς Οὐρανίας, καὶ ἅμα τῷ πρώτῳ αὐτῆς βήματι πρὸς τὸν Οὐρανὸν ἐριλοδόξει ὑπερβῆναι δι' ἑνὸς ἅλματος πᾶσαν τὴν βραδέως διανυθεῖσαν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ ἡμισφαιρίου. Ἡ πόλις τῆς Μελβούρνης πρωτευούσης τῆς κυβερνήσεως τῆς Βικτωρίας ἐν Αὐστραλίᾳ, ἥτις οὔπω ὑπῆρχεν ἐν ἔτει 1850, καὶ ἥτις αἴφνης ἐξῆλθεν ἐκ τῶν δασῶν ὡς ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐπήρειαν ῥάβδου νηρηΐδος, καὶ ἀριθμεῖ σήμερον 130000 πολιτῶν, ἡ πόλις τῆς Μελβούρνης, ἥτις παρέχει ἤδη εἰς τὰ ἔκθαμβα βλέμματα τοῦ ὁδοιπόρου μουσεῖον φυσικῆς ἱστορίας πεπληρωμένον περιέργων πραγμάτων τῶν τριῶν βασιλείων, ἀστεροσκοπεῖον γέμον ἐργαλείων πολυτίμων, πανεπιστημεῖον ἀπηλλαγμένον τῆς στασιμότητος, πρώτυπα σχολείων, μέγαρα καὶ περιπάτους, θέατρα καὶ μελωδίας, ἡ πόλις αὕτη ἐστὶ καὶ κάτοχος ἑνὸς τῶν ἰσχυροτάτων τηλεσκοπίων.

Ἵνα κατασκευασθῇ, ἐγένετο ἐκλογὴ συστήματος σχεδὸν ὅλως ἐπιλελησμένου ὑπὸ τῶν ἐν ὀπτικῇ ἐπιστημόνων, τοῦ συστήματος τοῦ Γρέγορυ, καθ' ὅπερ ἀντὶ τοῦ δέχεσθαι τὸν ἀστρονόμον καθήμενον πρὸς τὸ πλάγιον καὶ πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐργαλείου τὰς ὑπὸ τοῦ μικροῦ κατόπτρου ἀνανακλωμένας ἀκτῖνας, φέρει αὐτὰς πρὸς τὰ κάτω ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεγάλου κοίλου κατόπτρου, ἐν τῷ κέντρῳ οὗτινος κυκλοτερὴς ὀπὴ ὑπάρχει. Ἐκεῖ τίθεται ὁ ὀπτικὸς φακὸς, οὕτως ὥστε ἐν τῇ παρατηρήσει ὁ ἀστρονόμος εὑρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν ᾗ καὶ ὅταν διὰ διόπτρου σπουδάζῃ.

Τὸ κάτοπτρον, ὡς τὸ τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ Λασσὲλ, ἔχει διάμετρον 4 ποδῶν ἀγγλικῶν (1 μ, 22) καὶ βάρος 1590 χιλιογράμμων. Τὸ κυριώτατον πάντων ἦν φυσικῶς τὸ ἐπιτυχεῖν τοῦ ὑπερμεγέθους τούτου μεταλλικοῦ κατόπτρου. Ἐλήφθη δὲ ὡς πρώτυπον κράματος τὸ μέταλλον τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ λόρδου Ρὸς, συντιθέμενον ἐκ 4 ἰσοδυνάμων χαλκοῦ, πρὸς 1 κασσιτέρου, δύναμιν παρέχον ἀνανακλαστικὴν ἐξαίσιον καὶ ἄνευ χρωματισμοῦ. Ἡ ὀπτικὴ αὐτοῦ δύναμις ἰσοφαρίζει πρὸς τὴν ἀντικειμενικοῦ τινος φακοῦ 34 ἀγγλικῶν δακτύλων (86 ἑκατοστημορίων) ὅπερ

(1) Τὸ ἐργαλεῖον πλῆρες κατεσκευάσθη ἀντὶ 72,000 φράγκων.

ἀδύνατον εἴη σχεδὸν διαλύσαι ἐν τῇ ἐνεστώσῃ τῆς ὀπτικῆς καταστάσει Μηχανὴ ἀτμοκίνητος καὶ τὰ μηχανήματα τῆς κατασκευῆς ἱδρύθησαν ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ Γκρούβ ἐκ Δουβλίνου διὰ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, οἷα τὰ τῆς κυρτώσεως, ἀναλύσεως, προσχεδιάσματος, στιλβώσεως, προσέτι δὲ καὶ μικρὸν κάτοπτρον, ἐπίσης ἐκ μετάλλου, κεκυρτωμένον, ἵνα δέχηται οὕτω πάσας τὰς ἐκ τοῦ μεγάλου ἐρχομένας ἀκτῖνας καὶ μεταπέμπῃ τὸ εἰκόνιον πρὸς τὸ κέντρον αὐτοῦ, σῶμα τοῦ τηλεσκοπίου, καθ' ὑπερβολὴν ἀσφαλὲς, σκευὴ τοῦ μεγάλου κατόπτρου ἐπὶ ἐρείσματος ἀξίου ἐμπιστοσύνης, κτλ. κτλ. Τὸ ἐργαλεῖον ἐστήθη οὕτως ἵνα δύνηται διευθύνεσθαι ἀκόπως καὶ ταχέως πρὸς πάντα τοῦ Οὐρανοῦ τὰ σημεῖα, καὶ, ἔτι πλέον, μένειν κινητὸν ἐν τελείᾳ ἰσορροπίᾳ, καὶ κινεῖσθαι αὐτομάτην τῇ ἀκριβεῖ ἐνεργείᾳ κινήσεως ὡρολογίου, οὕτως ὥστε ἀκολουθεῖν τοῖς ἀστράσιν ἐν τῇ φαινομενικῇ αὐτῶν κινήσει ὑπεράνω τῶν κεραλῶν ἡμῶν. Ἀρίεμεν ἤδη τὰς ἐκτενεστέρας τοῦ ἐργαλείου τούτου λεπτομερείας. Ἐπὶ ἓν ἔτος αἱ μηχαναὶ εἰργάζοντο· ἐπὶ ἓν ἔτος τὰ τεμάχια κατεσκευάζοντο συγχρόνως διὰ χειρῶν εἰδικῶν τεχνιτῶν. Ὁ ὀφθαλμὸς ξένου τινὸς ἐπισκεπτομένου νομίζοι ἂν βλέπειν διὰ μέσου τῶν φλογῶν τοῦ βαναυσουργείου καὶ τῶν θορυβωδῶν στροβίλων τῶν τροχῶν καὶ τῶν τροχιλεῶν παραδόξους προπαρασκευὰς διὰ τηλεβόλον κολοσσιαίας διαστάσεως, καὶ ὑποθεῖναι ὡς ἑτοιμάζοιντο τὰ τεμάχια γιγαντιαίου καταστροφῆς ἐργαλείου· διότι τὰ τηλεβόλα τὰ ἐξερευγόμενα τὸν θάνατόν εἰσι τὰ νῦν τὰ προσφιλῆ τέκνα τῶν ἐν τέλει, καὶ ταῦτά εἰσιν αἱ πρόοδοι(!) ἅστινας προστατεύουσι καὶ ἐπιθυμοῦσιν αἱ κυβερνήσεις. Ἀλλ' οὐδόλως προὔκειτο ἐνταῦθα περὶ τῶν τελειοτήτων τοῦ πυροβολικοῦ, αἵτινές εἰσι τὸ αἶσχος καὶ τὸ ὄνειδος τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Προὔκειτο περὶ κατασκευῆς ἀληθῶς ἀξίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, προωρισμένης εἰς τὸ καταβιβάσαι τὸ ὕψος τῶν οὐρανῶν ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ἀνυψῶσαι ἡμᾶς ὑπεράνω τοῦ κόσμου τούτου τῆς βαρβαρότητος καὶ προσεγγίσαι ἡμᾶς πρὸς τὰς λαμπρότητας τῆς αἰωνίας δημιουργίας.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἐργαλεῖον ἱδρύθη ἐν Μελβούρνῃ τῷ 1870. Εἴρηται δὲ ἡμῖν ὅτι τὸ κάτοπτρον ἔχει βάρος 1590 χιλιογράμμων. Ὁ σωλὴν ἔχει μῆκος 27 ποδῶν καὶ βάρος 1210. Ὁλόκληρον δὲ τὸ ἐργαλεῖον ἔχει βάρος οὐχὶ μεῖον τῶν 8240 χιλιογράμμων. Εὑρίσκεται ἐν τοσαύτῃ ἐντελεῖ ἰσορροπίᾳ ὥστε δύναταί τις, διὰ μόνης τῆς χειρὸς, ἀπὸ τῆς ὁριζοντίας δοῦναι αὐτῷ κάθετον διεύθυνσιν ἐντὸς εἴκοσι δευτερολέπτων.

Ὁ σωλὴν, κατεσκευασμένος ἐκ δικτυωτοῦ ἵνα ἀνακουρίζῃ τὸ βάρος προώρισται φέρειν ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου αὐτοῦ ἄκρου τὸ μικρὸν κάτοπτρον τὸ ἀποστέλλον τὸ εἰκόνιον ἐν τῷ ὀπτικῷ τῷ τεθειμένῳ εἰς τὸ κέντρον τοῦ μεγάλου, ὡς ἐξηγήσαμεν τοῦτο.

Ἐν συντόμῳ δὲ, τὸ μέγα τοῦτο τηλεσκόπιον παρουσιάζει τὰς ἑπομένας ἀναλογίας κατὰ τὰ γαλλικὰ μέτρα, τὸ κάτοπτρον ἔχει διάμετρον 1 μ. 22. ἡ δὲ μεθέστιος (1) αὐτοῦ ἀπόστασις ἐστι 9 μ. 60. Φαίνεται ὅτι το τηλεσκόπιον ὤφειλεν ἔχειν τοὐλάχιστον τόσον μῆκος ὅσον καὶ ἡ μεθέστιος αὐτοῦ ἀπόστασις· ἀλλ' ἐγένετο τροποποίησίς τις τοῦ συστήματος Γρέγορυ, ἡ τοῦ συστήμαθος Κασσαγηρὲν· τὸ μικρὸν κάτοπτρόν ἐστιν ἀνάκοιλον ἀντὶ κοίλου, καὶ διατέμνει τὴν δέσμην τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων πρὶν ἢ σχηματισθῇ ἡ ἑστία· εὕρηται ἄρα πέραν τῆς ἑστίας. Οὕτω δε τὸ ὅλον μῆκος τοῦ τηλεσκοπίου οὐδόλως ὑπερβαίνει τὰ 9 μέτρα. Ἔχει δὲ πλάτος 1 μ, 35. Εἰσὶ δὲ αὐτῷ ἐννέα ὀπτικοὶ φακοὶ ἐφηρμοσμένοι. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ ἰσχυροτάτη αὔξησις αὐτοῦ ἐστι 1500.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Γαλλία πρό τινος ἐπροοικίσθη ἤδη διὰ μεγάγου τηλεσκοπίου, ἔχοντος τὰς αὐτὰς διαστάσεις οἷας τὰ τοῦ Λασσὲλ καὶ τῆς Μελβούρνης (1 μ, 20), καὶ ἀποπε-

(1) Μεθέστιον ἀπόστασιν λέγομεν τὸ μεταξὺ τοῦ ὀπτικοῦ φακοῦ καὶ τῆς ἑστίας τοῦ τηλεσκοπίου διάστημα Σ. Μ.

ρατωθέντος τοῦ 1876. Κατεσκευάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κ. Μαρτίν, γάλλου ἐν ὀπτικῇ ἐπιστήμονος, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Νεύτωνος, καὶ ἱδρύθη ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων. Τὸ κάτοπτρον αὐτοῦ ἐστιν ὕελος ἀργυροειδής, κατὰ τὴν μέθοδον Φουκόλτ. Τὸ τηλεσκόπιον τοῦτο ἔχει μεθέστιον ἀπόστασιν 7 μ, 19· τὸ μῆκος τοῦ σωλῆνος 7 μ, 30. ἵσταται δὲ κατὰ τὸν ἰσημερινὸν δηλονότι μηχανισμὸς τις ὡρολογίου κινεῖ αὐτὸ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς κινήσεως τῶν ἀστέρων, ὡς εἴδομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ. Ὁλόκληρος ἡ μηχανὴ ἔχει βάρος 9000 χιλιογράμμων, οὕτως ὥστε δύναταί τις συγκρίναι τὸ τηλεσκόπιον τοῦτο πρὸς ὑπερμεγέθη βελόνην τοῦ αὐτοῦ βάρους κινουμένην ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὡρολογίου. Προστιθέμενα δὲ τὰ ἀκίνητα τεμάχια πρὸς τὰ κινητὰ διδοῦσι βάρος ὅλον 19000 χιλιογράμ.

Ὁ ἀστρονόμος ἀναβαίνει πρὸς τὸν ὀπτικὸν διὰ κλίμακος σιδηρᾶς, κατεσκευασμένης ὡς διὰ μαγικῆς δυνάμεως καὶ ληγούσης κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς τελευταίας αὐτῆς ἕλικος εἰς δῶμα, κείμενον εἰς ὕψος 7 μέτρων ὅτε τὸ τηλεσκόπιον εὕρηται καθετον καὶ παρατηρεῖ τις το Ζενίθ. Ἡ κλίμαξ διολισθαίνει ἐπὶ σιδηροδρόμου, καὶ ὁ ἀστρονόμος δύναται τίθεσθαι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλα τὰ ὕψη (1).

(1) Αἱ αὐξήσεις τῶν ὀπτικῶν φακῶν ποικίλλονται ἀπὸ 200 μέχρι 2000. Ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει στενὸν 12' τόξου, δηλαδὴ ἧττον τοῦ ἡμίσεως τῆς διαμέτρου τῆς σελήνης, ἡ δὲ τελευταία οὐκέτι ἔχει εἰμὴ στενὸν 1', καὶ οὐκ ἔστιν εἰμὴ θεωρητική, τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς, οὗτινος ἡ ἐπιφάνειά ἐστιν ἀπὸ 2 μέχρι 3 χιλιοστομέτρων τετραγωνικῶν, ὄντος μείζονος τῆς ἐν αὐτῷ ἐντυπουμένης εἰκόνος, μηδὲ χρησιμοποιουμένου, καὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ὅρων μηδέποτε ἐντελῶν τυγχανόντων. Ἡ τὰ μάλιστα συχνάκις χρησιμοποιουμένη αὔξησις ἔτεται ἡ 500.— Τὰ δύο μέγιστα τηλεσκόπια τῆς Γαλλίας ἦταν πρὶν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐν λόγῳ τὰ τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Τουλούσης, ἅτινα ἔχουσι διάμετρον 80 ἑκατοστημορίων καὶ μῆκος 5 μέτρων Εἰσὶν ἐξαίρετα καὶ σχετικῶς ὑπερτερα τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ 1 μ, 20, ὅπ ρ οὐχὶ ἐντελῶς ἐπέτυχεν.

Ὁ ὀπτικὸς τεθειμένος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ σωλῆνος ἔχει παρ' ἑαυτῷ τὸν ἐξερευνητήν, καὶ δύναται στρέφεσθαι περὶ τὸ στόμιον τοῦ τηλεσκοπίου πρὸς μεγίστην εὐκολίαν τῶν παρατηρήσεων. Ἡ ὁλικὴ αὐτοῦ ἀξία ἀνέβη εἰς 190,000 φράγκων.

Ἡ αὔξησις ἡ ἐφαρμοζομένη εἰς τὰ μεταλλικὰ τηλεσκόπια οὐδόλως ἐστὶ τόσον μεγάλη ἀναλόγως τῆς τῶν διόπτρων, διότι ὑπάρχει πλείων ἐλάττωσις φωτός. Ὑποδεεστέρα ἐστὶ δύο φορὰς κατὰ χιλιοστόμετρον τῆς διαμέτρου τοῦ κατόπτρου, καὶ ἡ διαφορὰ ἀναβαίνει τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ μεῖζον τὸ τηλεσκόπιον τυγχάνει. Οὕτω δὲ καλὸν τηλεσκόπιον 1 μ, 20 οὐδόλως ἔχει αὔξησιν 2400, ἀλλὰ 1500, καὶ ἐν σπανιωτάταις περιστάσεσι δύνατοι ἀναβῆναι μέχρι 2000, μηδέποτε δυνάμενον ὑπερβῆναι τὸ ὅριον τοῦτο. Ἀλλὰ τὰ ἔχοντα ὕελον ἀργυροειδῆ τηλεσκόπια φθάνουσι σχεδὸν εἰς τὴν ἀξίαν τῶν διόπτρων.

Συνήθως ὁριζουσι τὰ τηλεσκόπια καὶ τὰ δίοπτρα διὰ τῆς διαμέτρου τοῦ κατόπτρου καὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ φακοῦ μᾶλλον ἢ διὰ τοῦ μήκους τοῦ ἐργαλείου.

Τὸ γενικὸν ἐξαγόμενον τῆς ἐκθέσεως ταύτης τῶν ἰσχυροτάτων ἐργαλείων τῶν κατασκευασθέντων μέχρι τῆς σήμερον δείκνυσιν ἡμῖν ὅτι ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅρασις ἔρθασεν οὐ μόνον ἵνα δεκαπλασιασθῇ καὶ ἑκατονταπλασιασθῇ, ἀλλὰ καὶ ἵνα αὐξήσῃ πράγματι 2000 φορὰς πλέον τῆς ἑαυτῆς ἀξίας. Ἐν τῇ ἐνεστώσει καταστάσει τῆς ὀπτικῆς, δυνάμεθα προσεγγίσαι τοὺς ἀστέρας κατὰ 2000 φορὰς τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν. Ἡ πεῖρα δείκνυσιν ἡμῖν ὅτι μέχρι τοῦ ὁρίου τούτου ἵστανται αἱ δυνάμεις αἵτινες θεωρητικῶς ὑπετίθεντο ἴσως ἰσχυρότεραι. Οὐδὲν εἰσέτι ὑπερέβη τὸ τηλεσκόπιον τοῦ λόρδου Ρὸς κατὰ τὰς διαστάσεις, ἀλλὰ κατὰ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν, κατὰ τὴν πραγματωθεῖσαν δύναμιν, κατὰ τὴν ἐντέλειαν, τὴν ἀκρίβειαν καὶ

τὴν καθαρότητα τῶν εἰκόνων. Τὸ πᾶν μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἔνθασεν· ἐπειδὴ εἰς τί χρησιμεύει τὸ αὐξάνειν ὑπερμέτρως εἰκόνα τινὰ ἥτις παύει οὖσα καθαρὰ καὶ δυναμένη ἐπωφελῶς παρατηρηθῆναι; Λυσιτελεῖ δὲ μάλιστα ἵνα μηδόλως ὑπερβαίνῃ τὸ προηγούμενον ὅριον ἡ αὔξησις τῶν καλλίστων τηλεσκοπίων, ὅσα ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἵνα φθάνῃ μέχρι 1500 καὶ μάλιστα 1000. Τοιαύτη δέ τις αὔξησις οὐχ ἧττον ἀξιοσημείωτος τυγχάνει· δείκνυσιν ἡμῖν διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τὴν Σελήνην, τὸν Ἄρην, τὸν Δία, τὴν Ἀφροδίτην, τὸν Κρόνον γιλιάκις πλατυτέρους κατὰ τὴν διάμετρον ἢ ὅσον βλέπομεν αὐτοὺς γυμνῷ τῷ ὀφθαλμῷ, δηλαδὴ ἑκατομμυριάκις εὐρυτέρους κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν.

Ἡμέραν τινὰ ἀναμφιβόλως (βεβαίως μάλιστα), προβήσονται περαιτέρω, καὶ τοῦτο λίαν προσεχῶς, ἐάν τις κρίνῃ ἐκ τῶν ἐν τῇ ὀπτικῇ γενομένων προόδων ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη αἰῶνος. Φαίνεται ὅτι ἡ Ἀμερικὴ ἐστιν ἰσχυρῶς διατεθειμένη ἵνα προσωθήσῃ ὅσον οἷόν τε τὰς τοιούτου εἴδους ἀποπείρας. Λόγος μάλιστα σπουδαῖος γίνεται ἵνα ἀφιερώσωσιν εἰς τὴν κατασκευὴν τερατώδους τινὸς τηλεσκοπίου τὴν μυθώδη ποσότητα ἑνὸς ἑκατομμυρίου δολλαρίων!(1)

(1) Ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τῆς Καλιφορνίας (χώρας καλῶς κατηρτισμένης ἄλλως τε ἵνα πραγματώσῃ τοιοῦτόν τι σχέδιον), ὁ καθηγητὴς Γεώργιος Δαβισσὸν ὡμίλησεν ἐσχάτως ὡς ἕπεται· «Διὰ τηλεσκοπίου διαστάσεως καὶ ἐντελείας ἅσπερ ἡ ἀμερικανικὴ ἐπιδεξιότης δυνηθήσεται ἐπενεγκεῖν τῇ κατασκευῇ ταύτῃ, τηλεσκοπίου, ὅπερ ἱδρυθήσεται 10,000 πόδας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Σιέρρας Νεβάδας, διὰ τῶν διαφόρων μηχανῶν κατεσκευασμένων ἵνα φθάνωσι μέχρι τοῦ ὕψους αὐτοῦ, διὰ παρατηρητῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐπιδεξίων, διὰ τῶν τελειοποιηθεισῶν μεθόδων αἵτινες ἐφαρμοσθήσονται αὐτῷ, ἐλπίζομεν ὅτι τάχιστα, ὀψόμεθα ὑποφώσκουσαν τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ τὰ μυστηριώδη προβλήματα τῆς δημιουργίας ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν κατα-

Ἡ ἰδέα αὕτη ἀξία ἐστὶν ἐμπνεῦσαν τὴν φιλοδοξίαν μεγάλου λαοῦ· τὸ κατασκευάσαι τὸ ἰσχυρότατον τῶν τηλεσκοπίων τοῦ κόσμου εἴη ἂν τὸ ἐνδοξότατον ἔργον τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ὅταν σκέπτηταί τις ὅτι τόσα κεφάλαια ῥίπτονται καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς καθαρὰν ἀπώλειαν ἐν τῷ βαράθρῳ τῶν διαρκῶν στρατῶν αἰσθάνεται πόσον εὐγενέστερόν ἐστι, ὡραιότερον καὶ λυσιτελέστερον, τὸ ἀφιερῶσαι μέρος τῶν μυθικῶν τούτων ποσῶν εἰς τὴν τῶν ἐπιστημῶν πρόοδον. Προσεγγισάτω ἐπὶ τέλους ἡ ὀπτικὴ τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος τοὺς πλανήτας μέχρις οὗ ἐπιτρέψοι ἂν ἡμῖν διακρίναι

ταβήσονται.» Τὸ σχέδιον τοῦτο εἴη τὸ κατασκευάσαι κάτοπτρον ἔχον διάμετρον 4 μέτρων, οὗτινος ἡ μεθέστιος ἀπόστασις ἔχοι ἂν μῆκος 40 μέτρων. Δύναιτό τις ἐφαρμόσαι ὀπτικὸν φακὸν μεγεθύνοντα 8000 κατὰ τὴν διάμετρον, δηλαδὴ 64,000,000 κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν! Τοιαύτη δύναμις ποιήσοι ἀνακαλύψαι σωρὸς ἀστέρων οἵτινες μένουσιν ἀόρατοι μέχρι τῆς σήμερον, καὶ δώσοι τῇ ὁράσει τοῦ ἀνθρώπου τὴν εὐχέρειαν τοῦ διεισδύσαι δισεκατομμύρια λευγῶν πέραν παντὸς ὅ,τι ἐθεάθη μέχρι τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Ὁ Ἄρης προσενέγκοιτο ἂν οὕτως εἰπεῖν εἰς ἀπόστασιν 1700 λευγῶν καὶ φαίνοιτο ἑκατοντάκις μείζων τῆς Σελήνης. Οἷον μέγεθος τῶν ἀνακαλύψεων αἵτινες δύναιντο γενέσθαι ὅτε ἱκανοὶ ἐσόμεθα ἐξερευνῆσαι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐν λόγῳ πλανήτου! Τὰ προβλήματα τῆς συστάσεως τῶν δακτυλίων τοῦ Κρόνου, τοῦ Διὸς καὶ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ κτλ., εἴησαν λελυμένα. Ὡς πρὸς τὴν Σελήνην δὲ, βλέποιμεν ἂν αὐτὴν εἰς ἀπόστασιν δώδεκα λευγῶν ἀφ' ἡμῶν! α Ἀδύνατόν ἐστι προμαντεῦσαι, προσετίθη ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερὶς (scientific American), πᾶν ὅ,τι τοιαύτη μηχανὴ εἴη ἂν ἱκανὴ ἀνακαλύψαι ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ τῶν ἀγανῶν χωρῶν τοῦ στερεώματος. Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἀναγκαῖον κεφάλαιον γενναίως σχηματισθήσεται ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ὑψίστης πασῶν τῶν ἐπιστημῶν.»

τὴν ζωὴν ἥτις τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν καλλωπίζει· Coelum certe patet, ibimus illac, ὡς ἔλεγον ὁ Ὀβίδιος πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν, Ὁ οὐρανὸς ἠνέῳκται κατοχὴν αὐτοῦ ποιήσωμεν!

(ἕπεται).

ΓΕΩΠΟΝΙΚΑ

ΦΥΣΙΚΑΙ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΑΝΑΓΚΑΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΕΩΠΟΝΟΝ.

Περὶ τῆς χημικῆς συγγενείας καὶ περὶ τῶν ἁπλῶν σωμάτων, ἢ στοιχείων, τοῦ πλανήτου μας.

Ἀφοῦ ἐν τοῖς προηγουμένοις (1) ἔδωκα γενικήν τινα ἰδέαν περὶ τοῦ κλίματος, περὶ τῆς ἀτμοσφαίρας, περὶ τῆς ὑγρασίας καὶ ξηρασίας, ὀφείλω πρὸ τοῦ νὰ πραγματευθῶ περὶ ποιότητος γαιῶν, περὶ λιπασμάτων, καὶ ἄλλων σπουδαιοτέρων κεφαλαίων τῆς γεωργίας, νὰ σχετίσω τὸν γεωπόνον εἰδικώτερον καὶ συστηματικώτερον μὲ τὴν φυσικὴν καὶ τὴν χημείαν.

Καὶ ἡ μὲν φυσικὴ εἶναι ἡ ἐπιστήμη ἡ ἐξετάζουσα τὰς ἰδιότητας τὰς ὁποίας ὅλα τὰ σώματα τοῦ παντὸς ἔχουσι, τὰς διαφόρους φυσικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ τίνι τρόπῳ ἕκαστον τούτων, οἷον ἡ θερμότης τὸ φῶς, ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν λοιπῶν σωμάτων, καὶ ἰδίως ἐπ' ἐκείνων διὰ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ὡς γεωπόνοι ἐνδιαφερόμεθα περισσότερον.

Ἡ δὲ χημεία ἐξετάζει χωριστὰ ἕκαστον σῶμα, καὶ ἐὰν εἰς ἕκαστον εὑρίσκωνται ἑνὸς εἴδους μόρια, τὸ σῶμα λέγεται ἁπλοῦν ἐὰν δὲ περισσότερα τοῦ ἑνὸς, τὸ σῶμα λέγεται σύνθετον, πρὸς δὲ ἐξετάζει τίνι τρόπῳ τὰ διάφορα ταῦτα μόρια συσσωρεύονται καὶ ἑνοῦνται διὰ τῆς ἐνεργείας διαφόρων φυσικῶν δυνάμεων, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν θερμότητος τὸ σῶμα ἀπὸ στερεοῦ γίνεται ὑγρὸν, καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ διατὶ ἀλλοιοῦται καὶ μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἢ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Ἡ χημεία μᾶς ἀπαριθμεῖ τὰς ἀλλοιώσεις τὰς ὁποίας φέρει εἰς τὴν σύνθεσιν σώματός τινος διδάσκει τὰς περιστάσεις καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν αἱ ἀλλοιώσεις αὗται γίνονται· κατατάττει δὲ πᾶν σῶμα μεθ' ὅσων ἄλλων σωμάτων ἔχει τοῦτο ἀναλογίαν τινὰ καὶ συγγένειαν καὶ δίδει ἴδιον ὄνομα εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

Εἴπομεν ὅτι ἡ χημεία ὀνομάζει σώματα ἁπλᾶ, ἤ στοιχεῖα, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα, μ' ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ἀποσυνθέσεως τοὺς ὁποίους σήμερον γνωρίζομεν, μένουσι τὰ αὐτὰ, καὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ φαίνωνται ὅτι σύγκεινται ἐκ μιᾶς καὶ μόνης οὐσίας, δὲν περιέχουσι, δηλαδὴ, εἰμὴ ἑνὸς καὶ μόνου εἴδους μόρια. Τοὐναντίον δὲ ὀνομάζει σώματα σύνθετα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δύναται ἡ χημεία νὰ διαχωρίσῃ εἰς διαφόρους διακεκριμένας οὐσίας, εἰς διάφορα δηλαδὴ σώματα ἁπλᾶ, καὶ νὰ σχηματίσωσιν ἓν σῶμα σύνθετον, λαμβάνον ἄλλο ὄνομα, καὶ ἔχον ἄλλας ἰδιότητας, ἀναγκαίως πρέπει τὰ διάφορα εἴδη τῶν μορίων των νὰ ἔχωσι προδιάθεσιν ἑνώσεως, καὶ νὰ ᾖναι εἰς κατάστασιν ἑνώσεως καὶ συνδυασμοῦ, τουτέστιν, ὡρισμένη τις ποσότης τῆς μιᾶς οὐσίας νὰ εἰσέλθῃ, οὕτως εἰπεῖν, καὶ νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τῆς ἄλλης, διὰ νὰ ἀποτελέσῃ ἓν σῶμα· παραδείγματος χάριν, δύω ἁπλᾶ σώματα, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν κατώρθωσεν ἡ ἐπιστήμη νὰ ἴδῃ εἰς ὑγρὰν κατάστασιν, ἀλλὰ μόνον εἰς κατάστασιν ἀερίων, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἓν καλεῖται ὀξυγόνον τὸ δὲ ἕτερον ὑδρογόνον, ὅταν ἑνωθῶσιν ὑπὸ περιστάσεις ὡρισμένας, παράγουσι τὸ ὕδωρ Εἴπομεν δὲν τοῖς προηγουμένοις ὅτι ὅταν ἔλθωσιν εἰς συνάφειαν 89 μέρη ὀξυγόνου μὲ 11 μέρη ὑδρογόνου παράγουσιν ἢ γεννῶσιν 100 μέρη τρίτου τινὸς καὶ πασιγνώστου σώματος, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν ὕδωρ, καὶ τὸ ὁποῖον μεγάλως διαφέρει, καὶ κατὰ τὰς ἰδιότητας καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, τῶν δύω ἀερίων ἐκ τῶν ὁποίων ἐγεννήθη.

Ἡ χημικὴ ἕνωσις διαφέρει πάσης ἄλλης τεχνητῆς ἑνώσεως,. Ἐὰν, παραδείγματος χάριν, θελήσωμεν νὰ σχηματίσωμεν ἐκ διαφόρων ἁπλῶν μορίων ἀορίστου βάρους ἓν τρίτον σῶμα, αὐτὸ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ σῶμα σύνθετον, ἀλλὰ μίγμα σωμάτων ἁπλῶν ἢ συνθέτων τὸ ὁποῖον θέλει πάντοτε διατηρεῖ τὰς ἰδιότητας τῶν σωμάτων ἐκ τῶν ὁποίων συγκειται. Διὰ τοῦτο, ὅσον καὶ ἂν ἑνώσωμεν καλῶς καὶ εἰς κατάστασιν λεπτοτάτης τεχνητῆς κόνεως τὸν ἄνθρακα καὶ τὴν κρητίδα (τὸ τουρκοβαρβαριστὶ τεμπεσίρι), πάντοτε θέλομεν ἔχει κρητίδα καὶ ἄνθρακα χωριστὰ, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν. Ἐν ᾧ, ὡς προτέρον εἴπομεν, ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ ὀξυγόνου μετὰ τοῦ ὑδρογόνου, δὲν ἔχομεν πλέον κανὲν ἐκ τούτων τῶν σωμάτων, ἀλλ' ἔχομεν τρίτον τι σῶμα, τὸ ὕδωρ.

Ἡ δύναμις ἡ ἑνόνουσα τὰ μόρια τῶν ἑτεροειδῶν σωμάτων, ἁπλῶν ἢ συνθέτων, καλεῖται χημικὴ συγγένεια· δι' αὐτῆς, τὰ δύω ἁπλᾶ σώματα τὰ ὁποῖα ὠνομάσαμεν ὑδρογόνον καὶ ὀξυγόνον ἠδυνήθησαν νὰ ἑνωθῶσι μεταξύ των καὶ νὰ παραγάγωσι τὸ ὕδωρ καὶ δι' αὐτῆς τὰ ἑνωθέντα ἐξακολουθοῦσι νὰ μένωσιν ἡνωμένα, καὶ δὲν ἀποχωρίζονται, ἐκτὸς ἐὰν ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ αὐτὴ πάλιν ἑνωτικὴ δύναμις διὰ σωμάτων ἄλλων ἐχόντων περισσοτέραν τάσιν ἑνώσεως πρὸς τὸ ἓν ἢ πρὸς τὸ ἄλλο τῶν στοιχείων τοῦ ὕδατος· ἐὰν, λόγου χάριν, εἰς τὸ ὕδωρ αὐτὸ ρίψωμεν ἓν ἐκ τῶν λεγομένων ἐλαφρῶν μετάλλων, τὸ ποτάσιον, τοῦτο ἄλλοτε θέλομεν γνωρίσει καλῶς, τὸ ποτάσιον τοῦτο θέλει ἐκδιώξει τὸ ὑδρογόνον τοῦ ὕδατος, καὶ λαμβάνον τὴν θέσιν του, θέλει σχηματίσει τὴν καυστικὴν λεγομένην πότασιν, ἥτις εἶναι τὸ κυριώτερον συστατικὸν τῆς τέφρας παντὸς καυομένου φυτοῦ.

Ἐκ πάντων τούτων ἐξάγεται ὡς συνέπεια ὅτι ἡ τῶν ἑτεροειδῶν σωμάτων ἑνωτικὴ δύναμις, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν παλαιοὶ ὠνόμαζον φιλίαν, οἱ δὲ σήμερον χημικοὶ καλοῦσι συγγένειαν, ἡ ἑνόνουσα δύω σώματα πρὸς σχηματισμὸν τρίτου σώματος, ἔχοντος περισσοτέραν σχέσιν μεθ' ἑνὸς ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ παραχθέντος τρίτου.

Ἡ χημικὴ αὕτη συγγένεια εἶναι μετὰ τὸν Θεὸν ὁ δημιουργὸς τοῦ παντός· δι' αὐτῆς τελοῦνται τὰ πάντα, καὶ ἄνευ αὐτῆς οὐδέν· δι' αὐτῆς ἀναπνέομεν καὶ ζῶμεν, δι' αὐτῆς αἱ περιφερόμεναι παρὰ τινων κόπροι μεταβάλλονται εἰς τροφὰς, δι' αὐτῆς αἱ τροφαὶ γίνονται αἷμα καὶ σάρκες, δι' αὐτῆς καὶ μετὰ θάνατον διαλυόμεθα εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθημεν πρὸς σύνθεσιν ἄλλων σωμάτων.

Ἴσως, μεθ' ὅσα εἶπον, τινὲς τῶν ἀναγνωστῶν μου θέλουσι κράξει· —« καὶ τί μᾶς μέλει ἡμᾶς δι' αὐτὰ; χημικὸς καὶ φυσικὸς καὶ φιλόσοφος πρέπει νὰ ᾖμαι ἐγὼ ὁ γεωργός;» — Μάλιστα, καὶ τρὶς φορὰς μάλιστα, φίλε μου! τῷ ἀπαντῷ· χημικὸς ὅμως οὐχὶ τοῦ χαρτιοῦ, ἀλλὰ τῆς πείρας· φιλόσοφος οὐχὶ τοῦ σχολείου, ἀλλὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὅστις σοὶ λέγει νὰ ζητῇς πᾶν καλὸν καὶ νὰ ἀποφεύγῃς πᾶν κακόν. Ὅταν λοιπὸν ἠξεύρῃς (καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι, ἐὰν ἀναγινώσκῃς τὸ φυλλάδιόν μου τακτικῶς, θέλεις τὸ μαθεῖ) ὅτι τὸ δεῖνα λίπασμα ἀποσυντίθεται διὰ τοῦ ὕδατος ἢ διὰ τοῦ ἀέρος εὐκολώτερον, καὶ ἀπορροφᾶται πρὸς τροφὴν τῶν φυτῶν σου περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλεις τὸ προτιμήσει καὶ θέλεις λάβει δι' αὐτοῦ καρπὸν σὺ, ἐν ᾧ ὁ γείτων σου ὅστις ἴσως ἐγέλα ὅταν τὸ μετεχειρίζεσο, θὰ λυπῆται διὰ τὴν ἀνοησίαν του.

Ἡ δύναμις ἡ κρατοῦσα πλησίον ἀλλήλων τὰ ὁμοειδῆ μόρια ἑνὸς σώματος, ἁπλοῦ ἢ συνθέτου, καλεῖται συνοχὴ ἢ ἕλξις. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ συνοχὴ αὕτη εἶναι μεγάλη, ὡς εἰς τὰ ρευστὰ, οἷον τὸ ὕδωρ, τοῦ ὁποίου ἀποχωρίζει τις τὰ μόρια εὐκολώτατα. Δὲν πρέπει ὅμως μὲ τὴν συνοχὴν νὰ συγχίσωμεν τὴν συγγένειαν, οὔτε μὲ τὴν λέξιν ἀποχωρισμὸν νὰ συγχίσωμεν τὴν χημικὴν ἀνάλυσιν, δηλαδὴ τὸν χωρισμὸν τῶν ἁπλῶν σωμάτων, τὰ ὁποῖα ἡνώθησαν διὰ νὰ σχηματίσωσιν ἓν σύνθετον σῶμα

Τώρα ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων ἁπλῶν σωμάτων τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, καὶ εἶναι μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς γνωστὰ, καὶ τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσι στοιχεῖα.

Οἱ παλαιοὶ ἐφρόνουν ὅτι τὰ στοιχεῖα ἦσαν

(1) Ἴδε τεῦχος Θ'. σελ. 408.

μόνον τέσσαρα,(1) καὶ ἐνόμιζον ὡς τοιαῦτα τὴν γῆν, τὸ ὕδωρ, τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πῦρ. Μόλις ὅμως ἤρξατο ἡ πρόοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ ροπὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς ἀνακαλύψεις, καὶ ἀμέσως ἀπεδείχθη ὅτι τὸ πῦρ δὲν εἶναι στοιχεῖον, ὅτι ὁ ἀὴρ εἶναι σῶμα σύνθετον ἐκ τριῶν στοιχείων, τὸ ὕδωρ ἐκ δύω καὶ ἡ γῆ ἐκ περισσοτέρων τῶν πεντήκοντα. Τὰ παρὰ τῶν ἀρχαίων λοιπὸν νομιζόμενα στοιχεῖα δὲν εἶναι, οὐδὲ πιστεύονται πρὸ πολλῶν χρόνων ὡς στοιχεῖα· ἀντ' αὐτῶν δὲ τῶν τεσσάρων ἡ ἐπιστήμη τῆς χημείας σήμερον ἀνεκάλυψε γνωρίζει καὶ ἑξήκοντα καὶ πέντε! Ἰδοὺ ὁ κατάλογος αὐτῶν, ἀναγνῶστά μου, πρὸς φωτισμόν σου, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν καὶ οὐχὶ κατ' ἰδιότητας, διότι ἡμεῖς χημείαν γενικὴν δὲν διδάσκομεν.

1 Ἄζωτον ἢ Νιτρογόνον
2 Ἄνθραξ
3 Ἀντιμόνιον ἢ Στίμμιον
4 Ἀργίλλιον
5 Ἄργυρος
6 Ἀρσενικόν
7 Βανάδιον
8 Βάριον
9 Βηρύλιον
10 Βίσμουθον
11 Βολφράμιον
12 Βόριον
13 Βρώμιον
14 Δημήτριον
15 Διδύμιον
16 Ἔρβιον
17 Ζιρκόνιον
18 Θάλιον
19 Θεῖον
20 Θόριον
21 Ἴνδιον
22 Ἰρίδιον
23 Ἰώδιον
24 Κάδμιον
25 Κάλιον ἢ Ποτάσιον
26 Κασσίτερος
27 Καίσιον
28 Κοβάλτιον
29 Λανθάνιον
30 Λευκόχρυσος ἢ Πλατίνη
31 Λίθιον
32 Μαγγανήσιον
33 Μαγνήσιον
34 Μηνσκάνιον
35 Μόλυβδος
36 Μολυβδαίνιον
37 Νάτριον
38 Νιόβιον
39 Νίκελλον
40 Νόριον
41 Ὀξυγόνον
42 Ὄσμιον
43 Οὐράνιον
44 Παλλάδιον
45 Πυρίτιον
46 Ρόδιον
47 Ρουβίδιον
48 Ρουθήνιον
49 Σελήνιον
50 Σίδηρος
51 Στρόντιον
52 Ταντάλιον
53 Τελλούριον
54 Τέρβιον
55 Τιτάνιον ἢ Ἀσβέστιον
56 Ὑδράργυρος
57 Ὑδρογόνον
58 Ὕτριον
59 Φθόριον
60 Φωσφόρον
61 Χαλκός
62 Χλώριον
63 Χρυσός
64 Χρώμιον
65 Ψευδράργυρος

Ἑξήκοντα καὶ πέντε, λοιπόν, τὰ ἁπλᾶ σώματα ἢ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον γνωρίζομεν, καὶ Κύριος οἶδε, πόσα βραδύτερον θέλουσιν ἀνακαλυφθῆ. Ἀλλὰ μὴ νομίσῃς, ἀναγνῶστά μου, ὅτι θέλομεν πραγματευθῆ περὶ πάντων τούτων· ὁ Θεὸς φυλάξοι καὶ σέ, καὶ ἐμὲ τὸν δυστυχῆ περισσότερον, ἀπὸ τοιούτου μεγάλου κακοῦ! Ἡμεῖς θέλομεν συζητισθῆ μόνον μεθ' ὅσων πρέπει, καὶ ἔχομεν ἀνάγκην, καὶ ἐκ τούτων πάλιν θέλομεν προτιμήσει τὰ ἀναγκαιότερα καὶ οὐσιωδέστερα διὰ τὴν γεωπονίαν μας· ἡ δὲ περὶ αὐτῶν μελέτη καὶ ἐξέτασίς μας, χωρὶς ν' ἀπομακρύνηται τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, θέλει σοὶ ἐκτεθῆ ὅσον οἷόν τε ἁπλῶς, συντόμως καὶ πρακτικῶς.

(1) Σ.Φ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐφρόνει ὅτι ἦσαν Ὅ.

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΙΝΩΝ.

Εἷς τριακοντούτης περίπου Ἄγγλος, ἐθεάθη πρό τινων ἐτῶν εἰς Λονδῖνον ἐκτελῶν ἔργα ρώμης διὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται μεγάλη δύναμις τῶν μυώνων. Ἐλάμβανε διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς σιδηρᾶν ράβδον μήκους τριῶν ποδῶν καὶ τριῶν δακτύλων περιφερείας, ἑπομένως ἐκτύπα δι' αὐτῆς τὸν ἀριστερόν του βραχίονα γυμνὸν ἐξακολουθῶν τὸ τοιοῦτον μέχρις ὅτου ἡ ράβδος ἐκαμπυλοῦτο, ἢ ἐλάμβανε ταύτην ἐκ τῶν δύο ἄκρων, ἐστήριζεν ἑπομένως τὸ μέσον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐχένος του, καὶ τὴν ἐκάμπτου πλησιάζων τὰς χεῖράς του τὴν μίαν μετὰ τῆς ἑτέρας, ἀλλ' ὅ,τι ἀπῄτει μεγαλειτέραν ἰσχύν, ἦτο ἀφ' οὗ μετεχειρίζετο οὕτω τὴν ράβδον· νὰ εὐθύνῃ αὐτὴν δι' ἀντιστρόφου ἐνεργείας, καὶ τοῦτο ἔκαμνεν ὁ ρηθεὶς Ἄγγλος.

Ὁ Στρατάρχης τῆς Σαξωνίας δὲν εἶχε μόνον μεγάλα στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα ἀλλ' εἶχε προσέτι καὶ ἔκτακτον σημαντικὴν ρώμην. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι, εὑρισκόμενος οὗτος εἰς Λονδῖνον, εἷς πυγμάχος ἐτέθη πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὴν διάβασίν του, καὶ ἀρνούμενος νὰ μετακινηθῇ, ἀφ' οὗ ὁ Στρατάρχης τὸν παρεκάλεσεν ἐπὶ πολύ, τῷ προέτεινε πυγμαχίαν, ἀγγλικὸν ἔθος τοῦ νὰ διαλύῃ τὰς διαφοράς του ὁ ὄχλος· ὁ Στρατάρχης ἐδέχθη, καὶ δραξάμενος τὸν πυγμάχον ἐκ τοῦ αὐχένος, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ κάμῃ δύο ἢ τρεῖς ἐναερίους στρομφάλους, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐντὸς τῆς ἁμάξης του, πρὸς μεγάλας ἐπευφημίας τῶν Λονδινείων, οἵτινες ἤθελον νὰ φέρωσι τὸν νικητὴν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὰ «οὐρὰ» ἐδιπλασιάσθησαν, ὡς εἶναι πιθανὸν ὅτι εἷς τῶν ἐκεῖ παρευρισκομένων, ἀναγνωρίσας τὸν στρατάρχην, ὠνόμασεν αὐτὸν ποὸ τῶν συμπατριωτῶν του. Τοῦτο συνέβη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Φοντεναύ, ἢ μᾶλλον μετὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν ταύτην εἰρήνην.

Ἀναγινώσκεται εἰς πολλὰ συγγράμματα τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐδοκιμεῖ ὁ ἴδιος δοὺξ τῆς Σαξωνίας. Εἰς μίαν τῶν ἐκδρομῶν του, ὁ ἵππος του ἐπειδὴ ἀπετελώθη, ἔστη εἰς τὸ πρῶτον χωρίον ἔνθα παρετήρησε πεταλωτήν. Καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος κατεγίνετο νὰ πεταλώσῃ τὸν ἵππον. —Τὰ πέταλά σου, εἶναι καλὰ τουλάχιστον, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ δοὺξ. —Στρατηγέ μου, δὲν δύνασθε νὰ εὕρητε καλλίτερα εἰς εἴκοσι λευγῶν διάστημα εἰς τὰ πέριξ. —Ἴδωμεν, ἴδωμεν, νὰ τὰ δοκιμάσω, ἐπανέλαβεν ὁ δοὺξ καὶ λαβὼν ἓν πέταλον ὅπερ ὁ πεταλωτὴς τῷ παρουσίασε, τὸ ἐξήτασεν, εἶτα θραύων αὐτὸ εἰς δύο διὰ τῶν χειρῶν του. — Τοῦτο δὲν ἀξίζει, τῷ εἶπε μειδιῶν, ἔχεις ἄλλο, καὶ πρὸ πάντων ἔκλεξον τὸ καλλίτερον. Ὁ πεταλωτὴς ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἤρξατο τῆς ἐργασίας του χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ. Ὁπόταν ἐπεταλώθη ὁ ἵππος, ὁ δοὺξ ἐνεχείρισε τῷ πεταλωτῇ νόμισμα ἓξ λιβρῶν. Ὁ πεταλωτὴς λαμβάνει τὸ νόμισμα, τὸ ἐξετάζει εἰς τὴν παλάμην του, καὶ θραύων αὐτὸ διὰ τῶν δακτύλων του, ὡς νὰ ἦτο ἐκ μολύβδου, ἐφώνησε — Στρατηγέ μου τοῦτο εἶναι κίβδηλον, ἰδῆτέ το λοιπόν. Ὁ δοὺξ ἔλαβε τότε διπλοῦν λουδοβίκειον καὶ δίδων αὐτὸ τῷ ἐργάτῃ καταστάντι διδασκάλῳ του εἰς τὰ ἔργα τῆς ρώμης. — Δοκίμασον, τῷ εἶπε, τοῦτο εἶναι καλλίτερον. Ὁ δοὺξ τῆς Σαξωνίας ηὐχαριστεῖτο, λέγουσι, νὰ διηγῆται ὁ ἴδιος τοῦτο τὸ ἀνέκδοτον.

Ὁ συγγραφεὺς τούτου τοῦ ἔργου, ἐγνώρισεν εἰς Μαδρίτην, πρὸ τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν, σωματοφύλακα τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας, ὅστις ὡς ὁ δοὺξ τῆς Σαξωνίας, εἶχεν ἡράκλειον ρώμην. ὁ βασιλεὺς Κάρολος, φύσει ρωμαλέος, ἐνόμιζεν ὅτι ἰσχυρότερός του δὲν εὑρίσκετο, ἐπειδὴ ὅσους ἐπροσκάλεσε νὰ παλαίσωσι μετ' αὐτοῦ ἦσαν πολλοὶ κύλακες, ὥστε ἀφινον πάντοτε αὐτὸν νικητήν. Ὁ πρίγκηψ ἠγάπα νὰ παίζῃ μὲ τὴν ράβδον. Τὸ παίγνιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ ρίψῃ τις μακρὰν σιδηρᾶν ράβδον, δύο σχεδὸν δακτύλων διαμέτρου, καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων ποδῶν μήκους. Οὐδεὶς ποτε ἠδυνήθη νὰ ρίψῃ μακρότερον αὐτοῦ τὴν ράβδον, ἦτο πάντοτε ὁ θριαμβεύων εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἀσκήσεως. Ἀκούσας νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς ρώμης τοῦ σωματοφύλακος, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ διὰ νὰ συναγωνισθῶσιν εἰς τὴν ράβδον, καὶ ὁ σωματοφύλαξ ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων κολακευτικός, ἔρριψε τὴν ράβδον πεντήκοντα βήματα μακρότερον τῆς θέσεως ἔνθα ἔπεσεν ἡ τοῦ βασιλέως. Κάρολος ὁ τέταρτος, μακρὰν τοῦ νὰ δυσαρεστηθῇ, ἐπευφήμησε πολὺ διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἣν ὁ ὑπηρέτης του εἶχε λάβει τοῦ νὰ δεχθῇ ἰσχυρότερος αὐτοῦ, καὶ ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ ἄθλου τούτου, τῷ ἔπεμψε τὴν ἐπαύριον δίπλωμα ἀρχηγοῦ τοῦ ἱππικοῦ.

Ὁ σωματοφύλαξ οὗτος ἦτο ἤδη προβεβηκώς, ὁπότε ὁ συγγραφεὺς τὸν ἐγνώρισεν. Νέος ὤν, ὁπόταν ἦτο εὐδιάθετος, διήνοιγε διὰ τῶν χειρῶν του δύο κιγκλίδας τοῦ παραθύρου, διήρχετο διὰ τοῦ διαστήματός των, καὶ διὰ μεταξωτῆς κλίμακος, ἣν ἐπρομηθεύετο κατέβαινεν εἰς τὴν ὁδόν, ἀκολούθως ἐπανανέβαινε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, καὶ ἠύθυνε τὰς κιγκλίδας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ γίνωνται φαναὶ αἱ νυκτεριναί του ἐκδρομαί. Μία τῶν συνήθων ἀσκήσεών του ἦτο νὰ ἵσταται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Λαγαζέτης, ἥτις καταβαίνει εἰς τὴν καλουμένην Λαέρτα δὲλ δόλ, καὶ ὁπόταν διήρχετο ἅμαξά τις, νὰ δράττηται δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν του τὸ ὄπισθεν πιεστήριον αὐτῆς, καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, νὰ σταματᾷ αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ της μ' ὅλας τὰς μαστιγώσεις τοῦ ἁμαξηλάτου ἐπὶ τῶν ἵππων του.

Πάντες παρετήρησαν ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῶν βουλεβάρτων, εἰς τὰ Ἡλύσια Πεδία, γυναῖκα κεκλιμένην ἐπὶ δύο καθεκλῶν, δηλ. τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τοὺς ὤμους ἐπὶ τῆς ἑτέρας, νὰ φέρῃ ἐπὶ τῆς κοιλίας της μέγαν λίθον, καὶ ἐπὶ τούτου ἕτερον ὃν ἔθραυον διὰ σφύρας. Ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, ὅλη ἡ δυσκολία εἶναι τὸ νὰ σηκώνῃ τις τὸ βάρος τοῦ λίθου, διότι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν κτυπημάτων τῆς σφύρας εἶναι σχεδὸν μηδέν, τοῦτο δὲ εἶναι ἑξηκοντάκις ἢ ὀγδοηκοντάκις μεγαλείτερον τῆς σφύρας καὶ μόνης. Οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ σηκώσῃ μεγαλείτερον βάρος ταύτης τῆς γυναικός, βεβαίως ἀπῃτεῖτο ἔκτακτος δύναμις. Τὸ βάρος τοῦτο, ὅπερ ἐξ μόλις ἠδύναντο νὰ σηκώσωσιν, ἐτίθετο ἐπ' αὐτῆς, ὡς ὁ ὄγκος τοῦ λίθου, καὶ τὴν ἔβλεπον καθαρῶς νὰ κινῇ αὐτὸ ἄνω καὶ κάτω, διὰ μόνης τῆς ἐνεργείας τῶν μυϊώνων της. Τοῦτο δὲν διήρκει εἶναι ἀληθές, πλειότερον τοῦ ἡμίσεως λεπτοῦ, ἢ καὶ ὀλίγον περισσότερον, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀληθὲς ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη, κεκλιμένη ἐπὶ τῶν δύο καθεκλῶν, φέρει βάρος ἑπτακοσίων ἕως ὀκτακοσίων λιβρῶν.

(ἐκ τοῦ γαλλ.) ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΥΑΚΑΣ.

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΩΝ ΠΤΑΙΣΜΑΤΩΝ.

Πολλὰ πταίσματα θεωροῦσιν οἱ ἄνθρωποι ὡς ἐλάχιστα, καὶ ὡς μόλις ἄξια τοιούτου ἀπαισίου ὀνόματος. Ἀλλ ἐσφαλμένως· διότι καὶ τὸ μικρότερον πταῖσμα εἶναι παράβασις τοῦ Θείου νόμου, καὶ αἱ συνέπειαι τοιαύτης παραβάσεως εἶναι πάντοτε δεινόταται

Ὁ σπινθὴρ τοῦ πυρὸς εἶναι μικρὸν πρᾶγμα· ἀλλ' «ἰδοὺ, ὀλίγον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει». Ὁ μικρὸς σπινθὴρ περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου εἰς ἀπεριόριστον ἔκτασιν.

Ἡ γλῶσσα εἶναι μικρότατον μέλος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ μετρήσῃ τὴν προκύπτουσαν ἐξ αὐτῆς βλάβην; «Ἡ γλῶσσα,» λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, «πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης» Προσθέτει ἑπομένως, «Ἡ γλῶσσα ἀκατάσχετον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου.»

Ἴσως ἤθελεν εἰπεῖ τις ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι μικρὸν μέλος, καὶ δύναται μόνον νὰ προφέρῃ λέξεις, αἵτινες, καθὸ ἄψυχοι, χάνονται μετ' οὐ πολὺ καὶ λησμονοῦνται. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω· διότι, ὡς ὁ μικρὸς σπινθὴρ δύναται νὰ πυροπολήσῃ ἐκτεταμένην πόλιν ἢ ἀπεριόριστον δάσος, παρομοίως ἡ γλῶσσα, φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης, δύναται νὰ προφέρῃ λέξεις, αἵτινες φλογίζουσι τὰ δεινὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, ἕως οὗ ὁλόκληρον ἔθνος κυριευόμενον ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ὀργῆς ἐξοπλίζεται, καὶ φθείρει καὶ κατεστρέφει παμμεγέθεις χώρας. Οἰκογένειαι, πόλεις, καὶ ἔθνη πάσχουσιν ἐκ τῆς γλώσσης. Δικαιόταται ὁ νομάζει αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, Κόσμον τῆς ἀδικίας. Ἀλλ' ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι ἐμπεριτετυλιγμένος εἰς μικρότατον διάστημα.

Διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς ἐπιμονῆς του δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ δαμάσῃ πᾶν εἶδος πετεινῶν τε καὶ θηρίων καὶ ἑρπετῶν· ἀλλ, ἡ γλῶσσα εἶναι ἀκαταδάμαστος.

—=—

Ο ΛΙΜΟΣ ΕΝ ΙΝΔΙΚΗ.

Ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, 239 λιμοὶ ἐμάστισαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐν τῇ Ἰνδικῇ παρετηρήθη ὅτι κατὰ πᾶσαν δεκαπενταετίαν τρομερὰ ἐπεκράτει σιτοδεία, εἰ μὴ λιμός, ἔν τισιν ἐπαρχίαις τῆς εὐρείας ἐκείνης αὐτοκρατορίας. Λίαν δὲ ἐνδιαφέρουσα εἶναι συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν καταστροφῶν, ὧν αἴτιοι ὑπῆρξαν οἱ λιμοὶ οὗτοι.

Ὁ μεγαλείτερος ἐν Ἰνδικῇ λιμὸς ἐγένετο τῷ 1769—70, ὅστις ἐπεκταθεὶς καὶ εἰς τὴν Βεγγάλην, τὴν Βεχάρην καὶ τὴν Ὁρισσαν, ἐξωλόθρευσεν ἐντὸς 12 μηνῶν ὑπὲρ τὰ τρία ἑκατομμύρια κατοίκων. Τὰ παθήματα ὑπῆρξαν τοσοῦτον τρομερὰ, ὥστε καθ' ἃ ἀναφέρει ἡ παράδοσις, τὰ τέκνα ἐρρίπτοντο ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν γονέων αὐτῶν, αἱ δὲ μητέρες ἐπ' αὐτῶν ὅπως καταπαύσωσι τὴν πεῖναν αὐτῶν.

Τῷ 1784—85 φοβερὸς λιμὸς ἐνέσκηψεν εἰς Αἴγυπτον ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκοῦς ἐξογκώσεως τοῦ Νείλου. Ὁ γάλλος περιηγητὴς Βόλνεῦ περιέγραψε διὰ ζωηρῶν χρωμάτων τοῦτον καὶ ὑπολογίζει ὅτι ἐντὸς διετίας ὁ πληθυσμὸς ἐμειώθη κατὰ τὸ ἕκτον. Ἡ Σινικὴ φαίνεται ἰδιαιτέρως ὑποκειμένη εἰς τὰς καταστροφὰς ταύτας, καὶ ἀναφέρεται ὁ λιμὸς τοῦ 1787, καθ' ὃν οἱ γονεῖς ἐφόνευον τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, ταῦτα δὲ πάλιν ἐθανάτουν τοὺς ἰδίους γονεῖς, μὴ ἀντέχοντα εἰς τὴν ἐκ τῆς πείνης μακρὰν ἀγωνίαν. Εἰς τὴν Ἰρλανδίαν συχνάκις ἐνέσκηψεν ὁ λιμὸς, ὡς κατὰ τὸ 1822 καὶ 1831, μετὰ φρίκης δὲ ἀναπολεῖ τις τὸν τρομερώτερον πάντων, ἤτοι τὸν τοῦ 1846—47. Μεθ' ὅλα τὰ τελεσφόρα μέτρα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις πρὸς ἀγορὰν μεγάλης ποσότητος σίτου, τὴν τοποθέτησιν 750,000 ἀνθρώπων ἐν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, ἡ θνησιμότης ὑπῆρξε τρομερὰ, καὶ ἀναφέρεται ὅτι ἡ βαρωνεία τοῦ Σκίβερίν, ἀριθμοῦτα ὑπὲρ τὰς 11,000 κατοίκων καθ' ὁλοκληρίαν ἠρημώθη. Ὁ λιμὸς οὗτος ἐστοίχισεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 200 ἑκατομμύρια φράγκων καὶ ὑπὲρ τὰς 500,000 ψυχῶν.

Ἐπανερχόμενοι εἰς Ἰνδικὴν εὑρίσκομεν ὅτι ἡ προεδρεία τῆς Μαδρὰς ὑπῆρξεν ἐπίσης δυστυχὴς ὅσον καὶ αἱ ρηθεῖσαι χῶραι. Ὁ πρῶτος σπουδαιότερος λιμὸς ἐνέσκηψε τῷ 1781 καὶ 1782. Ἡ Καρνατὶκ ἠρημώθη ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Χοδὲρ Ἀλῆ τῷ 1780, ἅπασα δὲ ἡ χώρα εὑρέθη ἐν μεγάλῃ καταστροφῇ. Ἡ κυβέρνησις Μαδρὰς ἠναγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ μεγάλην ποσότητα ὀρύζης, ἥτις ἐπωλεῖτο λίαν εὐθυνά, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν διανομῶν ἃς ἠναγκάσθη νὰ ποιήσῃ εἰς τοὺς ἀναριθμήτους λιμώττοντας. Μετὰ ἑπταετίαν δὲ ἔπαθον τὸ αὐτὸ καὶ αἱ ἐπαρχίαι Βιζαγαπάταμ καὶ Γκώζαμ. Τῷ 1799 ἡ μάστιξ ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δινδιγκούλ· τῷ δὲ 1804 κατηρήμωσε τὰς ἐπαρχίας Ταγγιόρας καὶ Σοὺθ-Ἀρκὸτ, ἀλλὰ χάρις εἰς τὰ ληφθέντα δραστήρια μέτρα ἀπωλέσθησαν μόνον 25,000 κατοίκων. Εὐτυχῆ τινα ἔτη ἐπῆλθον ἐν τῷ μεταξὺ, ὅτε τῷ 1824 ἐνέσκηψε νέος καὶ φοβερὸς λιμός· Τὰ ἀρχεῖα τοῦ κράτους καταδεικνύουσιν ὅτι μόνον 6 λίτραι ὀρύζης ἠγοράζοντο ἀντὶ μιᾶς ρουπίας καὶ ὅτι ἡ συμφορὰ ὑπῆρχε σχεδὸν γενική. Ὁ λιμὸς τοῦ 1833 μεθ' ὑπερβολικῆς ἐνέσκηψεν ὁρμῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γουντοὺρ, ἔνθα ἐπὶ 500,000 κατοίκων 150,000 ἐγένοντο θύματα τῆς σιτοδείας. Εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ 1834 ἄχρι τοῦ 1854 μερικώτεροι λιμοὶ ἐνέσκηψαν εἰς διάφορα μέρη, ἀλλὰ τὴν φοβερὰν μάστιγα εὑρίσκομεν ἐν τῇ ὅλῃ αὐτῆς ὁρμῇ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος, καθ' ὃ ἡ ἀτυχὴς ἐπαρχία Βελλαρὶ, ἥτις τοσοῦτον δοκιμάζεται, ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῆς συμφορᾶς τοῦ 1854. Ἡ ὄρυζα ἐπωλεῖτο 2 λίτραι ἀντὶ μιᾶς ρουπίας. 80,000 ἄτομα εἰργάζοντο ἐπὶ ὀκτάμηνον εἰς τὰ ἔργα, ἅπερ ἐπίτηδες ἐξεῦρον ὅπως χορηγῶσιν ἄρτον εἰς τοὺς ρωμαλεωτέρους. Αἱ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς προξενηθεῖσαι δαπάναι ἀνῆλθον εἰς ἐπέκεινα τῶν 12 ἑκατομμυρίων φράγκων, μὴ ὑπολο-

γιζομένων τῶν εὐεργετικῶν χορηγιῶν καὶ τῶν ζημιῶν αἵτινες προέκυψαν ἐκ τῶν προσόδων. Κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ὁ λιμὸς τοῦ 1866 κατ' οὐδὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν προγενεστέρων. ἀκριβῆ δὲ ἰδέαν τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκ τῶν ἑπομένων ἀριθμῶν· ἀπὸ τῆς 1 σεπτεμβρίου 1866 μέχρι 1 μαρτίου 1867 κατὰ μέσον ὅρον οἱ καθ' ἡμέραν λιμώττοντες 75,000 ἐτρέφοντο δι' ἐξόδων τοῦ κράτους, καὶ ὑπὲρ τοὺς 20,000 ἐργάται εἰργάζοντο καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς δημοσίοις ἔργοις· εἰς μόνας τὰς δύο ἐπαρχίας Μαδρὰς καὶ Βελλαρὺ ἀπέθανον ὑπὲρ τὰς 200,000 κάτοικοι. Τὸ ἔτος τοῦτο ὑπῆρξε τὸ δεινότερον τῶν ὅσα ποτὲ διῆλθεν ἡ ἐπαρχία Μαδράς. Τὸ κύριον αἴτιον τῶν λιμῶν τούτων εἶναι τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν ἀρδευτικῶν μέσων καὶ ἡ ἀμέλεια μεθ' ἧς οἱ πράκτορες τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος διετήρουν μεγάλα διοχετευτικὰ ἔργα, ἅπερ ἀφῆκαν νὰ καταστραφῶσιν.

Ἐν τῇ καταλήψει τῆς Ἰνδικῆς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, ὁ χρόνος τῶν κατακτήσεων ὀλίγον ἐπέτρεψεν αὐτοῖς νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν ἐργασιῶν τούτων ἐν ταῖς ἐκτεταμέναις ἐκείναις χώραις. Τὰ τελευταῖα 25 ἔτη καθιερώθησαν εἰς μεγάλας βελτιώσεις, ἃς δυστυχῶς διέκοψαν οἱ σιδηρόδρομοι, καθόσον τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων ἐγένετο χρῆσις κατὰ προτίμησιν εἰς ἔργα δυνάμενα νὰ θεραπεύσωσιν ἀνάγκην μᾶλλον κατεπείγουσαν, ἤτοι πρὸς ἀποκατάστασιν ταχείας συγκοινωνίας μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἰνδικῆς.

Ἡ προεδρεία Μαδρὰς εἶναι λίαν ἀγροτικὴ χώρα, ἡ δὲ γεωργία γίνεται κατὰ δύο συστήματα, ἅπερ οἱ Ἄγγλοι καλοῦσι τὸ μὲν ὑγρὸν, τὸ δὲ ξηρὸν σύστημα. Τὸ ὑγρὸν περιλαμβάνει πάσας τὰς γαίας, αἵτινες ὑπόκεινται εἰς τεχνητὴν ἄρδευσιν, τὸ δὲ ξηρὸν ἐκείνας, ὅσαι ἀρδεύονται καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τῶν ὑετῶν. Τὸ προϊὸν τῶν ἀρδευομένων χωρῶν εἶναι πάντοτε ὄρυζα, ἐνῷ τοὐναντίον αἱ μὴ ἀρδευόμεναι χῶραι παράγουσι βάμβακα ἰνδικὸν, ἐλαιώδεις καρποὺς κτλ.

Ἐν τούτοις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Μολαβάρης καὶ Καναρᾶ κατὰ τὰς βροχὰς τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων οἱ ὑετοὶ εἶναι τοσοῦτον ἄφθονοι, ὥστε ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης. Ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις τῆς προεδρείας τὰ ἀρδευτικὰ μέσα ἀποτελοῦσιν εὐρεῖαι δεξαμεναὶ ἐν αἷς διοχετεύονται τὸ βρόχινον ὕδωρ, οἱ πλημμυροῦντες ποταμοὶ καὶ χείμαρροι, αἱ διόρυγες, ἃς ἀποτελοῦσιν ὄχθαι εὐρέων ποταμῶν ἢ ρεύματα ὕδατος, καὶ ἐνίοτε φρέατα ὀρυσσόμενα παρὰ τὰς ποός καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης προωρισμένας γαίας. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς προεδρείας Μαδρὰς εἶναι 138,000 τετραγωνικῶν μιλίων, ἤτοι μεγαλειτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας καὶ ἴση πρὸς τὴν τοῦ βασιλείου τῆς Πρωσσίας. Ὁ λαὸς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τέσσαρας κατηγορίας· 1 τοὺς γεωργοὺς, 2 τοὺς coolies, ἤτοι τοὺς στερουμένους γαιῶν καὶ ἐργαζομένους εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας, 3 τοὺς ἐπαίτας καὶ ἀλήτας, καὶ 4 τοὺς μικροὺς ἐμπόρους καὶ ἐργάτας.

Οἱ γεωργοὶ εἶναι οἱ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑποφέροντες ὁσάκις ἐνσκήπτει λιμὸς, διότι ἡ πρὸς τὰς γαίας αὐτῶν ἀφορίωσις κατακρατεῖ αὐτοὺς ἐκεῖ, ἀφ' ἑτέρου δὲ συντείνει εἰς τὸ νὰ αἰσχύνωνται ὅπως δεχθῶσιν δημοσίαν χάριν, καὶ ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ προτιμῶσι μᾶλλον τὸν θάνατον ἢ νὰ τρέφωνται ἐκ βοῶν ἢ προβάτων, ἅπερ ἠδύναντο νὰ τοὺς σώσωσιν ἀπὸ τῆς μαστιζούσης αὐτοὺς πείνης. Ἡ ὕπαρξις ἄρα τῶν ἀτυχῶν τούτων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν. Ὁσάκις ἐπικρατεῖ ἀνομβρία, αἱ γαῖαι δὲν δύνανται νὰ καλλιεργηθῶσιν, αἱ τεχνηταὶ δεξαμεναὶ ξηραίνονται, καὶ ὅταν ἡ ξηρασία ἀποβαίνῃ μεγίστη, τὸ ὕδωρ ἐκλείπει καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν φρεάτων, οἱ δὲ κάτοικοι οὗτοι βλέποντες τὴν τρομερὰν δίψαν ἐπαυξάνουσαν τὰς δυσχερείας τῆς πείνης, ἐρημοῦσι τὰ χωρία αὐτῶν καὶ περιέρχονται τὰς πόλεις αἰτοῦντες βοήθειαν. Ἅμα τοῦ κακοῦ ἐνσκήψαντος, ἡ κυβέρνησις Μαδρὰς ἠγόρασε 30,000 τόνους ὀρύζης ὅπως προλάβῃ τὸν ἐπικείμενον ὄλεθρον· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις τῆς Ἰνδικῆς ἐπικρίνασα τὸ μέτρον ἀπεφάσισεν ὅτι μόνον τὸ ἐμπόριον δέον νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ὅτι

συνετὴ πολιτικὴ οἰκονομία ἀμέσως διέγραφε πᾶσαν ἀποχὴν τοῦ κράτους καὶ ὅτι ἡ αἴτησις ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ἀναγκαίαν προμήθειαν.

Μεγάλα ἔργα πανταχοῦ ἤρξαντο ὀργανούμενα οἷον ἐξομάλυνσις τοῦ ἐδάφους πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμου ἀπὸ Βελλαρὺ εἰς Χόρβλυ, ἐπέκτασις τῆς διόρυγος πρὸς ἀνατολὰς, μεγέθυνσις τῶν λιμνῶν καὶ τῶν δεξαμενῶν. Πάντες οἱ ρωμαλέοι κάτοικοι εἰργάσθησαν εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἀνικάνους, ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι ὅμιλοι ἐκ 10—12000 ἀτόμων ὅπως διατρέφωνται καὶ περιθάλπωνται. Ὁ λιμὸς ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἔλαβε γιγαντιαίας διαστάσεις. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἀρνηθῇ ἡμῖν τὰς συνήθεις τοῦ ὀκτωβρίου βροχὰς, θέλομεν παραστῇ τεθλιμμένοι μάρτυρες μεγάλων συμφορῶν, μέχρι δὲ τοῦ μαρτίου τοῦ 1878 οὐδεμίαν θέλομεν ἔχει ἐλπίδα ἀπαλλαγῆς. Ἡ ὄρυζα πωλεῖται 4 λίτραι ἀντὶ μιᾶς ρουπίας. Κατὰ τὰ εὐτυχῆ ἔτη πωλεῖται 4 ἢ 5 ρουπίας τὸν σάκκον ζυγίζοντα 75 χιλιόγραμμα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος πωλεῖται ἀντὶ 11 ἢ 12 ρουπίων τὸν σάκκον.

Αἱ μεγάλαι τιμαὶ, αἵτινες ἐπληρώθησαν ἐν Καλκούττῃ δια τὰς ἐκ λιμοῦ πασχούσας ἐπαρχίας ἐπεσώρευσαν ἐνταῦθα τὴν ὄρυζαν τῆς Λαχόρας, Μουβάλλας καὶ ἄλλων ἀποθηκῶν τῆς ἄνω Ἰνδικῆς· ἀλλὰ μετὰ ἐξαγωγὴν πλέον τῶν 800,000 τόνων ὀρύζης, ἡ Βεγγάλη ἀπειλεῖται ἐπίσης, καὶ αἱ τιμαὶ αὐξάνουσι φοβερῶς. Ἡ ἀγορὰ Ραγγοὺν ἐπρομήθευσεν ἔκτακτον ἐξαγωγὴν εἰς Κολόμβον καὶ τὴν νοτίαν Ἰνδικὴν, καὶ φαίνεται παρασχοῦσα ὅ,τι ἠδύνατο. Σκέψις ἐγένετο περὶ τῆς ἡμετέρας ἀποικίας Σαϊγοὺν, ἀλλ' αἱ περὶ τούτου ληφθεῖσαι εἰδήσεις εἰσὶν ἥκιστα παραμυθητικαί. Ὁ λιμὸς τῆς Σινικῆς ἀπερρόφησε πᾶσαν τὴν παραγωγὴν τῆς χώρας· μεθ' ὅλην δὲ τὴν ἀνέλπιστον ἐπικουρίαν τῶν 350,000 τόνων ὀρύζης, ἣν ἐχορήγησεν ἡμῖν τὸ Σαϊγοὺν, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ ἀναμείνωμεν βοήθειαν ἐκ τοῦ μέρους τούτου. Δέον ἄρα νὰ στρέψωμεν τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἰάβαν. Καὶ ἐν τούτοις ἔχομεν ἀνάγκην τοὐλάχιστον 500,000 τόνων ὀρύζης μέχρι τοῦ πιθανοῦ τέλους τοῦ λιμοῦ.

Ὅπως σχηματίσῃ τις ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς ἐντάσεως τοῦ δεινοῦ, κρίνομεν καλὸν νὰ δώσωμεν κατάλογον τῶν κατοίκων τῆς Ἰνδικῆς καὶ ἰδίᾳ ἐκείνων ὅσοι πάσχουσιν.

Ἐπαρχία Ἰνδικῆς	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. μίλια.	Πληθυσμὸς
Βεγγάλη	157,598	60,467,724
Ἀσσὰμ	53,856	4,132,019
Ἐπαρχίαι Β. Α.	81,403	30,781,204
Ἀζεμίρ	2,661	316,032
Οὔδη	23,992	11,220,252
Πουνζὼβ	101,826	17,611,438
Κεντρικαὶ ἐπαρχ.	84,963	8,201,519
Βεναρὲς	17,334	2,231,065
Μυσόρη	27,077	5,055,412
Κορὺ	2,000	168,312
Ἀγγλ. Βιρμανία	88,556	2,747,147
Βομβάη	124,462	16,349,206
Μαδρὰς	138,317	31,281,177
	904,049	190,563,048
Αὐτόχθονοι ἐπαρχίαι ἀνεξάρτητοι ἢ ὑποτελεῖς	146,695	48,268,910
Τὸ ὅλον	1,450,744	238,830,958

Ἐκ τῶν 31,281,177 κατοίκων τῆς περιφερείας Μαδρὰς δέον νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἀποθανόντας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα λιμὸν, ὅστις προσέβαλεν ἰδίᾳ τὰς ἑπομένας ἐπαρχίας.

	κάτοικοι
Νελλόρη	1,376,811
Κουδαπὰτ	1,351,194
Βελλαρὺ	1,668,060
Κυμοὺλ	959,640
Κίγκλεπουτ	938,134
Νόρθ-Ἄρκοτ	2,015,278
Σαλὲμ	1,966,995
Πόλις Μαδρὰς	490,000
	10,766,162

Ὁ ἐνεστὼς λιμὸς μαστίζει ἐπίσης τὴν Βομβάην καὶ τὰς Βερράρας, καὶ ἐὰν δὲν ἐ-

ἐξετάθημεν πολὺ ὁμιλοῦντες περὶ τῆς Βομβάης, αἴτιον τούτου εἶναι ὅτι τὸ κακὸν συγκρινόμενον πρὸς τὸ τῆς ἡμετέρας προεδρείας εἶναι λίαν ἀσθενές. Τὴν ὥραν ταύτην ἰδοὺ τὸ σύνολον τῶν κατοίκων, εἰς οὓς ἔτεινεν ἀρωγὸν χεῖρα τὸ κράτος.

	Ἐργαζόμενοι.	Ἐν τοῖς ἀγροῖς τρεφόμενοι.
Μαδρὰς	913,000	731,000
Βελλαρὺ-Μυσόρη	48,000	138,000
Βομβάη	236,000	149,000
	1,197,000	1,018,000

ἤτοι 2,215,000 δυστυχῶν.

Πιστεύεται ὅτι οὐκ εἰς μακρὰν θὰ διπλασιασθῇ ὁ καταπληκτικὸς οὗτος ἀριθμός. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Ἰνδικῆς προεξέδ ζημίαν 500.000.000 φράγκων ἀλλὰ θὰ ἦτο εὐτύχημα, ἐὰν ἤρκουν μόνον 300,000 000 φρ., μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀπωλειῶν τῶν προσόδων, τῶν κατοίκων, τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν προκαταβολῶν, αἵτινες δέον νὰ ἀπαιτηθῶσι διὰ τὴν καταστραφεῖσαν γεωργίαν. Ἐπίκλησις ἐγένετο εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις φιλανθρώπως ἀπήντησεν. Ἡ βασίλισσα προσήνεγκε 500 λίρας στερλίνας, ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας ἄλλας τόσας, οἱ δὲ μεγάλοι τραπεζῖται Ρότσιλδ καὶ Βάριγγ ἀνὰ 1000 λίρας ἕκαστος, ὥστε τὰ βοηθητικὰ κεφάλαια ἀνέρχονται εἰς 80,000 λίρας στερλίνας. Ἡ φιλανθρωπία τοῦ δημοσίου θὰ συμπληρώσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ κράτους παρεχομένην ἀρωγὴν, καὶ θὰ ζητήσῃ τὸ κακὸν ἐκεῖ ὅπου ὁ δημόσιος ὑπάλληλος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ. Σπαραξικάρδιον δὲ εἶναι τὸ θέαμα, ὅπερ παρέχουσιν αἱ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ μαστιζόμεναι ἐπαρχίαι.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ λιμοῦ, οἱ γεωργοὶ οἵτινες ἐστεροῦντο τροφῆς καὶ νομῆς διὰ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἐπώλουν ταῦτα εἰς εὐτελεῖς τιμὰς καὶ ὑρίσταντο τὰ δεινοπαθήματα αὐτῶν μετὰ μεγάλης ὑπομονῆς ἀλλ' ὅτε τὸ ὕδωρ ἐστείρευσε καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς φρέασιν, ὁ τρόμος κατέλαβεν αὐτοὺς, τῶν δ' ἐγκαταλειφθέντων χωρίων αἱ λιμώττουσαι φάλαγγες ἐξεχύθησαν εἰς τὰς πόλεις. Τὰ ἐρημωθέντα χωρία εὐρείας μόνον κοιλάδας αἰωνίου ἀναπαύσεως τοῦ λοιποῦ ἐπαρουσίαζον, οἱ δὲ διερχόμενοι διὰ τῶν μεγάλων ὁδῶν δύνανται νὰ ἴδωσι πανταχόθεν δεξιᾷ τε καὶ ἀριστερᾷ πλεῖστα πτώματα ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἅπερ δὲν ἐγγίζουσι πλέον οἱ οἰωνοὶ καὶ οἱ θῆες.

Πόσα παιδία ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει εὑρίσκονται ἐγκαταλελειμμένα ἐν ταῖς γωνίαις τῶν ὁδῶν! Μήτηρ ἐσχάτως ἔρριψε τὸ τέκνον αὐτῆς εἰς φρέαρ, δηλώσασα ὅτι ἔπραξε τοῦτο ἀπελπισθεῖσα περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς διατροφῆς αὐτοῦ· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἰδία ἡτοιμάζετο νὰ αὐτοκτονήσῃ ἐὰν μὴ ἐκρατεῖτο. Ἐν μόνον βλέμμα ρίπτοντες ἐπὶ τῆς ἑπομένης στατιστικῆς τῆς θνησιμότητος, δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν κάλλιον τὴν ἐπίτασιν τοῦ κακοῦ. Κατὰ τοὺς τέσσαρας πρώτους μῆνας τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ὑπῆρξε φοβερόν, πόσοι δ' ἄλλοι ἀπέθανον, ὧν τὸ θλιβερὸν τέλος ἔσται ἐσαεὶ ἄγνωστον! Τρομερὰ δράματα, ὧν μόνος μάρτυς εἶναι ἡ νύξ! Ὁ λιμὸς εἶναι ἄνισος πρὸς τὴν φύσιν πάλη, καθ' ἣν ἀείποτε ἡττᾶται ὁ ἄνθρωπος γιγαντιαῖος ἀγών, οὗ αἱ ἑκατόμβαι ἐπισκιάζουσι πάντας τοὺς ἀνθρωπίνους πολέμους.

Ἐπαρχίαι	Θάνατοι	
Νελλόρη	24901	κάτοικοι.
Μαδρὰς	17246	
Σίγκλεπουτ	17490	
Μαδούδα	12374	
Κυμοὺλ	21891	
Κούδαπατ	39078	
Βελλαρὺ	46372	
Νὸρθ Ἄρκοτ	41954	
Σαλὲμ	55584	
Κοϊμβατόρη	21993	
Τὸ ὅλον	298883	

Παρασιωπῶμεν τὸν λιμὸν τοῦ 1873--74 ὅστις κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου ὑπῆρξε «λιμὸς παραγγελίας». Αἱ δαπάναι ὑπῆρξαν πολλῷ μεγαλείτεραι τῶν ὅσας συνεπήγετο τὸ κακόν.

Ἐν τινι ἐπιστολῇ ἐκ Μαδόρας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 ὀκτωβρίου πρὸς τὸ Σύμπαν τῶν Παρισίων ἀπαντῶμεν τὰς ἑπομένας λεπτομερείας περὶ τῆς ἐκ τοῦ λιμοῦ θλιβερᾶς στάσεως τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ὁ γράφων εἶναι ἱεραπόστολος ἐν Μαδόρᾳ.

Γράφω ὑμῖν καὶ πάλιν περὶ τοῦ λιμοῦ, διότι οὗτος πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπασχολεῖ καὶ καταθλίβει πάντας. Συλλέξας 80 παιδία ἐν τῷ ἀγροτικῷ ὀρφανοτροφείῳ μου ἐν Διντικοὺλ, μετὰ πολλῆς δυσκολίας διατρέφω αὐτά· οὐχ ἧττον πεποιθὼς ἐπὶ τὴν θείαν πρόνοιαν προτίθεμαι νὰ αὐξήσω τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, διότι αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπέλθω τὸ κατὰ δύναμιν ἀρωγὸς εἰς τοσαῦτα δυστυχῆ παιδία. Αἱ εἰσοδεῖαι ἡμῶν ἐξέλιπον παντελῶς, ἡ δὲ ὄρυζα ὑπερετιμήθη, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὑποφέρομεν πάντοτε δι' ἔλλειψιν. Πανταχοῦ βλέπομεν ἀφόρητον δυστυχίαν ὁσημέραι δεινουμένην.

Μεταβαίνων ἐκ Διντικοὺλ εἰς Βαλλακουδοὺ ἀπήντησα εἰς διάστημα 21 μιλίων περὶ τοὺς 10,000 λιμώττοντας, εἰς οὓς ἡ κυβέρνησις παρέχει ἐργασίαν ἀντὶ εὐτελοῦς ἡμερομισθίου ὅπως σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐκ λιμοῦ θανάτου. Διηροῦντο καθ' ὁμίλους ἀνὰ 200, 300, 500, ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ νὰ συντρίβωσι λίθους καὶ μεταφέρωσι χώματα· πάντες δὲ ἦσαν λειπόσαρκοι, ἀληθεῖς σκελετοί.

Ἀπήντησα καθ' ὁδὸν τὸν νεκρὸν γυναικὸς ἐκ λιμοῦ ἀποθανούσης, καὶ ἄλλους δυστυχεῖς κειμένους κατὰ γῆς καὶ μὴ δυναμένους νὰ προχωρήσωσιν· εἶδον ἐπίσης ὅμιλον ἀτυχῶν, ἐν οἷς εὑρίσκοντο καὶ χριστιανοί, πίπτοντες πρὸ τῶν ποδῶν μου καὶ ἐξορκίζοντές με νὰ εὐσπλαγχνισθῶ αὐτοὺς, διότι ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν οὐδὲν ἔλαβον ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ οὐδὲν εἶχον φάγει. Πόσον ἡ καρδία σπαράσσεται πρὸ τοιούτων θεαμάτων εἶναι ἀδύνατον νὰ εἴπω ὑμῖν. Πρὸς ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας ἡ χόλερα, ἡ δυσεντερία, οἱ τυφοειδεῖς πυρετοὶ καὶ λοιπὰ, συνέπειαι τοῦ λιμοῦ, ἐπιφέρουσι τρομερὰν θραῦσιν, οὕτως δὲ οἱ θάνατοι εἰσὶ πολυάριθμοι. Ἐν μόνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ Κορνοὺτ ἐπὶ 1,500 000 κατοίκων ἀπέθανον ἤδη τὸ τρίτον αὐτῶν.

Εἰς τῶν ἡμετέρων πατέρων μοὶ γράφει ὅτι ἐν χριστιανικῷ τινι χωρίῳ ὀγδοήκοντα μόνον μένουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἕτερος πατὴρ πιστεύει ὅτι ἐν τοῖς μακρὰν τῶν συγκοινωνιῶν χωρίοις τὸ τρίτον ἴσως δὲ καὶ τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων θέλουσιν ἐξαφανισθῆ. Ὁ Θεὸς ἵλεος γενέσθω.

Αἱ βροχαὶ ἤρξαντο, ἀλλὰ μόλις τὸν φεβρουάριον ἡ συγκομιδὴ θέλει εἶσθαι ἕτοιμος μέχρι δὲ τότε πόσων συμφορῶν καὶ πόσων θανάτων θὰ γίνωμεν μάρτυρες!

Εἴθε ἡ ἀφήγησις τῶν δεινῶν τούτων νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν πανταχοῦ καὶ συγκινήσῃ τὰς γενναίας καρδίας.

Οἱ λαοὶ δέον νὰ τείνωσι χεῖρα ἀρωγὸν εἰς τὰ φοβερὰ ταῦτα δεινοπαθήματα τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος!

ΦΡΑΓΚΟΙ ΚΑΙ ΜΩΡΑΙΤΑΙ

(Συνέχεια ἴδε Τεῦχος Γ'. Σελ. 467).

ΔΗΜΟΣ

Ναί! εἰς ἀσφαλὲς μέρος ὡσεὶ ὥραν ἀπέχον ἐντεῦθεν.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Δοξαπατρῆ, Σγουρὲ, Ἀριστόδημε καὶ Χαρίλαε, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐντολῆς σας ἐπέτυχεν;

ΔΟΞΑΠ. ΣΓΟΥΡ. ΑΡΙΣΤΟΔ. ΧΑΡΙΛ.

Ναί! εἰσὶν ἕτοιμοι ὅλοι.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἔχει καλῶς. Φίλοι, ὁ καιρὸς ἐπείγει καὶ ὁ χρόνος πολύτιμος. Πρέπει νὰ

σπεύσωμεν. Ραϊμοῦνδε, πρέπει νὰ ὑπάγῃς πλησίον τοῦ Βιλλαρδουίνου ἵνα μᾶς εἰδοποιῆς περὶ τῶν κινήσεών του. Σὺ, Δοξαπατρῆ, ἅμα ἐξέλθῃς ἐντεῦθεν θὰ ὑπάγῃς εἰς Ἀρκαδίαν καὶ ἀφοῦ ἁλώσῃς ἐξ ἐφόδου καὶ ὅσον ἔνεστι τάχιον τὸ παλαιόν σου καύχημα τὸ Ἀράκλοβον καὶ καταλίπῃς ἐκεῖ ἱκανὴν φρουρὰν ἐλθὲ νὰ συνενωθῆς μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Εἰς τὸν Λέοντα Σγουρὸν ἀφίνω τὴν ἀρχηγίαν ἐν τῇ Ναυπλίᾳ μετὰ τῆς ἐντολῆς ἵνα πραγματοποιήσῃ τὰς ὑποσχέσεις του. Ὁ Χαρίλαος θὰ μυήσῃ τοὺς ἀστοὺς τῶν Πατρῶν εἰς τὰ σχέδιά μας καὶ ὁ Ἀριστόδημος μετὰ τῶν Μεσσηνίων του θὰ βαδίσῃ εὐθὺ πρὸς ἀρωγήν μου μελλοντος ἵνα πολιορκήσω τὸν Μιστρᾶν καὶ ἔχοντος παρ' ἐμοὶ τὸν σοφὸν Δῆμον. Πρέπει ὅλαι αὐταὶ αἱ διάφοροι κινήσεις νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὁμοῦ ὥστε νὰ καταλάβωμεν τοὺς Φράγκους ἐκ διαφόρων σημείων.

ΔΟΞΑΠΑΤΡΗΣ

Ἄγωμεν!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Στῆτε! Τὸ ἔργον ὑμῶν ἐνταῦθα δὲν ἐτελείωσεν. Ὀφείλετε νὰ παραστῆτε μάρτυρες τῶν γάμων μου μετὰ τῆς κόρης ταύτης, τελεσθησομένους μετ' ὀλίγον.

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(Οὐδέποτε!)

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

(Τί λέγει!)

ΚΛΕΝΗ

(Ὦ Θεέ μου! σὲ εὐχαριστῶ!)

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Συνάμα δὲ νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὸ μνημόσυνον δύο ἀθώων ψυχῶν, ὧν τὰ σώματα σφάγιον ἐτέθησαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς τῶν τυράννων ἀπληστίας — τῆς κόρης τοῦ Δήμου Ἀγλαΐας καὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ραϊμούνδου Εὐτυχίας.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ

Τί; ... πῶς; ... ἡ Εὐτυχία ...

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Βιλλαρδουίνου ἅμα τῇ ἀναχωρήσει σου, ἐνῷ ἐγὼ ἐπορευόμην εἰς τὸν κοιτῶνά μου ἵνα ὁπλισθῶ.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ

Ὤ! ὤ! (κρυφθῆτε, δάκρυά μου!)

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Φίλοι, ἀγωνισθῶμεν καρτερόψυχως μέχρι θανάτου ὑπὲρ τῆς δούλης ἤδη πατρίδος μας καὶ θραύσωμεν τὰ δεσμά της γενναίως. Τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ τελεῖται ἐνταῦθα καὶ ἴσως μετὰ δέκα πέντε ἡμέρας μετὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἴδωμεν καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς δούλης πατρίδος μας. Μόνη σκέψις μας, μόνος ἔρως μας, μόνη εὐχή μας ἔστω αὐτή·

Ὅτι μητρὸς καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρὶς καὶ ἁγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ. Οὕτω λοιπόν, φίλοι, ὑπὲρ αὐτῆς τὰ πάντα διαθέσωμεν, πατέρα ἐὰν ἔχωμεν, μητέρα, ἐὰν ζῇ, ἐρωμένην, ἐὰν ἀπεκτήσαμεν.

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(Ἁγιώτερον... καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ...

αὐτοὺς τοὺς λόγους πρέπει νὰ τοὺς ἐνθυμηθῶ ἐν καιρῷ δέοντι.)

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Οὕτω αὐτοπάρνησις δι' ὅλα καὶ μεγίστη φιλοπατρία ἂς καθοδηγῇ τὰς πράξεις ἡμῶν καὶ ἂς μᾶς ἐνισχύῃ. (εἰσορμᾷ φρουρός τις).

———

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Φρουρὸς καὶ οἱ ἄνω.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Τί θέλεις;

ΦΡΟΥΡΟΣ

Ἀρχηγέ, ἐχάθημεν! Ἔξωθεν φραγκικὸς στρατὸς περιέκλεισε τὸ σπήλαιον καὶ ἡ ἔξοδος ἀποβαίνει ἀδύνατος· οἱ πλεῖστοι τῶν φρουρῶν ἡμῶν ὑπὸ ἀοράτων χειρῶν ἐβλήθησαν καὶ ἐγὼ ἔδραμον ἐνταῦθα ἵνα ἀναγγείλω τοῦτο. Μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Φράγκων ἐνόμισα ὅτι διέκρινον τὸν Βιλλαρδουῖνον δίδοντα διαταγάς!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ὁ Βιλλαρδουῖνος! ...

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Ἐχάθημεν! ...

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Πῶς ἀπεθαρρύνθητε ἤδη; ...

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Ἀλλὰ τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν!

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(Ἀ! αὐτὴν τὴν καταστροφὴν πρέπει νὰ τὴν προλάβω διότι ἐπέρχεται λίαν ταχέως· πρέπει νὰ εὕρω μέσον!)

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Τί δυνάμεθα! νὰ ἀποθάνωμεν! ... νὰ ἀποθάνωμεν ὡς Ἕλληνες μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας. Πᾶς Μωραΐτης σταθμεύων εἰς φρουρὰν ἔξωθεν ἂς δράμῃ ἐνταῦθα! (εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ συναθροίζονται στρατιῶται).

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(Ἀ! ἐνθυμοῦμαι... ὑπάρχει μυστικὴ ἔξοδος τὴν ὁποίαν γνωρίζω).

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Κρυφθῶμεν ἅπαντες μὲ ξίφη γυμνὰ εἰς τὰς σχισμάδας ἐκείνας καὶ περιμείνωμεν τοὺς Φράγκους ...

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Εἶναι περιττόν, φίλοι.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Πῶς; μᾶς ἐμποδίζεις;

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Σᾶς ἐμποδίζω διότι ὑπάρχει μέσον τι ἀσφαλέστερον σωτηρίας δι' οὗ σωζόμενοι δυνάμεθα κατόπιν νὰ ἐπιφέρωμεν ἀντεκδίκησιν. (γενικὴ ἔκπληξις) Ὄπισθέν σου, Χαμάρετε, εὑρίσκεται σχισμάς τις, εἰς τὸ βάθος τῆς σχισμάδος εἶναι ἐσκαμμένη κλίμαξ ὁδηγοῦσα εἰς εὐρὺ καὶ μυστικὸν ὑπόγειον ἐκτεινόμενον ἐπ'

ἄπειρον καὶ οὐ μία μόνον ἔξοδος ὑπάρχει πρὸς ἀνατολάς· ἡ ἔξοδος αὕτη ἀνοίγει εἰς ἀπόστασιν δύο ὡρῶν ἐνταῦθα. Ἐνῷ σεῖς εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς θὰ πλανᾶσθε ἐγὼ θὰ ὁδηγῶ τὸν Βιλλαρδουῖνον εἰς μέρος ἀντίθετον ὅλως ἐκείνου.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἡ πατρίς, Ραϊμοῦνδε, σὲ εὐγνωμονεῖ δι' ἐμοῦ. Ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς ὡς νέοι Ἀνταῖοι ἀναλαβόντες δυνάμεις ἐξέλθωμεν ἅπαντες ἵνα ἐλευθερώσωμεν τὴν πατρίδα μας. Ἐμπρὸς λοιπόν! Δοξαπατρῆ, σὺ ὁ ἀφόβως εἰσδύσας εἰς τὸ ὑπόγειον τῶν φασμάτων δεῖξον καὶ εἰς τούτους τὴν ὀπήν· ἐγὼ θὰ ἐξέλθω τελευταῖος φρουρῶν ἐνταῦθα.

ΔΗΜΟΣ

Ὄχι οὐ, ἀρχηγέ, ἡ ζωή σου εἶναι πολύτιμος.

ΣΓΟΥΡΟΣ

Θὰ σὲ συνοδεύσω ἐγώ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἡ ζωὴ καὶ τῶν δύο σας ἀνήκει εἰς τὴν πατρίδα! ἀφανὴς πολεμιστὴς πρέπει νὰ κινδυνεύσῃ ὑπὲρ τῶν ἄλλων.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ὅλοι σας ἔχετε τὴν θέσιν ἣν ὥρισα ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνος. Ἐγὼ ἐδέχθην τὴν ἀρχηγίαν ὄχι ἵνα προστάττω ἀλλ' ἵνα συμμερίζομα τοὺς κινδύνους· εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς δὲ αἱ πρῶται τιμαὶ ἀποδίδονται πάντοτε. Τιμὴν δὲ ἐνταῦθα θεωρῶ τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἀναλαμβάνω. Ραϊμοῦνδε, σὺ θὰ μείνῃς μετὰ τῶν Φράγκων καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι ἐμπρός!

ΑΙΜΙΛΙΟΣ

(Πλὴν ἐγὼ θὰ μείνω πλησίον αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου!)

(κρύπτεται ὄπισθεν σχισμάδος πλησίον τοῦ Ραϊμούνδου· ὁ Χαμάρετος καὶ ἡ Ἑλένη ἵστανται εἰς τὰ ἀριστερόθεν παρασκήνια συνομιλοῦντες, παρατηροῦντες ἔστω καὶ μὴ προσέχοντες εἰς τὰ ἐν τῇ σκηνῇ συμβαίνοντα, ἐνῷ οἱ ἄλλοι συνωμόται ἀφανίζονται ὄπισθεν σχισμάδος τοῦ βάθους· ὁ Ραϊμοῦνδος συνομιλεῖ μυστηριωδῶς μετὰ τοῦ Σωτηρίου).

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Εἰς τὸν Θεὸν ὁρκίζομαι ἐὰν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τι.

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Τοῦ ὑπογείου ἐκείνου τὴν ἔξοδον δὲν θὰ τὴν εὕρωσι καὶ ἡ πεῖνα θὰ δεκατίσῃ αὐτούς. Ἡ θυγάτηρ σου θὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον νύμφη τοῦ Βιλλαρδουίνου πλὴν δι' ἐμοῦ καὶ ἐπὶ μιᾷ συμφωνίᾳ.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Ὁποία;

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ἐνταῦθα ἡ καρδία μου θὰ σοὶ ἐξομολογηθῇ· ἡ θυγάτηρ σου δὲν γίνεται σύνευνος τοῦ Γοδεφρίδου Βιλλαρδουίνου ἐὰν δὲν παραδοθῇ πρῶτον εἰς ἐμέ.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Πῶς;... τί;... ἡ θυγάτηρ μου... εἰς 'σέ;

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Τὴν ἀγαπῶ.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Σύ!... ἀδύνατον... ἀλλ' εἶναι ἀτιμία...

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ὅπως θέλῃς εἰπέ το.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Ἀ! σὲ ἀναγνωρίζω, ὄφι κεκρυμμένε, καὶ πῶς παρεγνώρισα τὸν Χαμάρετον. Ἀ! ὄχι! ἡ θυγάτηρ μου νὰ ἀτιμασθῇ! Καὶ ἐτόλμησες νὰ τὸ προτείνῃς εἰς ἐμέ! Θὰ ἦμην ὁ χαμερπέστερος τῶν ἀνθρώπων...

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Μάτην αἱ ἀδολεσχίαι! αὐτὸ ὅπερ εἶπον θὰ γίνῃ!

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Θὰ γίνῃ; ὄχι ποτέ! Σώζων τὴν κόρην μου, σώζω τὸν Μωρέαν.

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Σὲ ἐννοῶ· ἀποκαλύψεις εἰς τὸν Χαμάρετον! βῆμα δὲν κάμνεις...

ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Τί μὲ ἀπειλεῖς.... (κινεῖται νὰ ἀπέλθῃ).

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(γελᾷ σαρδονικῶς, σπᾶται ἐγχειρίδιον καὶ τὸν πλήττει ἐνῷ ὁρμᾷ νὰ φύγῃ· ὁ Σωτήριος πίπτει (Ποῦ νὰ κρύψω τὸ πτῶμά του;

ΑΙΜΙΛΙΟΣ

(προβαίνων) Ἰδοὺ ἐγώ, αὐθέντα!

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Κρύψέ του.

(Ὁ Αἰμίλιος κρύπτεται φέρων τὸν Σωτήριον ἐπ' ὤμων· ὁ Ραϊμοῦνδος κρύπτει τὸ ἐγχειρίδιον· ὁ Χαμάρετος καὶ ἡ Ἑλένη μεταστρέφονται.)

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ὅλοι ἀπῆλθον. Σύμφωνοι, Ραϊμοῦνδε! (λαμβάνει τὴν Ἑλένην ἐκ τῆς χειρὸς καὶ φεύγει.)

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(ἱστάμενος πρὸ αὐτοῦ καὶ δραττόμενος τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν τῆς Ἑλένης) Ἡ κόρη αὕτη θὰ μείνῃ ἐδῶ.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ραϊμοῦνδε!... Ἄφες αὐτήν, ἄθλιε!

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(σύρων αὐτὴν) Ὦ! ὄχι, ποτέ!

ΕΛΕΝΗ

(πίπτουσα εἰς τοὺς πόδας του) Ὦ! πρὸς Θεοῦ! ἄφες με, Ραϊμοῦνδε!

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ὁ πατήρ σου διέταξεν, Ἑλένη, νὰ μείνῃς παρ' ἐμοί.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἐγὼ ὅμως εἶμαι σύζυγός της καὶ ἐμὲ θὰ ἀκολουθήσῃ!

(ἀποσπᾷ αὐτὴν βιαίως καὶ ἀπέρχεται διὰ τῆς σχισμάδος τοῦ βάθους).

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

(ἀπόπληκτος) Κατάρα!

(καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Πατρὶς καὶ Ἔρως.

—=—

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤ'.

Τὸ στρατόπεδον τῶν συνωμοτῶν Ἑλλήνων· εἶναι λυκαυγές· σκηναὶ ἐν τῷ βάθει· φρουροὶ ἑκατέρωθεν. Πρὸς τὸ βάθος φαίνεται δάσος. Πρό τινος σκηνῆς καίει λαμπάς.

—

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ καὶ ΣΥΜΕΩΝ

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

(Ἀνεγειρομένης τῆς αὐλαίας ὁ Χαμάρετος περιπατεῖ βεβυθισμένος εἰς συνεχεῖς διαλογισμούς· ἔρχεται ἀριστερόθεν ὁ Συμεών).

ΣΥΜΕΩΝ

(τύπτων τὸν ὦμόν του) Καὶ πάλιν σκυθρωπος καὶ κατηφής, Χαμάρετε!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Οὐδεμία ἐλπίς!... Τὰ ὄνειρά μου διελύθησαν ὡς ἡ πρωινὴ ἀχλὺς διαλύεται ὑπὸ μιᾶς ἀκτῖνος τοῦ ἡλίου.

ΣΥΜΕΩΝ

Θάρρος, τέκνον μου!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἀ! οὐ εἶσαι, Συμεών!... θάρρος... καὶ διατί ὁ ὑπομένων ἐλπίζει, ἐνῷ ἐγὼ ἀπώλεσα ἤδη πᾶσαν ἐλπίδα;

ΣΥΜΕΩΝ

Ἡ ἐλπὶς εἶναι τὸ οὐράνιον πῦρ, ὅ περ ὁ Προμηθεὺς ἔκλεψεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Καταπίπτει ἀλλὰ ποτὲ δὲν χάνεται.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Καὶ ποίας ἐλπίδας πρέπει νὰ ἔχω;

ΣΥΜΕΩΝ

Σὺ ὁμιλεῖς, Χαμάρετε, οὕτως! ἀλλὰ πῶς θὰ δώσῃς τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς συμπολεμιστάς σου! Ἰδὲ τοὐλάχιστον αὐτοὺς ἐπὶ μίαν στιγμὴν· ἅπαντες θαρροῦντες ἀναπαύονται πεποιθησιν ἔχοντες ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ ἐπὶ τὸ μέλλον. Ἄδοντες πολεμοῦσι καὶ μέχρι τῆς ὥρας ἡ νίκη ἔστεψε τὰ ὅπλα μας. Ὅταν ὅμως σὺ ἀπωλέσῃς τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ θάρρος τοὺς δύο τούτους συνοδοὺς τῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος, τί θὰ πράξωσι τότε αὐτοὶ ἅμα σὲ ἴδωσι κατηφῆ καὶ σκυθρωπόν;

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Αὐτοὶ εἶναι εὐτυχεῖς, ἐνῷ ἐγὼ...;

ΣΥΜΕΩΝ

Σὲ ἐννοῶ.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἄκουσον, πάτερ μου. Τὸν Θεὸν σεῖς οἱ ἱερεῖς τὸν λέγετε εὔσπλαγχνον. Ἀλλὰ ποῦ λοιπὸν ἡ εὐσπλαγχνία του, ποῦ τὸ ἔλεός του; Ὄχι, ὁ Θεὸς δὲν ἔχει εὐσπλαγχνίαν.

ΣΥΜΕΩΝ

Μὴ βλασφημῇς!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Βλασφημῶ!.... Ἀλλ' ἂν ὁ Θεὸς ἦναι εὔσπλαγχνος, διατί δὲν ἐπιδαψιλεύει τὸ ἔλεός του εἰς ἕνα λαὸν ἀδίκως κατατυραννούμενον, διατί μὲ ἀφίνει νὰ διορῶ μετ' ἐλπίδος τὸ μέλλον καὶ εἶτα νὰ μὲ καταβυθίζῃ εἰς τὴν ἀπελπισίαν διὰ τρομερᾶς καταστροφῆς;

ΣΥΜΕΩΝ

Τολμᾷς νὰ ἐξερευνήσῃς τὰς ἀνεξιχνιάστους βουλὰς τοῦ Ὑψίστου, πλὴν οὐδενὶ θνητῷ δεδοται τὸ δικαιωμα τοῦτο. Μήπως καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω αἰτίας νὰ μεμψιμοιρῶ κατὰ τῆς εὐσπλαγχνίας του. δὲν τὸ πράττω ὅμως διότι πιστεύω ἐπὶ τὸ εὐθύδικον αὐτοῦ. Ἐγκαρτερῶ, τέκνον μου, καὶ ὁ Θεὸς ἡμέραν τινὰ θὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν σου.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Νὰ ἐγκαρτερήσω! ὤ! ἀπὸ τῆς ἐπαράτου ἐκείνης ἑσπέρας καθ' ἣν ὁ Βιλλαρδουῖνος πρὸ ἕνδεκα ἡμερῶν διέφυγε τῶν χειρῶν μου, ἡ ἐγκαρτέρησις μὲ ἔλειψεν. Ἀνέλαβον ὅμως τὸν ἀγῶνα καὶ ὅτε μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ ἐκείνου ὑπογείου ἔξοδόν μας, ἔνθα διεμείναμεν ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας — τρεῖς αἰῶνας, ἡ νίκη δαφνηφόρος ἐπῆλθε νὰ στέψῃ τὰ ὅπλα μας εἰς τὰς δύο μετὰ τῶν Φράγκων συναντήσεις μας, ἡ ἐλπὶς ἤρχισε καὶ πάλιν νὰ εἰσδύῃ εἰς τὴν καρδίαν μου, ὑποθαλπομένη καὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας τῆς Ἑλένης. Πρὸ τριῶν ὅμως ἡμερῶν τὰ πράγματα ἤλλαξαν φάσιν· πρωίαν τινὰ ἡμέρας ἀποφράδος ἡ σκηνὴ τῆς Ἑλένης εὑρέθη κενὴ καὶ ὁ ἔξωθεν σκοπεύων φρουρὸς εὑρέθη πεπνιγμένος διὰ βρόχου σχοινίου· ὡσεὶ δὲ ὁ ἄγγελος τῆς νίκης καὶ τῆς ἐλπίδος ἐφαίνετο ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τῆς Ἑλένης τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἤττα ἐντελὴς ἐπηκολούθησε τὴν ἐξαφάνισίν της. Ἔκτοτε καταστροφὴ γενικὴ παρεκώλυσε τὰ διαβήματά μας, τὸ ἓν τρίτον τοῦ στρατοῦ μας ἐξωλοθρεύθη ἐν τρισὶ ἡμέραις καὶ τρεῖς τῶν ἀνδρειοτέρων ὁπλαρχηγῶν μας, ὁ Δῆμος, ὁ Χαρίλαος καὶ ὁ Ἀριστόδημος ἔπεσον ἐν ταῖς μάχαις. Ἔπεσον τοὐλάχιστον ἐκεῖνοι ἀφοῦ πρῶτον ἔστρωσαν πρὸ αὐτῶν ἱκανὸν σωρὸν ἐχθρικῶν πτωμάτων, ἐκδικούμενοι οὕτω τὰ ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν θύματα. Σήμερον δὲ τὴν πρωίαν ἔλαβον εἴδησιν ὅτι ἡ ἐπαρχία τοῦ Μιστρᾶ ὑπετάγη καὶ πάλιν εἰς τὰ Φραγκικὰ ὅπλα. Καὶ λέγεις νὰ ἐγκαρτερῶ!..

ΣΥΜΕΩΝ

Σὺ ἀπώλεσες νέαν μελλόνυμφόν σου ἐγὼ ὅμως ἔχασα υἱὸν ὃν ἐπανεῦρον ἀφοῦ τὸν ἐζήτουν ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη Ἐγκαρτερῶ ὅμως, ὑπομένω καὶ ἐλπίζω ἐπὶ τὸν Θεόν.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ὤ! ναί, ὁ Λέανδρός σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Λύκου συναθροίσεώς μας δὲν ἀνεφάνη λοιπόπλησίον ἡμῶν. Ἴσως καὶ αὐτὸς συνενλήφθη αἰχμάλωτος... Συγγνώμην ἐὰν

ἀνέξεσα τῆς καρδίας σου πληγὴν βαθεῖαν. Ὑπάρχουσι λοιπὸν λύπαι μεγαλείτεραι τῆς ἰδικῆς μου. Ὤ! ἡ λύπη ἐβάρυνεν ἐφ' ἡμῶν τὴν καρδίαν.

ΣΥΜΕΩΝ

Ἐγκαρδιοῦ, τέκνον μου! Τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον καὶ ἡ τύχη εὔστροφος (γονυκλινεῖ καὶ ἀναγκάζει τὸν Χαμάρετον νὰ γονυπετήσῃ). Θεὲ Παντεπόπτα, Θεὲ τῶν μαχῶν, εἰσάκουσον τῆς εὐχῆς τῶν δούλων σου! (μικρὰ σιγή).

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

(ἀνεγειρόμενος) Σὲ εὐχαριστῶ! οἱ λόγοι σου, πάτερ μου, ἐπέφερον αἴσιον ἀποτέλεσμα, ἡ ἐλπὶς ἤρξατο καὶ πάλιν εἰσχωροῦσα ἐν ἐμοί. Ὤ! ναί, θὰ ἀγωνισθῶ, διατωνίζων εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὸ ὄνομα τῆς φίλης πατρίδος καὶ ἐὰν ἀποθάνω τὸ ὄνομά μου θὰ αὐξήσῃ τὸν μακρὸν κατάλογον τοῦ μαρτυρολογίου τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πεσόντων . . . Ἡ ἐξαφάνισις ὅμως τοῦ υἱοῦ σου συνδέεται καὶ μετὰ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ Σωτηρίου, τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλένης, τί νὰ ἔγειναν;

ΣΥΜΕΩΝ

Ὁ χρόνος θὰ τὸ δείξῃ! (πλησιάζει πρὸς τὸ βάθος) Ἰδὲ τοὺς πολεμιστάς σου δειπνοῦντας μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὸ πλευρόν!

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

(πλησιάζων πρὸς τὸ βάθος) Ὤ! ναί! δειπνήσατε ἀνέτως, καλοὶ τῶν ὅπλων ἐρασταὶ καὶ τῆς ἐλευθερίας πρόμαχοι, ἴσως αὔριον δειπνήσητε ἐλεύθεροι. Πάτερ μου, ἀπόψε θὰ δοθῇ τὸ τελευταῖον κτύπημα. Ὕπαγε καὶ δεήθητι ὑπὲρ ἡμῶν! (ὁ Συμεὼν ἀπέρχεται· μικρὰ σιγή.) Ἑλλὰς . . . Ἑλένη . . . οἱ μόνοι ἔρωτές μου. . (κινεῖται ἵνα ἀπέλθῃ δεξιόθεν ἀλλὰ συναντᾶται εἰς τὰ προσκήνια μετὰ τοῦ Ραϊμούνδου).

———

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ καὶ ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Πῶς! ὁ Ραϊμοῦνδος! . . .

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ἐγὼ αὐτός.

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Τί ἔγινες; ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἔχω νὰ λάβω εἰδήσεις σου. Εἰξεύρεις τί συνέβη;

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Τί συνέβη;

ΧΑΜΑΡΕΤΟΣ

Ἡττήθημεν δίς. Πλὴν θὰ πολεμήσωμεν καὶ θὰ νικήσωμεν. Διατί δὲν μᾶς ἔδωκες εἰδήσεις σου;

ΡΑΙΜΟΥΝΔΟΣ

Ἐὰν δὲν ἐλάβατε εἰδήσεις μου, τοῦτο προέρχεται ἐξ αἰτίων ὅλως ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μου. Ὁ Βιλλαρδουῖνος ὑποπτευθείς με, μὲ κατεσκόπευεν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ μόλις σήμερον ἠδυνήθην νὰ διαφύγω τὴν προσοχήν του ἵνα ἔλθω καὶ σὲ εὕρω. Τί σκοπεύεις νὰ πράξῃς;

(ἕπεται).

ΑΣΙΑΤΙΚΑ

ἤτοι

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Πρὸ ἐτῶν διατελῶν πρόεδρος τοῦ ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας ἐμποροδικείου ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσω τὰς ἐκεῖσε ἀραβικὰς βιβλιοθήκας, ἐν αἷς μεταξὺ ἄλλων εὗρον καὶ τὸ κλασικὸν σύγγραμμα τοῦ περιωνύμου Ἀλ-Μακριζί, τὸ ἐπιγραφόμενον «Φύλλα χρυσοῦ, ἐγκεκολαμμένα εἰς περιδέραια, ἀφορῶντα τὴν περιγραφὴν τῶν νομισμάτων». Ἐπωφεληθεὶς οὕτως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τοῦ κλασικοῦ τούτου συγγράμματος, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀναλύσεως νομισματικῆς τινος συλλογῆς παρὰ τῷ σέχῃ Μεχμὲτ ἐφέντῃ, ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ πραγματευθῶ περὶ τῶν πρώτων ἰσλαμικῶν νομισμάτων.

Οἱ Ἄραβες πρὸ τῆς διαδόσεως τοῦ ἰσλαμισμοῦ εἶχον ἐν χρήσει ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτῶν συναλλαγαῖς περσικὰ καὶ βυζαντινὰ νομίσματα. Ἡ συναλλαγὴ ἐγίνετο διὰ σταθμῶν (κατὰ τὸ βάρος). Ὁ Ἀλ-Μακριζὶ λέγει ὅτι οἱ Ἄραβες εἶχον εἰς κυκλοφορίαν δύο εἰδῶν νομίσματα, ἤτοι τὰ δηνάρια καὶ τα διρχέμια (δραχμαί). Τὰ μὲν πρῶτα ἦσαν χρυσᾶ καὶ εἰσήγοντο ἐκ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Ἀραβίαν, τὰ δὲ δεύτερα ἀργυρᾶ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Περσίας. Αἱ δὲ ἀνταλλαγαὶ ἐγίνοντο κατὰ τὸ βάρος. Τὰ ἀργυρᾶ ἦσαν πάλιν δύο εἰδῶν· ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ βάρους ἐκαλοῦντο προσέτι ἢ δηνάρια ἢ διρχέμια.

Τὰ πρὸ τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἄραψι δηνάρια ἐζύγιζον διπλάσιον τῶν ἰσλαμικῶν δηναρίων. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῶν διρχεμίων.

Μωάμεθ Μουσταφᾶς, ὁ τοῦ Θεοῦ ἀπόστολος (λέγει ὁ Ἀλ-Μακριζὶ) ἐγκατέλειψε τὰ νομίσματα εἰς οἵαν κατάστασιν ὑπῆρχον πρὸ τοῦ ἰσλαμισμοῦ καὶ ἠρκέσθη νὰ ἐπιβάλῃ τοῖς Μουσουλμάνοις φόρον ἓν τοῖς 40, ὡς ἐλεημοσύνην εὐάρεστον τῷ Θεῷ.

Καὶ ὁ Ἀβδουβέκερ (λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς) οὐδεμίαν ἐπήνεγκε μεταβολὴν περὶ τοῦ νομίσματος, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐγκατέλιπεν εἰς ἣν εὗρε κατάστασιν.

Πρῶτος ὁ Ὀμὰρ κατὰ τὸ 18 ἔτος τῆς ἐγείρας καὶ τὸ 8 τῆς χαλιφείας αὐτοῦ ἐχάραξε νόμισμα κατὰ τὸν τύπον Νουχιρεββανὴ (χοσροϊκὸν), ἔχον βάρος ἀνάλογον ταῖς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καθιερωθείσαις διατάξεσιν ὡς πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπιγράψας διὰ κουφικῶν χαρακτήρων ἐν τῷ κύκλῳ αὐτοῦ τὰ ῥητὰ «Αἶνος τῷ Θεῷ» ἢ «Μωάμεθ ἐστὶν ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ», ἢ «Οὐκ ἔστιν ἄλλος Θεὸς πλὴν τοῦ μόνου Θεοῦ», ἢ καὶ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα «Ὀμὰρ», ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ δὲ διετηρήθη ἀμετάβλητος ὁ χοσροϊκὸς τύπος.

Τὰ ἐπὶ τῆς χαλιφείας Ὀμὰρ χαραχθέντα νομίσματα ἔφερον τὸ ῥητὸν «Μέγιστος ὁ Θεός».

Ὅτε ὁ Μωαβίας ἀνέβη τὸν θρόνον τῶν χαλιφῶν, ἠλάττωσε τὸ βάρος τῶν νομισμάτων κατὰ ἕνα ἢ δύο κόκκους καὶ ἐξεικόνισεν ἑαυτὸν ἐπ' αὐτῶν περιεζωσμένον ξίφος. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὡς ἀσύνηθες ἐκακίσθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀβδ-ουλ-λὰχ, υἱὸς τοῦ Ζοβεῖρ, ἡγεμὼν τῶν Μουσουλμάνων, ἐπὶ τῆς ἐν Μέκκᾳ διατριβῆς αὐτοῦ μετεποίησε τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, δοὺς αὐτῷ κομψότερον, καὶ ἐγγράψας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους «Μωάμεθ ἐστὶν ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ», ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου «Ὁ Θεὸς ἐπιτάσσει τὴν εὐθυφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην». Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μουσὰβ, υἱὸς τοῦ Ζοβεῖρ, ἐχάραξεν ἐπίσης νόμισμα, φέρον βάρος κατὰ τὰς ἔκπαλαι παραδόσεις. Ὅτε δὲ ὁ Χεδζατζῆς, υἱὸς τοῦ Ἰουσοὺρ, τῇ διαταγῇ τοῦ Ἀβδ-ουλ-μαλὴκ Βὲν Μερβὰν διωρίσθη ἀρχηγὸς στρατοῦ εἰς Χεδζὰζ ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν Ἰβν Ζοβεῖρ, μετέβαλε καὶ αὐτὸς τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, διότι οὐδὲν ἴχνος τοῦ ἀνοσίου ἐκείνου ἤθελε νὰ διατηρηθῇ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβδ-ουλ-λὰχ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ζεβεῖρ, ὁ Ἀβδ-ουλ-Μαλὴκ Βὲν Μερβὰν, θριαμβεύσας κατὰ πάντων τῶν ἀντιζήλων αὐτοῦ καὶ ἱκανῶς ἐνισχυθεὶς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν χαλιφῶν, κατέβαλε μεγάλην προσ-

πάθειαν ὅπως κανονίσῃ τὸ βάρος, τὴν ἀξίαν, τὸ μίγμα καὶ τὴν χάραξιν τοῦ νομίσματος. Οὕτω τὸ 76 τῆς ἐγείρας, ἀφοῦ ἐχάραξεν αὐτὸς κατ' ἰδιάζοντα τύπον δηνάρια καὶ διρχέμια, ἐνετείλατο καὶ τῷ ἐν Ἰράκ τότε διατρίβοντι Χεδζατζῇ ἵνα πράξῃ τὸ ἴδιον διὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας. Οὐ μόνον δὲ ὁ Χεδζατζῆς ἠκολούθησε τῇ παραγγελίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Προφήτου, οἵτινες ἔζων εἰσέτι, ὅτε τὸ νέον νόμισμα ἔρθασεν εἰς Μεδίνην, ἔστερξαν νὰ ποιήσωσι χρῆσιν τῶν νομισμάτων τούτων, καίπερ σκανδαλιζόμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ἔφερον ἐπ' αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ χαράξαντος αὐτά. Ὁ δὲ Χαλὶδ Βὲν-Ὑεζὶδ Βὲν Μωαβίας κατέπεισε τὸν Ἀβδ-ουλ Μαλὶκ Βὲν Μερβὰν ὅπως διατάξῃ νὰ χαραχθῶσι νομίσματα καθαρῶς μουσουλμανικὰ, φέροντα ῥητὰ ἀραβικὰ ἄνευ εἰκόνος.

Συνεπείᾳ δὲ τῆς προκλήσεως τοῦ μέτρου τούτου, ὡς διϊσχυρίζονταί τινες, ὁ μνησθεὶς χαλίφης εἶχεν ἀπευθύνει ἐπιστολὴν προς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἐμπεριέχουσαν τὸ ἐκ τῶν ῥητῶν τοῦ Κορανίου α'Ομολόγησον ὅτι οὐκ ἔστιν εἰ μὴ εἷς μόνος Θεός» καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μωάμεθ, ὅπερ τοσοῦτον παρώργισε τὸν αὐτοκράτορα, ὥστε ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀβδοὺλ Μαλὶκ ὅτι, ἐὰν αἱ προκλήσεις αὗται ἐξακολουθῶσι, θέλει ἀποκαλέσει ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν νομισμάτων τὸν Μωάμεθ δι' ἐπωνυμιῶν, αἵτινες οὐδόλως αὐτῷ φανήσονται ἀρεσταί. Τότε ὁ Ἀβδοὺλ Μαλὶκ συγκαλέσας τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας Μουσουλμάνους ἀνέγνω εἰς ἐπήκοον πάντων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοκράτορος, μεθ' ὃ ὁ Χαλὶδ Βὲν Ὑεζὶδ ἐχάραξεν ἀραβικὸν νόμισμα ἀπαγορεύσας τὴν κυκλοφορίαν τῶν βυζαντινῶν νομισμάτων.

Καίτοι ὁ προφήτης Μωάμεθ ἀπηγόρευσε τὴν χάραξιν νομισμάτων, οὐχ ἧττον ὅμως ἀπαντῶμεν ἐκτύπωσιν νομισμάτων παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἱεροῦ νόμου, ἐκτυπωθέντων ὑπὸ τῶν χαλιφῶν, διασήμων διοικητῶν καὶ ἀκολούθων τοῦ Προφήτου. Ἐν τῇ νομισματικῇ συλλογῇ, ὡς εἴρηται, τοῦ ἐν Τριπόλει σέχῃ Μεχμὲτ ἐφέντῃ ἀνεγνωμεν νομίσματα φέροντα ἐπιγραφὰς κουφιστὶ γεγραμμένας, ἐκτυπωθέντα δὲ ἐπὶ τῶν χαλιφῶν Ὀμὰρ, Ὀσμὰν καὶ Ἀλῆ καὶ ἐπὶ τῶν Ὀμμαϊάδων καὶ Ἀββασιδῶν. Ἐκ τούτων δὲ πορίζομεθα ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἔτη συνεχωρεῖτο ἡ ἐκτύπωσις τοιούτων νομισμάτων.

Πρὸ πάντων ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ πρῶτα ἰδίως μουσουλμανικὰ νομίσματα τὰ ἐκτυπωθέντα μετ' ἐπιγραφῶν καθαρῶς ἀραβικῶν ἄνευ ὀνόματος ἡγεμόνος ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ χαλίφου Ἀλῆ, υἱοῦ Ἀβοῦ Ταλέπ. Τοιοῦτον δὲ σπανιώτατον νόμισμα εὕρομεν ἐν τῇ μνησθείσῃ συλλογῇ ἐκτυπωθὲν ἐν Βασσόρᾳ περὶ τὸ τέλος τῆς χαλιφείας τοῦ Ἀλῆ κατὰ τὸ 40 ἔτος τῆς ἐγείρας. Χάριν τῶν περὶ τὴν ἀσιατικὴν παλαιογραφίαν ἀσχολουμένων ἐπισυνάπτομεν τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ μνησθέντος νομίσματος, αἵτινες ἐν μεταφράσει ἔχουσιν οὕτως·

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μετώπου ἐν τέσσαρσιν εὐθυγράμμοις στίχοις. —«Μόνος εἶναι ὁ Θεός· αἰώνιος εἶναι ὁ Θεὸς, δὲν ἐγεννήθη, οὔτε γεννᾷ, καὶ οὐδεὶς ἴσος αὐτῷ».

Ἐν τῷ περιθωρίῳ μεταξὺ δύο κύκλων.—α'Ο Μωάμεθ εἶναι ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐξαποστείλαντος αὐτὸν ἐπ' ἐντολῇ καὶ μετὰ τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ὅπως θριαμβεύσῃ αὕτη ἀπὸ πάσης ἑτέρας θρησκείας εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πολυθεϊστῶν».

Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου μετώπου ἐν τρισὶν εὐθυγράμμοις στίχοις.—«Οὐδεὶς ἕτερος Θεὸς ὑπάρχει πλὴν τοῦ Ὑψίστου, τοῦ μόνου, τοῦ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν».

Ἐν τῷ περιθωρίῳ ἐκτὸς τριῶν κύκλων.—α'Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τὸ διρχέμ τοῦτο ἐξετυπώθη ἐν Βασσόρᾳ τῷ 40 ἔτει».

Ἐκ τοῦ νομίσματος λοιπὸν τούτου καταφαίνεται ἀναμφισβητήτως ὅτι τὰ πρῶτα τοῦ ἰσλαμισμοῦ νομίσματα δὲν ἐξετυπώθησαν τῷ 75 ἔτει, καθὰ τινὲς διατεινόμενοι αὐθεντικῶς ὑπεστήριζον, ἀλλὰ κατὰ τὴν τετάρτην δεκάδα τῆς ἐγείρας ἐπὶ τῆς χαλιφείας τοῦ Ἀλῆ υἱοῦ Ἀβοῦ Ταλέπ. Ἡ βραδύτης ὅμως καὶ ἡ διακοπὴ τῆς ἐκτυπώσεως νομισμάτων κατὰ τὸ ἔτος 75 προῆλθεν ἐξ ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς πάλης τῶν δύο φατριῶν, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας ἡ χαλιφεία ἐδόθη τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Ὀμμαϊαδῶν, καὶ ἐξ ἄλλου ἕνεκα τῆς ὑφισταμένης ταραχῆς, ἥτις διετάραξε τὸν ἰσλαμισμὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβδ-ουλ-Μαλὶκ Βὲν Δερβὰν· ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὁ μνησθεὶς χαλίφης φυσικῶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν διοργανισμὸν τῆς αὐτοκρατορίας. Τὸ ἐκτυπωθὲν τότε νέον νόμισμα οὐδαμῶς παρήλλασσε τοῦ παρὰ τοῦ χαλίφου υἱοῦ Ἀβοῦ Ταλὲπ εἰσαχθέντος τύπου. Τὸ μνησθὲν νόμισμα ἐκλήθη Σομαίριὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰουδαίου Ταῖμᾶ, ὅστις ἐξεπλήρου χρέη ἀρχινομισματοποιοῦ.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἡγεμόνων ἐκτυπωθέντα νομίσματα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἰσλαμισμοῦ, λέγει ὁ Ἀλ-Μακριζὶ ὅτι, ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς χαλιφείας τοῦ Ὀμὰρ ὁ ἰσλαμισμὸς μεγάλως ἐπιξετάθη, ἐπετράπη ἐν πάσαις ταῖς ἐνόπλως κατακτηθείσαις ἐπαρχίαις ἡ ἐκκοπὴ καὶ διατήρησις τοῦ ἀργαίου νομίσματος. Ἐν δὲ ταῖς περσικαῖς ἐπαρχίαις τὰ νομισματοκοπεῖα ἐξετύπουν ὡς καὶ πρὶν νόμισμα κατὰ τὸν χοσροϊκὸν τύπον καὶ προσέθετον ἀραβιστὶ ἢ πεχλιβιστὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπάρχοντος διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας, ἢ ἐν τῷ περιθωρίῳ εἰδικὰς φράσεις τοῦ ἰσλαμισμοῦ, ὡς π. χ. τὸ περὶ τῆς ἑνότητος τοῦ Θεοῦ (τωχλὶδ), τὸ δοξάζειν τὸν Θεὸν (ταχλὶδ), ἢ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ (βισμιλλὰχ) καὶ ἄλλα παρόμοια.

Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις νομισματοκοπείοις τῆς Συρίας ἐξηκολούθουν νὰ ἐκτυπῶσι κατὰ τὸν βυζαντινὸν τύπον νομίσματα, ἐφ' ὧν ἐσημείουν ἀραβιστὶ τόν τε τύπον τοῦ νομισματοκοπείου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος χαλίφου. Τὸ 78 ὅμως ἔτος ἔν τε Συρίᾳ, Ἀραβίᾳ καὶ Φαρσιστάνῃ ἔπαυσαν τὴν ἐκτύπωσιν τούτων ὁλοσχερῶς κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον τοῦ χαλίφου Ἀλῆ ἐπὶ ἀργυρῶν νομισμάτων. Ἐν δὲ τοῖς νέοις χρυσοῖς νομίσμασιν, ὡς μικροτέροις τῶν ἀργυρῶν, ἀπέκοψαν τὴν ἐν τῷ περιθωρίῳ ἐπιγραφὴν τοῦ πρώτου μετώπου τῆς τελευταίας λέξεως «εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πολυθεϊστῶν», ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετώπῳ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐχαράχθη τὸ νόμισμα, διατηρήσαντες ἀκέραιον τὸ λοιπὸν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐν Ταβεριστάνῃ δὲ, καίτοι ἐκυκλοφόρουν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τότε πλεῖστα ἰσλαμικὰ νομίσματα, ὁ ἀρχαῖος ὅμως τύπος διετηρήθη ἐν χρήσει μέχρι τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἡγεμονείας τῶν Ἀββασιδῶν.

Ὁ δὲ χαλίφης Ἀλῆ, ὁ εἰσαγαγὼν τὸ νέον ἰσλαμικὸν νόμισμα, δὲν ἐχάραξε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐπ' αὐτοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Ὀμμαϊάδαι ἀποδεχθέντες καθ' ὁλοκληρίαν τὸν τύπον τῶν ἐπιγραφῶν αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος, ὅστις δὲν ἠκολούθησε τὸν μνησθέντα τύπον τῶν Ὀμμαϊαδῶν, ἦτον ὁ Ἀλ-Μαχδὶ, τρίτος Ἀββασίδης χαλίφης, ὅστις κατὰ τὸ 146 τῆς ἐγείρας ἔτος διαμένων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φάρσῃ, ἧς ἦν διοικητὴς ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μανσοὺρ, ἐξέδωκε νόμισμα κατὰ τύπον περσικὸν, ὅπερ ἔφερε τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἰδοὺ δὲ ἐν μεταφράσει τοῦ μνησθέντος νομίσματος ἡ περιγραφὴ, ἣν τινα εὕρομεν ἐν τῇ μνησθείσῃ συλλογῇ.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μετώπου ὁριζοντίως ἐν τρισὶ στίχοις.—«Οὐδεὶς ἕτερος ὑπάρχει Θεὸς πλὴν τοῦ Ὑψίστου, τοῦ μόνου καὶ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν».

Ἐν περιθωρίῳ.— «Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, τὸ παρὸν διρχὲμ ἐξετυπώθη ἐν Ρέους τῷ 146 ἔτος».

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου μετώπου ὁριζοντίως ἐν τρισὶ στίχοις.— «Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ Μαχδὶ Μωαμὲτ, υἱοῦ τοῦ ἡγεμόνος τῶν πιστῶν».

Ἐν τῷ περιθωρίῳ — «Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐπ' ἐντολῇ ἀποστείλαντος αὐτὸν, καὶ μετὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὅπως θριαμβεύσῃ κτλ.».

Ὁ αὐτὸς Ἀλ-Μαχδὶ, ὅστις, ὡς εἴρηται, πρῶτος ἐνέγραψε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ νέου ἰσλαμικοῦ νομίσματος, καθ' ἣν ἐποχὴν ἦτο διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Φάρσης, ἐγενίκευσε τὴν συνήθειαν ταύτην ἅμα ὡς ἀνῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν χαλιφῶν καὶ ἐπέγραψεν ἐπὶ πάντων τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἐκδοθέντων ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις τὸ ἑαυτοῦ

ὄνομα ἐπιπροσθέσας τας ἀρχαίας ἀβδασιτικὰς ἐπιγραφάς.

Ἰδοὺ αἱ ἐν τρισὶ στίχοις ἐπιγραφαί·—«Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ. Εὐλογητὸς εἴη παρὰ Κυρίου. Ὁ χαλίφης Ἀλ-Μαχδί».

Αἱ λοιπαὶ ἐπιγραφαὶ διετηρήθησαν ἀμετάβλητοι.

Ἐπὶ δηναρίων δὲ νομισματοκοπείων τινῶν ἔγραφεν· «Ὁ Ἀβδᾶς εἶναι ἅγιος τοῦ Θεοῦ».

Ἐν πολλοῖς ἰσλαμικοῖς νομίσμασι τοῖς ἐκτυπωθεῖσι κατὰ τὸν χοσροϊκὸν τύπον μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλ-Μαχδὶ δὲν διετηρήθη τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος· μόνον δὲ πρὸς εὐκολίαν τῶν συναλλαγῶν ἐπέτρεψαν οἱ Ὀμμαϊάδαι χαλίφαι τοῖς ἀρχαίοις νομισματοκοπείοις νὰ ἐνεργῶσι τοῦτο. Τὰ μὲν κατὰ χοσροϊκὸν τύπον ἐκτυπωθέντα πρῶτα μουσουλμανικὰ νομίσματα ἔφερον τὸ ὄνομα Χοσρόου Περβίζ, τὰ δὲ κατὰ βυζαντικὸν τὸ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ὅσον δὲ διὰ χάλκινά τινα μετάλλια, ἐφ' ὧν ἐνεγράφη ἡ εἰκὼν τοῦ Μωαβία περιεζωσμένου σπάθην, εἶναι ἀναμφίρηστον ὅτι ἐξετυπώθησαν ταῦτα ἐν Ἐμέσῃ ἢ ἐν Χαμᾶ, καί τινα δὲ ἐχαράχθησαν ἐν τοῖς ἀρχαίοις βυζαντινοῖς νομισματοκοπείοις.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκείτωσαν περὶ τῶν πρώτων ἰσλαμικῶν νομισμάτων κατὰ τὸν περιώνυμον Ἀλ Μακριζὶ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νομισματικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Τριπόλει σέχη Μεχμὲτ ἐφέντη. Παρ' ἡμῖν δὲ ὑπάρχει ἀρχαιοτάτη νομισματικὴ συλλογὴ ἀπάντων σχεδὸν τῶν μαγριπινῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀφρικῆς, ἣν εἴχομεν σχηματίσει κατὰ τὴν ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας διαμονὴν ἡμῶν.

Τὴν δημοσίευσιν τῆς συλλογῆς ταύτης, ἥτις ἤθελεν ἐπιχύσει μέγα φῶς εἰς πολλὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς ἱστορίας τῶν ἀποτάτων καὶ περιέργων τούτων μερῶν, ἀναβάλλομεν ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ, τό γε νῦν ἐπευχόμενοι καὶ ἄλλοις περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοῖς ἵνα πραγματευθῶσι πλατύτερον περὶ ἀγνώστου καὶ σκοτεινοῦ ζητήματος τὰ μέγιστα ἐνδιαφέροντος τὴν ἀνατολικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν.

ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΕΝΟΣ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΜΙΑΣ ΚΑΜΕΛΙΑΣ.

Μετάφρασις Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε τεῦχος Γ'. σελ. 454).

— Αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἰδέα σας; ἠρώτησεν ὁ Γασπάρδος ἐνῷ ἡ φυσιογνωμία του ἐξέφραζε μελαγχολίαν ἀπερίγραπτον.

— Κύριε Γασπάρδε, ἐξηκολούθησεν ἡ Λευκὴ, ἀπέχουσα τοῦ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησίν του, πρέπει ὄχι μόνον ν' ἀναχωρήσητε ἐκ τοῦ κήπου αὐτοῦ, ἀλλὰ, ἐὰν θέλητε νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλὴν, ν' ἀφήσετε ἐπί τινα καιρὸν τὴν χώραν ταύτην, διότι δὲν θὰ ἔχητε πλέον ἡσυχίαν ἐδῶ. Ἰδοὺ ἄρτον καὶ ἐνδύματά τινα· φύγετε!

— Ἄρτον, εὐχαριστῶ! Δὲν ἔχω ἀνάγκην αὐτοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Γασπάρδος, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ χεῖρες σας τὸν ἤγγιταν, τὸν φυλάττω! Ἐνδύματα; εἶπε λύων τὸ δέμα. Ἀ! χιτῶνας, ὑποδήματα, περικνημίδας. Ὤ! περικνημίδας! ἐπανέλαβε γελῶν, ἐγὼ νὰ φέρω περικνημίδας, ἐγὼ νὰ φέρω ὑποδήματα, θὰ ἦτο ἀστεῖον. Ἐὰν δὲν ἤμην Γασπάρδος, ἤθελον νὰ τὸ ἴδω. Θὰ μοὶ ἔφερες καὶ χειρόκτια ἴσως; Πῶς ἐλησμόνησες τὰ χειρόκτια; ἐπρόσθεσε γελῶν ἔτι περισσότερον, ἄ! δεσποινίς, μοὶ χρειάζονται χειρόκτια!

— Ἐνόμισα ὅτι πράττω καλῶς, κ. Γασπάρδε, ἀπεκρίθη μὲ σοβαρότητα ἡ Λευκή. ἐὰν ὅλα αὐτὰ δὲν δύνανται νὰ σᾶς χρησιμεύσωσι, μὴ τὰ λαμβάνετε· ἀλλὰ σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω ἅπαξ εἰσέτι, φύγετε! Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν φωνὴν τῶν καταδιωκτῶν σας, φύγετε! Καὶ εἴθε ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ τὴν διάνοιάν σας, ὅπως προτιμήσητε ἐκ τοῦ πλάνητος τούτου βίου, ἕνα βίον ἐργατικὸν καὶ τίμιον!

— Νὰ φύγω;... ἀλλ' ἄρά γε θὰ σᾶς ἴδω πλέον, ὑμᾶς, ἥτις μοὶ φαίνεσθε ὡς εἷς ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ; ὑμᾶς, ἥτις ἔχετε τόσην ὡραιότητα ἐπὶ τοῦ προσώπου σας καὶ τόσην γλυκύτητα ἐπὶ τῶν χειλέων σας;

Στιγμαί τινες σιωπῆς, πλήρεις ἀνησυχίας καὶ ἀμηχανίας διὰ τὴν Λευκὴν, πλήρεις σκέψεων παραδόξων διὰ τὸν Γασπάρδον, διεδέχθησαν τοὺς λόγους ἐκείνους. Εἶτα, αἴφνης ὁ ἄγριος καὶ ρυπαρὸς ἐκεῖνος ρακενδύτης, τιθέμενος ἔμπροσθεν τῆς νεάνιδος.

— Λευκὴ Βάσσου, ἠρώτησεν ἀποφασιστικῶς, μὲ θέλεις διὰ σύζυγον;

Ἀναμφιβόλως, ἡ Λευκὴ προαπησχολημένη ἐκ τῆς δυσαρεσκείας τοῦ πατρός της καὶ ἀληθῶς ἀνήσυχος δι' ἄνθρωπον, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἐνδιαφέρετο ὡς δύναταί τις νὰ ἐνδιαφέρηται, εἰς ἄγνωστον πρόσωπον, ἡ Λευκὴ λέγομεν, δὲν ἦτο καθόλου διατεθειμένη εἰς γέλωτα. ἀλλ' εἰς τὴν ἄφρονα ἐκείνην ἐρώτησιν τοῦ Γασπάρδου, γέλως ἄσβεστος τὴν ἐκυρίευσεν. Εἰς μάτην ἐπροσπάθησε ν' ἀντισταθῇ, νὰ καταπραϋνθῇ, νὰ σκεφθῇ τὴν σοβαρότητα τῆς θέσεώς της. Ἅμα οἱ ὀφθαλμοί της ἐφέροντο ἐπὶ τοῦ ταλαιπώρου Αὐτοφυοῦς, ὅστις τὴν ἐθεώρει μὲ λύπην καὶ ἔκπληξιν συνάμα, ὁ γέλως της ἐδιπλασιάζετο καὶ χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀρθρώσῃ μίαν λέξιν, ἀνίκανος πλέον νὰ προσέξῃ εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γασπάρδου, μὴ ἀκούουσα ἄλλο τίποτε εἰ μὴ τὴν γελοίαν πρότασίν του, εἰσῆλθεν μὲ βίαν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐρρίφθη ἐπί τινος θρανίου καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ὑπὲρ τὸ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, πρὶν ἢ ὁ γέλως οὗτος, νευρικὸς μᾶλλον ἢ φαιδρὸς κατευνασθῇ.

Ἡ σκληροτέρα καταφρόνησις, ἡ σφοδροτέρα ὀργὴ, δὲν ἤθελον πληγώσει τόσον βαθέως τὴν καρδίαν τοῦ Γασπάρδου ὅσον ὁ ἄσβεστος, ὁ φαιδρὸς, ὁ ἀργυρόηχος ἐκεῖνος γέλως τῆς νεάνιδος, ὁ εὔγλωττος ἐκεῖνος γέλως ὅστις ἀπεδείκνυεν ἐναργῶς εἰς πόσον βαθμὸν ἦτο ἀλλόκοτος καὶ γελοία ἡ πρότασίς του, ὥστε δὲν τῷ ἔκαμον τοὐλάχιστον τὴν τιμὴν νὰ ὀργισθῶσιν.

— Εἶμαι ἀνὴρ καὶ εἶναι γυνὴ ἐντοσούτῳ, ἐψιθίρισεν ὁ Γασπάργος προσπαθῶν νὰ κινηθῇ εἰς ἀγανάκτησιν.

Ἀλλὰ, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησεν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὀργισθῇ ἢ νὰ αἰσθανθῇ ἄλλο τι παρὰ μίαν μεγίστην ἀθυμίαν. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀθυμίας ταύτης ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ κήπου τοῦ Κυρ-Βάσσου, ἀνῆλθε τὰς ἐρήμους ὁδοὺς τοῦ χωρίου, χωρὶς οὐδόλως νὰ ἀνησυχήσῃ διὰ τὰς μανιώδεις ἀναζητήσεις τῶν ὁποίων ἦτο τὸ ἀντικείμενον καὶ ἐβάδισεν πρὸς τὴν πεδιάδα, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην, ἔχων πάντοτε ἔναυλον εἰς τὰ ὦτά του, τὸν γέλωτα ἐκεῖνον ὄντινα ἐφαίνετο ὅτι ἐπανελάμβανεν ὁ συρίζων διὰ μέσου τῶν χόρτων ἄνεμος.

Καταβληθεὶς ἐκ τῆς ὑπερογῆς τῶν ἄλλων ἢν πρὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ, διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς του ἐρυθρῶν καὶ αἰσχυνόμενος διὰ τὰ ράκη του, τοὺς γυμνοὺς πόδας του καὶ τὴν ἀτημέλητον γενειάδα του, ταραχθεὶς μέχρι τοῦ βάθους τῆς καρδίας του, ἐκ τῶν λόγων οὓς τῷ εἶπεν ἡ Λευκὴ περὶ τῶν καθηκόντων παντὸς ἀνθρώπου, φοβηθεὶς ἐκ τῆς ἀβύσσου τὴν ὁποίαν ἐμάντευε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων καὶ μὴ γνωρίζων πῶς νὰ τὴν ὑπερπηδήσῃ ἢ νὰ τὴν πληρώσῃ, ὁ Γασπάρδος κατελήφθη ἀκαριαίως ὑπὸ πυρετοῦ τόσον σφοδροῦ ὅσον καὶ νέου δι' αὐτόν, τῆς αἰτίας προερχομένης ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου, ὀργάνου σχεδὸν νέου δι' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἂν καὶ ἠσθάνθη πολὺ ἐσκέφθη ὅμως ὀλίγον.

Ριγῶν καὶ κατάψυχρος, κατέπεσεν ἐπί τινος ἀγροῦ πλήρους ὑψηλῶν σταχύων σίτου· ἐκεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ ἰδέαι του ἐσυγχίσθησαν, οἱ ὀφθαλμοί του ἐσκοτίσθησαν, εἰς ὑπόκωφος κρότος ἐγένετο ἐντὸς τῶν ὠτίων του, καὶ ἐπὶ τέλους ἔχασε τὰς αἰσθήσεις του.

Πόσας ὥρας διήρκεσεν ὁ ἐγκεφαλικὸς οὗτος πυρετὸς δὲν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ τὸ ἐννοήσῃ, ἀλλ' ὅταν οἱ ὀφθαλμοί του ἠνεώγησαν εἰς τὸ φῶς καὶ τὸ πνεῦμά του εἰς τὸ λογικὸν, εὑρέθη ἐξηπλωμένος, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἑνὸς δωματίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἠνεωγμένη θύρα ἐπέτρεπε νὰ διακρίνῃ τις ἓν σπουδαστήριον πλῆρες βιβλίων, ὀστέων, σκε-

λετῶν καὶ λαμβύκων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἐκάθητο εἷς εὔρωστος γέρων, ἔχων πρὸ αὐτοῦ μίαν τράπεζαν κεκαλυμμένην ἐκ χαρτίων τὰ ὁποῖα ἐξήταζε μετὰ προσοχῆς.

—=—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

—

ΕΙΣ ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ.

—

Ὁ γέρων οὗτος ἐξέφραζε τὰς σκέψεις του ὑψηλῇ τῇ φωνῇ καὶ ἔγραφε συγχρόνως.

— Ἡ κυρὰ Ὀβρή, ποία εἶναι αὕτη; εἶπεν ἀποτόμως. Μία γαλακτοπῶλις καὶ πάσχει ἀπὸ ῥευματισμούς. Μὰ τὸν οὐρανόν! τὸ πιστεύω, αὐτοὶ οἱ διάβολανθρωποι καὶ εἰς τὴν ζέστην καὶ εἰς τὸ ψύχος ἀντὶ νὰ προφυλάττωνται ἐκτίθενται εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων τῶν ἀνέμων τοῦ κόσμου. Ἄ! εἶναι χήρα. Θὰ εἶχε διὰ συζύγον κανένα τυχοδιώκτην ἀναμφιβόλως! Καὶ ἔχει πέντε τέκνα! Τὰ ἀποστέρημαι ἐγὼ τὰ παιδία, μὰ τὴν ἀλήθειαν! δὲν ὑπάρχει χειρότερον ἀπὸ τὰς ταραχάς, τὰ παιγνίδια καὶ τὰς ῥυπαρότητάς των. Ἡ ὁμιλία των μ' ἐξαγριόνει. Νὰ πάρ' ὁ διάβολος! πρέπει νὰ ἐνδύσῃ τις αὐτὰ τὰ πέντε παιδία. Θὰ ἔχουν ἀνάγκην πελλῶν πραγμάτων. Μία μήτηρ ἀσθενὴς, καλὸν στήριγμα μὰ τὴν πίστιν μου! . . . . Πρέπει νὰ τὰ θέσω εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ τὴν μητέρα μὲ τοὺς πόνους της τί νὰ τὴν κάμωμεν; δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν τέχνην της βεβαίως. Θὰ τὴν εὕρωμεν ἄλλο ἔργον. Ἐν τοσούτῳ ἂς στείλω εἰς αὐτὴν μερικὰ ξύλα καὶ ὀλίγα χρήματα ἀλλὰ πρὸ πάντων ἂς προσδιορίσωμεν ἕνα ὅρον, νὰ μὴ ἔλθῃ καὶ μὲ κωφάνῃ μὲ τὰς εὐλογίας της. Θέλω νὰ δίδω χρήματα εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ τοὺς βλέπω. Δέκα ἔτη παρῆλθον ἀφ' ὅτου εὑρίσκομαι κλεισμένος εἰς τὸν παλαιὸν αὐτὸν πύργον τοῦ Κροὰ, μόνος μὲ τὸ ζῶον αὐτὸ τὸν Λουδοβίκον καὶ δὲν εἶδον ἑκατοτε ἄλλην ἀνθρωπίνην μορφήν. Ἤθελον νὰ εὑρίσκωμαι εἰς παντελῆ ἀπομόνωσιν ἀλλ' ὅταν ἦναι κανεὶς μαλθακὸς, διεφθαρμένος, ὡς ἐγὼ, χρειάζεται βεβαίως ἕνα ὑπηρέτην. Καὶ ἔπειτα ὁ ἰδικός μου ἔχει αὐστηρὰν διαταγὴν νὰ ἦναι σιωπηλὸς καὶ νὰ μὴ φέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν μου οὐδένα διότι ἀλλέως θέλει διωχθῆ ἀνιλέως.

Ἂς ἐξακολουθήσωμεν. «Δύο κοράσια δέκα πέντε ἕως δέκα ἓξ ἐτῶν, ὀρφανὰ, ὡραῖα, ἐνάρετα καὶ πτωχά». Αὐτὸ τὸ τετράποδον ὁ Λουδοβίκος! πάντοτε τοιαύτας πληροφορίας μοὶ φέρει! Τί θέλουν αὐ ἀ τὰ κοράσια; Μήπως ἔχω καὶ ὀν νὰ σκέπτωμαι δι' ἐκεῖνα; Μήπως μὲ ἐνδιαφέρουν; Ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἐνασχολῆταί τις δι' ὅλα τὰ πτωχὰ ὀρφανα τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον! . . . . Ἂς κάμωμεν μίαν προῖκα εἰς τὰ ἐνάρετα ταῦτα κοράσια, εἰς τὰ πρότυπα ταῦτα τῆς ἀρετῆς. Ἂς ἀνεγείρωμεν δι' αὐτὰ ἓν ἐργαστήριον καὶ ἂς εὕρωμεν ἀνοήτους τινὰς οἵτινες θὰ τὰς νυμφευθῶσιν.

Τί εἶναι αὐτὸ πάλιν; «Βιομήχανος τίμιος καὶ ἐργατικός.» Ὅλοι εἶναι τοιοῦτοι! Κινδυνεύω νὰ χρεωκοπήσω ἕνεκα τῶν δυστυχῶν περιστάσεων καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ διώξῃ κανένα ἐκ τῶν ὑπαλλήλων του». Εὖγε! ὡραία πρόφασις! Μήπως ἀπατῶμαι ἐγὼ τοιουτοτρόπως; Θὰ ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ κάμῃ, ὡς οἱ ἄλλοι. Θὰ ἐχρειάζετο εἰς τὴν εὐγενείαν του μία καλὴ αἴθουσα, γεύματα πολυτελῆ, ἵπποι καὶ ἅμαξαι, πολυτελὴς ἀκολουθία καὶ τὰ ἑπόμενα! Ἄνευ αὐτῶν τῶν ἐπιδείξεων, λέγουσι, δὲν ἐλκύουσι τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων. Ἀνόητα ζῶα! ἐργάσθητε εἰς τὴν τέχνην σας καὶ ἐργάσθητε καλῶς· ἡ ἐμπιστοσύνη δύναται ν' ἀποπλανηθῇ ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἐπιδείξεων ἀλλὰ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν προσωπικὴν ἀξίαν! . . . Ἂς ἀνοίξωμεν μίαν πίστωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον.

Ὁ γέρων εἶχε φθάσει ἕως ἐδῶ εἰς τὰς σημειώσεις τὰς ὁποίας ἐξήταζεν, ὅτε εἷς στεναγμὸς τοῦ Γασπάρδου καὶ μερικαὶ λέξεις τοῦ Λουδοβίκου, προφερθεῖσαι χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἵλκυσαν τὴν προσοχήν του πρὸς τὸ μέρος τοῦ γείτονος δωματίου.

— Εἷς ξένος ἐνταῦθα! ἀνέκραξεν ὠθῶν τὸν Λουδοβίκον εἰς τὸ σπουδαστήριόν του μὲ σπανίαν δύναμιν. Θέλεις λοιπὸν νὰ σὲ πνίξω; Εἷς ἄνθρωπος ἐδῶ. ὤ! ἐνῷ γνωρίζεις ὅτι τοὺς μισῶ, ὅτι τοὺς ἀποφεύγω! . . . Νὰ συνοξῆς ἐγρήγορα τὰ ῥάκη σου καὶ νὰ φύγῃς ἐκ τῆς οἰκίας μου, σὺ καὶ ὁ ἀκόλουθός σου, καὶ νὰ παρατηρήσῃς καλῶς τὴν θύραν διὰ νὰ μὴ τολμήσῃς νὰ κρούσῃς ἄλλοτε!

Ὁ Λουδοβίκος οὗτος ἦτο ἄνθρωπος τόσον γαλήνιος καὶ ἀπαθὴς ὅσον ὁ κύριός του ἦτο ὁρμητικὸς καὶ ὀργίλος. Ἄλλως τε ἐγνώριζε κατὰ βάθος τὸν ἀγαθὸν χαρακτῆρα τοῦ γέροντος καὶ ἤξευρε πῶς θὰ ἐτελείωνεν ἡ ὀργή του, ὥστε δὲν ἐφοβήθη καθόλου.

Καὶ τωόντι, ἀφοῦ ἐβάδισε μὲ ταραχὴν ἐπί τινα λεπτὰ, ἀφοῦ ἐβλασφήμησε καὶ ἐκτύπησε διὰ τῆς πυγμῆς ἐπί τινων ἐπίπλων καὶ ἔθραυσε μερικὰ ἀγγεῖα.

— Τί εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; ἠρώτησεν.

— Χωρικός, ἀπεκρίθη λακωνικῶς ὁ Λουδοβίκος.

— Μεθυσμένος; ἠρώτησε μ' ἀποστροφὴν ὁ γέρων.

— Ἀσθενής.

— Ποῦ τὸν εὗρες;

— Εἷς τινα ἀγρόν. Ὁ σρυγμός του εἶναι ταχὺς, ἡ κεφαλή του θερμὴ ὡς τὸ πῦρ καὶ ἡ ἐπιδερμὶς ξηρά. Ὁ Κύριος πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ.

— Ἄ! ὁ Κύριος πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ! ἐπανέλαβεν ὁ γέρων μὲ νέαν ἔκρηξιν τῆς ὀργῆς του. Ἄ! δὲν σοὶ ἀρκεῖ νὰ ἐξιχνιαζῇς, μὲ τὴν ῥίνα σου ἐκείνην τῆς ἀλώπεκος, ὅλας τὰς ἀθλιότητας τῆς χώρας, πρέπει ἀκόμη νὰ μεταβαλλῇς καὶ τὴν οἰκίαν μου εἰς νοσοκομεῖον! . . .

— Ὑπακούω εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Κυρίου.

— Μήπως σὲ διέταξα τὸ τοιοῦτον ἐγώ;

— Ἡ ἀσθένεια εἶναι δυστυχία.

— Ἂς ὑπάγῃ νὰ κρύψῃ ὑπὸ τὴν στέγην του τὴν δυστυχίαν του.

— Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ἄνευ ἀσύλου, καὶ ὁ κύριος θὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇ. Ὁ κύριος θὰ τὸν κρατήσῃ, θὰ τὸν περιθάλψῃ, θὰ τὸν ἰατρεύσῃ.

— Ἄ! εὖγε!

— Μήπως ἐναντίον τῆς δυστροπίας του ὁ κύριος ἀπεδίωξε ποτὲ τοὺς δυστυχοῦντας; Μήπως ὁ κύριος δὲν ἔχει πάντοτε διὰ τὸν πτωχὸν, τὸ βελάντιον πλήρες καὶ τὴν καρδίαν εὐπρόσιτον;

— Ἀπὸ μακράν.

— Μήπως ὁ κύριος δὲν ἔπωσεν ἤδη ἐκ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀπελπισίας τὰ τρία τέταρτα τῶν κατοίκων τῆς χώρας;

— Ἔ! καλά! . . .

— Μισούμενος τὴν θείαν Πρόνοιαν καὶ κρύπτων τὴν χεῖρα ἥτις διανέμει τὰ ἀγαθά.

— Ἐτελείωσας, κακοῦργε! . . .

— Ἱκανοποιοῦμαι διὰ τὴν δεκαετῆ σιωπήν μου. Μίαν μόνην φορὰν ὅπου λέγω ἐκεῖνο τοὐλάχιστον τὸ ὁποῖον βαρύνει τὴν καρδίαν μου. Δὲν εἶσθε τόσον κακὸς ὅσον φαίνεσθε, κύριε δόκτορ. Εἰς μάτην κατηγορεῖτε τὴν ἀνθρωπότητα ἐνῷ πάντοτε εἶσθε ἕτοιμος πρὸς βοήθειάν της καὶ ζῆτε ὡς ἐρημίτης διὰ νὰ πράττητε τὴν ἐλεημοσύνην ὡς πρίγκηψ!

— Καταχθόνιε σλύκρε!.. τίποτε λοιπὸν δὲν σ' ἐμποδίζει ἀφοῦ ἤνοιξες τὸ στόμα σου;

— Εἶσθε καλός.

— Ὄχι!

— Εὐεργετικός.

— Ὄχι!

— Εὐαίσθητος, μεγαλόψυχος, φιλάνθρωπος . . .

— Ὄχι! ὄχι! ὄχι!

— Καὶ δὲν θὰ ἀποκρούσετε βεβαίως ἕνα δυστυχῆ διὰ τὸν ὁποῖον ἡ βοήθεια τῶν γνώσεών σας εἶναι ἴσως ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου.

— Τί τυραννία εἶναι αὐτή; ἐπανέλαβεν ὁ δόκτωρ ἠττηθεὶς σχεδόν. Τίς εἶναι ὁ κύριος ἐδῶ; Τίς προστάζει; . . . Ἂς μὲ τὸν φέρωσιν ἐδῶ αὐτὸν τὸν παρείσακτον, ἐξακολουθήσεν ἀπαλάττων κλίνην τινὰ, ἐκ τῶν βιβλίων ἅτινα εὑρίσκοντο ἐπ' αὐτῆς καὶ τοποθετῶν τὰ προσκέφαλα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβοήθησε τὸ Λουδοβίκον νὰ κατακλίνῃ τὸν ἀσθενῆ μὲ ἐπιτηδειότητα καὶ προφυλάξεις μητρός.

Καθὼς εἴπομεν προηγουμένως, ὁ Γασπάρδος εἶχεν ἀκούσει καὶ θεωρήσει τὸν ἰατρὸν (διότι ἀληθὴς ἰατρὸς ἦτο) ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ μακροῦ μονολόγου του, μέχρι τῆς φιλονεικίας του μετὰ τοῦ Λουδοβίκου, καὶ ἐὰν ἐ

γνώριζε πολὺ ὀλίγον τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ ἐννοήσῃ ἐντελῶς τὴν φύσιν ἐκείνην τραχείαν κατὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἀγαθὴν ὅμως κατὰ τὸ ἐσωτερικόν, τὸν φιλάνθρωπον ἐκεῖνον μανιακὸν ὅστις ἐκήρυττε γεγωνυῖᾳ τῇ φωνῇ τὴν μισανθρωπίαν του καὶ ἐβοήθει τὴν ἀνθρωπότητα μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις, ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα· ὁ Γασπάρδος ἠσθάνθη ὅτι εἰλκυετο πρὸς αὐτόν. Τῷ ἐφαίνετο ὅτι ὁ δόκτωρ εἶχεν ὑποφέρει ὡς καὶ ἐκεῖνος, ὅτι θὰ τὸν ἤκουεν εὐχαρίστως διηγούμενον τὰς δυστυχίας του, ὅτι θὰ τῷ ἔδιδε καρμίαν συμβουλὴν ἢ θὰ τῷ παρεῖχε κανὲν μέσον διὰ ν' ἀλλάξῃ τὸν βίον του ὅπως ἔλεγεν ἡ Λευκὴ εἰς ἐργατικὸν καὶ τίμιον.

Ἐν τοσούτῳ ἀδύνατος καὶ συντετριμμένος ὡς ἦτο, ἀφέθη εἰς τὰς περιθάλψεις τοῦ ἰατροῦ καὶ ἐντὸς τριῶν ἑβδομάδων ἐπανέκτησε τὴν ὑγείαν του.

—=—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Μία ἠθικὴ μεταβολή.

— Ἰδοὺ εἷς νεανίας ῥωμαλέος εἰς τὸν ὁποῖον δύναταί τις νὰ δώσῃ τὴν κλεῖδα τῶν ἀγρῶν, εἶπε μίαν πρωΐαν ὁ δόκτωρ. Ἄς ἴδωμεν τί ἔκαμνες; τί τέχνην γνωρίζεις; τί θὰ κάμῃς; ἠρώτησε τὸν ἥρωά μας ἔκπληκτον διότι ἤκουε νὰ τῷ ὁμιλῶσι περὶ ἀναχωρήσεως. Ἡ ἰδέα ὅτι τὸ τοιοῦτον ἦτο φυσικὸν καὶ ὅτι θὰ ἐγίνετο ἐντὸς ὀλίγου δὲν τῷ ἐπῆλθε. Τί διάβολο! μήπως ὁμιλῶ εἰς κανένα κωφόν; ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρός Μήπως δὲν... Ἀλλὰ διεκόπη αἴφνης εἰς τὴν θέαν τῶν δακρύων ἅτινα κατεπλημμύρουν τὸ πρόσωπον τοῦ Γασπάρδου. Αἴ; τί εἶναι; τί τὸν συμβαίνει; ἐπρότεθεσεν ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος, μὲ φωνὴν ἐξασθενοῦσαν βαθμιδὸν καθ' ὅσον ἡ συγκίνησις τὸν κατελάμβανεν. Διατί κλαίεις; Μήπως ἤλπιζες ὅτι θὰ σὲ ἐξένιζον ἐδῶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς σου; Καὶ μὲ ποῖον τίτλον; Τοὐλάχιστον γνωρίζεις νὰ καθαρίζῃς τὰ δένδρα μου; Διὰ τί πρᾶγμα εἶσαι ἱκανός;

— Διὰ τίποτε! ἀπεκρίθη ὁ Γασπάρδος, τὸν ὁποῖον ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐπλήγωνε βαθέως. Ἀλλὰ, ἐπαιέλαβε μετά τινα σιωπὴν, εἶμαι εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, μήπως εἶμαι πλέον ἀνίκανος διὰ νὰ μάθω; Μήπως εἶναι λίαν ἀργὰ διὰ νὰ ἐργασθῶ, διὰ νὰ ἀρχίσω μίαν τέχνην, διὰ νὰ γίνω εἷς ἄνθρωπος χρήσιμος, ὅπως λέγουσιν, εἷς ἄνθρωπος καθὼς ὅλος ὁ κόσμος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου μία γυνὴ δὲν γελᾷ ὅταν τῇ παρουσιάζεται ὡς σύζυγος.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους, οἵτινες ἄφινον νὰ μαντεύσῃ τις τὴν μόνην διανοητικὴν ἐνασχόλησιν τοῦ Γασπάρδου, ὁ δόκτωρ τὸν ἐθεώρησε μὲ περισσοτέραν προσοχήν· εἶτα αἴφνης ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ περὶ τῶν παρελθόντων του καὶ ὁ Αὐτοφυὴς ἐδιηγήθη ὅλην του τὴν ζωὴν, ἁπλῆν ἱστορίαν πλήρη ὀνείρων τὰ ὁποῖα εἶχον ἡδύνει τὴν μόνωσίν του· πλήρη ἐπίσης φυσικῶν θλίψεων καὶ στερήσεων παντὸς εἴδους.

Ὁ δόκτωρ Ε . . . . ὠνειροπόλει πάντοτε ἕνα υἱὸν τὸν ὁποῖον θὰ ἀνέτρεφε συμφώνως μὲ τὸν χαρακτῆρά του καὶ εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐδίδασκε ὅλας τὰς γνώσεις τῆς ἐπιστήμης του. Τὸν υἱὸν αὐτὸν τῷ ἐφάνη ὅτι ἡ θεία πρόνοια τῷ ἔστελλε ἀνατεθραμμένον ὅπως τὸν ἐπεθύμει· δηλαδή, ὑποστάντα ἀρκετὰς δυστυχίας διὰ νὰ θεωρῇ τὸν πύργον τοῦ Κροὰ ὡς μίαν εὐχάριστον διαμονήν.

— Γασπάρδε, εἶπεν εἰς τὸν πτωχὸν τυφλοδιώκτην, εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔχεις τὴν σταθερὰν θέλησιν νὰ περιστείλῃς τὰς κακὰς ἕξεις τῆς ὀκνηρίας σου;

— Ναί, ὦ! ναί! ἀπεκρίθη ὁ Γασπάρδος.

— Ἐσκέφθης πρὸς τί εἴδους ἐργασίαν ἔχεις κλίσιν;

— Ἐὰν ἤμην ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξω, θὰ ἠγάπων, ἀφιερώσας μέχρι τοῦδε τὴν ζωήν μου νὰ θαυμάζω τὸν Θεὸν εἰς τὰ ἔργα του, θὰ ἠγάπων νὰ τὸν ἐπανεύρω εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ἡ σπουδὴ ἠδύνατο νὰ μοὶ δώσῃ τὰ μέσα διὰ νὰ κερδίζω τὸν ἄρτον μου θὰ ἠγάπων τὴν σπουδήν.

— Ἔχει καλῶς, Γασπάρδε, θὰ σπουδάσωμεν ὁμοῦ, εἶπεν ὁ δόκτωρ ὑπερευχαριστημένος διότι ἔβλεπεν ἐκπληρούμενον τὸ ὄνειρόν του. (ἕπεται συνέχεια)

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ ΤΗΣ ΝΕΚΡΑΣ

Μετάφρασις Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

(Συνέχεια ἴδε τεῦχος Γ'. σελ. 473.)

—

Ἔβρεξε μέρος τοῦ τεμαχίου τοῦ ἄρτου ὅπερ ἡ Βικτωρία εἶχε προσφέρει αὐτῇ, εἰς τὸ ποτήριον τοῦ γάλακτος, ἔπιε καὶ ἔφαγε μὲ τρόπον ἐμφαίνοντα ὅτι πραγματικῶς ἐπείνα· εἶτα περάνασα τὸ γεῦμά της, ἠγέρθη.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία, εἶπε, προσκλίνασα μετὰ χάριτος πρὸ τῆς ἀγρονόμου· εἶτα δὲ προσέθηκε πόσα σᾶς χρεωστῶ; Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐβύθισε τὴν χεῖρα εἰς τὰ θυλάκιά της, ἀλλ' ἡ Βικτωρία τὴν ἀπέτρεψε διά τινος κινήματος.

— Εἶναι περιττὸν, τέκνον μου, τῷ εἶπε, διὰ τόσῳ μικρὸν πρᾶγμα . . .

— Ἔχει καλῶς ἀπήντησεν ἀφελῶς, δὲν ἔχω χρήματα καὶ δὲν ἐσκεπτόμην ποσῶς περὶ τούτου.

— Τὸ ἐγνώριζες λοιπὸν πρὶν ἢ εἰσέλθῃς ἐνταῦθα; εἶπε σκυθρωπῶς ὁ Ἰωάννης Λεδοῦ.

— Μάλιστα, ἀλλὰ τὸ εἶχον λησμονήσει· σᾶς ὁρκίζομαι· εἶπε ποιοῦσα κίνημά τι τρόμου.

— Ἔλα δά! εἶπεν ὁ Ραφαὴλ· μήπως ἔχεις σκοπὸν νὰ ἐπιπλήξῃς τὴν πτωχὴν αὐτὴν κόρην δι' ἓν παλαιοποτήριον γάλακτος· στραφεὶς δὲ πρὸς τὴν νεάνιδα·

— Μὴ φοβοῦ, τέκνον μου, ἐπανέλαβεν· ὁ Ἰωάννης Λεδοὺ δὲν εἶναι τόσῳ κακὸς ὅσον φαίνεται.

— Καὶ δύναμαι λοιπὸν ν' ἀναχωρήσω; εἶπε μὲ τὸ ἐναπολειφθὲν μέρος τοῦ φόβου ὃν πρὸ ὀλίγου εἶχεν αἰσθανθῆ.

— Μάλιστα, τέκνον μου· ἀπήντησεν ὁ Ραφαὴλ, ἐγειρόμενος καὶ αὐτός.

Ἡ παιδίσκη τὸν εὐχαρίστησε μὲ ἓν γλυκὺ μειδίαμα ὑπεκλίθη χαριέντως καὶ ἐξῆλθε χαιρετῶσα εὐγενῶς τοὺς ἀγρονόμους.

Ὁ Ραφαὴλ ἔστη ὄρθιος ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας καὶ ἐθεώρει τὴν κόρην ἀπομεμακρυσμένην.

Ἐβάδιζε βῆμα βραδὺ καὶ μεμετρημένον, συστρέφουσα τοὺς πυκνοὺς αὐτῆς βοστρύχους οὓς ἐπανέφερεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς, θέσασα ἐπ' αὐτῶν τὸν πίλόν της. Πάραυτα διέβη τὴν μεγάλην τῆς ἐπαύλεως πύλην. Ἐκεῖ ἐφάνη ἐπί τινας στιγμὰς διστάζουσα περὶ τῆς ὁδοῦ ἣν ἔδει ν' ἀκολουθήσῃ.

Τέλος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης σπουδῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ τακτικοῦ βήματος ἐστράφη πρὸς τὰ δεξιά . . . Ὁ ἐξωτερικὸς τοῖχος τὴν ἐξηφάνισεν εὐθὺς ἀπὸ τὰ περίεργα τοῦ Ραφαὴλ βλέμματα.

— Παράδοξον· ἐψιθύριτεν αὕτη· στοιχηματίζω ὅτι ἡ νεᾶνις αὕτη δὲν γνωρίζει ἀκριβῶς ποῦ διευθύνεται . . .

— Οὔτε πόθεν ἔρχεται· εἶπε κατηφῶς ὁ Ἰωάννης Λεδοὺ· μήπως ἀπεκρίθη εἰς κανεν τῶν ὅσων τὴν ἠρώτησα; Ἔπειτα σοῦ ἔχει καὶ ἕνα τρόπον . . .

— Τί τρόπον; ἠρώτησεν ἡ Βικτωρία.

— Γυναῖκα . . . ὑπέλαβεν ὁ Ἰωάννης. Τί ἐνδυμασία εἶναι αὕτη τὴν ὁποίαν φέρει; Δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὴν ἐνδυμασίαν τὴν ὁποίαν φέρουν αἱ νεάνιδες τῶν πέριξ μερῶν.

— Καὶ τί σημαινει, ἐὰν δὲν ὁμοιάζῃ.

— Ἄς εἶναι, ἀρκεῖ· ἀλλὰ ὁμολογῶ καὶ ὑποστηρίζω ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη ἐπαῖτις ἔχει κάτι τρόπους, ποῦ . . . ποῦ. . . . δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἐννοήσω· ἀλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ὁμοιάζουν μὲ τοὺς τρόπους ὅλου τοῦ κόσμου· ἰδού.

— Καὶ ἐγὼ εἶπεν ἡ Βικτωρία ὑποστηρίζω ὅτι . . .

— Λοιπὸν ἡ κόρη αὕτη δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ πέριξ τοῦ Λορμώ; διέκοψεν ὁ Ραφαὴλ.

— Ὦ! ὄχι· εἶμαι βέβαιος, εἶπεν ὁ Ἰωάννης Λεδοὺ.

— Καὶ δὲν τὴν γνωρίζει κανεὶς ἐκ τῶν δύο σας;

— Δηλαδὴ δὲν τὴν εἴδομεν ποτὲ ἀπεκρίθη ἡ ἀγρονόμος.

— Περ εργον.

— Καὶ τόσῳ μᾶλλον περίεργον, εἶπεν ὁ Ἰωάννης καθ' ὅσον ἡ μὲν σύζυγός μου εἶναι ἀπὸ τὸ Ροζόα τοῦ ὁποίου γνωρίζει ὅλους τοὺς κατοίκους· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὸ Μαρμὸν τοῦ ἐ-

ποίου ἐπίσης γνωρίζω ὅλας τὰς οἰκίας καὶ ὅλους τοὺς κατοίκους. Καὶ τέλος πάντων εἰς περιτέρειαν πέντε ἢ ἓξ λευγῶν δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ἔπαυλις ἢ χωρίον ὅπου δὲν ὑπάγομεν πεντάκις ἢ ἑξάκις κατὰ μῆνα, καὶ ποτὲ δεν ἀπηντήσαμεν τὴν μικρὰν αὐτὴν τυχοδιώκτριαν.

— Ἡ λέξις εἶναι πολὺ αὐστηρά· παρετήρησεν ὁ Ραφαήλ. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι ἡ κόρη αὕτη φέρει τὸν τύπον ὅλως ἰδιαζούσης πρωτοτυπίας καὶ κατὰ τὴν στολὴν . . . καὶ κατὰ τὸ βλέμμα . . . καὶ τι ἀνεξήγητον. Ὁποῖον πρόσωπον! τί ὀρθαλμός . . . ὁποία ἐντέλεια χαρακτήρων! τί λεπτοφυὴ μέλη . . . καὶ πόση γλυκύτης ἐν τῇ φωνῇ της! . . . ποία κανονικότης ἐν τῇ ἐνδυμα ἱα της! . . . ποία χάρις καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα κινήματά της!

— Ἡ ἀλήθεια, εἶναι ὅτι εἶναι κομψοτάτη, εἶπεν ἡ Βικκωρία.

— Ὅσο γι' αὐτό, δὲν ἔχω τίποτε νὰ πῶ· ὡμολόγησεν ὁ Ἰωάννης· ἀλλ' ἀδιάφορον· παρατηρήσατε, ἡ κόρη αὕτη δεν μὲ εἶπε τίποτε ὀρθον καὶ θὰ ἦτο τρελλὴ . . .

Μειδίαμα οἴκτου διέτυγεν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Ραφαὴλ καὶ τῆς Βικτωρίας.

— Μάλιστα, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰωάννης, ὑπάρχουσι παραφροσύναι ἥσυχοι μὴ ἐκδηλούμεναι δι' οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς. Δὲν εἶμαι χθεσινός, οὔτε εἶναι ἡ πρώτη φορὰ . . . Τὸ ἐπ' ἐμοὶ θὰ ἤμην περισσότερον εὐχαριστημένος ἂν ἡ μικρὰ αὕτη δεν ἔθετε τὸν πόδα εἰς τὸν οἶκον μας.

— Τί κακὸν σοι ἔκαμεν· ἓν ποτήριον γάλακτος . . .

— Ἔ! δὲν μὲ μέλει δι' αὐτὸ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ εἰξεύρω ὅ,τι εἰξεύρω καὶ φρονῶ ὅτι τοιαῦτα πλάσματα δεν φέρουν ποτὲ καλόν.

— Ἔλα δά! μοὶ φαίνεται ὅτι σὺ εἶσαι μᾶλλον τρελλός· εἶπεν ἡ Βικτωρία διαρρηγνυομένη εἰς γέλωτας καὶ ἐξῆλθεν.

Ὁ Ραφαὴλ ἐπανέπεσεν εἰς τὴν θλιβερὰν μελαγχολίαν ἥτις ἀπό τινος κατεβίβρωσκεν αὐτὸν καὶ τοσούτω ζωηρὰν ἐνέπνεεν ἀνησυχίαν εἰς τὸν Ἰωάννην καὶ τὴν σύζυγόν του.

Πολλάκις εἶχον ἐρωτήσει περὶ τούτου τὸν Ἰωσὴφ Βοιδέττον ὑπηρέτην τοῦ Ραφαὴλ ὅστις ἐπὶ πολὺ εἶχε διατελέσει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ μακαρίτου κ. Δεπάρτου· ἀλλ' οὗτος οὐδὲν ἀπολύτως ἐγνώριζεν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύζυγόν του Μαγδαλινὴν ἥτις πρὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦτο ἡ μάγειρος τῆς οἰκίας, αὕτη διϊσχυρίζετο ἐπίσης ὁσάκις τὴν ἠρώτων, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τίποτε· ἀλλ' ἠδύνατο τις νὰ στοιχηματίσῃ ἐκ τοῦ ἀποτόμου καὶ τεθορυβημένου ὕφους μὲ τὸ ὁποῖον ἀπεκρίνατο· ὅτι κάτι τι ἐγνώριζεν. Ὁ Ἰωάννης Λεδοὺ ἦτο πεπεισμένος ὅτι ὑπῆρχε μυστικόν τι ἐν τῷ βίῳ τοῦ νεαροῦ οἰκοδεσπότου ὅτι τὸ μυστικὸν τοῦτο ἦτο θλῖψις τις καὶ ὅτι ἡ θλῖψις αὕτη συνέπεινε πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, τῆς νόσου τῆς ἠρέμα ὑποσκαπτούσης τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ραφαὴλ.

Ἄλλως, τίνος ἕνεκεν οὗτος πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχεν ἔλθει εἰς Λορμὼ ὡς εἰς καταφύγιον, ἐνῶ συνήθως ὀλίγας μόνον τοῦ φθινοπώρου ἡμέρας διέτριβεν ἐκεῖ καὶ τὸν νεμῶνα χάριν τοῦ κυνηγίου; Διότι ὁ Ἰωάννης Λεδοὺ ἐνόμιζεν ὅτι γνωρίζει κατὰ βάθος τὴν ἱστορίαν τοῦ ὁρατοῦ

Ἓν ἔτος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ραφαὴλ εἶχεν ἀποβιώσει ἡ μήτηρ του· ὥστε δὲν εἶχε γνωρίσει αὐτήν.

Ἡ ἀπώλεια αὕτη ὀδυνηρὰν προὐξένησε θλῖψιν εἰς τὸν πατέρα ὅστις μολονότι νέος ἔτι δὲν ἐπεθύμησε πλέον νὰ νυμφευθῇ ὅπως ἀποσιωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του.

Ὁ κύριος Δυπάρτου, δὲν ἐγνώριζε πολλὰ πράγματι ἐκ τῆς Λατινικῆς, τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας. Ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ σκοπευθῇ πέρδιξ, νὰ παραγεμισθῇ λαγὼς, νὰ συλληφθῇ φασιανὸς, ἢ ἐλάφιον νὰ περικυκλωθῇ, δὲν ὑπῆρχεν ἐρασιμιλλος αὐτοῦ καθ ὅλην τὴν περιφέρειαν δέκα λευγῶν.

Δυστυχῶς ἡ κυνηγετικὴ αὕτη ἀνατροφὴ δὲν ἤρκει νὰ καταστήσῃ τὸν Ραφαὴλ ἄνθρωπον τοῦ κόσμου. Εἶχεν ὅμως καὶ την ὠφέλειαν αὐτὴς ἡ τοιαύτη ἀνατροφὴ· καθ' ὅσον δεκαετὲς ἔτι τὸ παιδίον ἦτο ἤδη ἀτρόμητος

φοιτητὴς τῶν δασῶν· τοσαύτην δὲ περὶ τὴν θήραν εἶχεν ἐπιδεξιότητα ὥστε ἠδύνατο νὰ ὑποδείξῃ τὸ θήραμα καὶ εἰς τὸν καλλίτερον τῶν Νεμβρὼδ τῆς χώρας, τῶν ὁποίων τα τεράστια ἀνδραγαθήματα τὸν ἔκαμον τότε συνεχῶς νὰ ὀνειροπολῇ.

Ἐσκέφθη τότε ὁ κ. Δυπάρτου, ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ εἰσάξῃ τὸν υἱόν εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ἐξέλεξε δὲ τὸ κατάστημα Φαβάρ.

Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὡδήγει τὸν Ραφαὴλ καὶ κατώρθωσεν ὥστε νὰ δοθῇ τῷ νέῳ μαθητῇ ἄδεια ἑπτὰ ὡρῶν ἀνὰ πᾶσαν Κυριακήν.

Τοιουτοτρόπως τὸ παιδίον ἔρχετο ἀκριβῶς τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος εἰς Λορμώ. Μετὰ μεσημβρίαν πατὴρ καὶ υἱὸς ἐκυνήγουν ὁμοῦ· καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου ὁ Ραφαὴλ ἐπέστρεφεν εἰς Παρισίους.

Καὶ ὅμως ὁ ἀγχίνους οὗτος συνδυασμὸς παρεῖχε δυσχερείας. Τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ ἦν μακρὸν καὶ κοπιῶδες, πρὸ πάντων τὸν χειμῶνα διότι ἀπὸ Λορμὼ μέχρι Μορμοῦ ὅπου ἦτο ὁ πλησιέστερος σταθμὸς ὑπῆρχεν ἀπόστασις δέκα χιλιομέτρων. Ἐζεύγνυον λοιπὸν τὸν ἐλαφρὸν ἵππον εἰς τὸν δίφρον ὅπως παραλαμβάνωσι καὶ φέρωσι πάλιν ὀπίσω τὸν Ραφαήλ· τοῦτο δὲν ἀπῄτει ὀλιγώτερον τῶν τριῶν τεταρτῶν τῆς ὥρας, τοῦθ' ὅπερ προστιθέμενον εἰς τὰς τρεῖς ὥρας διὰ τοῦ σιδηροδρόμου αἵτινες χωρίζουσι τὸ Μορμὸν ἀπὸ τοῦς Παρισίους παρεῖχε διὰ τὴν ἄφιξιν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἱκανὴν χρόνου ἀπώλειαν καὶ ὑπερβολικὸν κόπον.

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐγειρόμενον εἰς τὰς πέντε ὥρας τῆς πρωΐας μολις ἠδύνατο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ οἰκοτροφεῖον ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Ὁ κ. Δυπόρτου ἐμηχανεύθη τότε μέσον τι. Ἐνοικίασεν ἐν Παρισίοις ἐπὶ τοῦ Βουλεβάρτου Βομαρσὲ μικρόν τι οἴκημα ὅπου ἐγκατεστάθη.

Αὐτὸς ὁ ἀποστρεφόμενος τὸν θόρυβον καὶ τὴν τύρβην ὁ μηδὲν ἄλλο ἀγαπῶν ἐν τῷ κοσμῳ ἐκτὸς τοῦ ἐλευθέρου αἐρος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἔσχε τὴν ἠρωϊκὴν γενναιότητα νὰ ἐγκαθειρχθῇ εἰς μικρὸν δωμάτιον τριῶν ἢ τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων. Ἀλλ' ἦτο πλησίον τοῦ υἱοῦ του ὃν ἔβλεπε καθ' ἑκάστην καὶ τοῦτο παρεῖχεν αὐτῷ ἱκανὴν παραμυθίαν.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁσάκις ἐπήρχετο διακοπὴ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, ὁ εὐτυχὴς πατὴρ μετέφερε το τέκνον του, εἰς Λορμὼ ὅπως τὸν θησαυρόν του μεταφέρει ὁ φιλάργυρος.

Εἴτε βροχὴ εἴτε θύελλα εἴτε γιὼν εἴτε παγετὸς ἐπήρχετο, ἡ θέα τῆς οἰκίας καὶ τοῦ κήπου του ἐζωογόνει τὴν καρδίαν του. Ἐνῷ δὲ ὁ κύων ὥρμα πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπων χαρμοσύνους ὑλακὰς αὐτὸς ἔδραττε τὸ πυροβόλον του ἔκρουε τὸν ἐφέστιον χαλυβα καὶ ἐξήτιζε τὸν σωλῆνα ὅπως βεβαιωθῇ ὅτι ἡ πολυγρόνιος ἀχρηστία δὲν εἶχε βλάψει αὐτόν. Τότε μόνον ἀνέπνεεν.

III

Δυστυχῶς ἡ ἐποχὴ τοῦ κυνηγίου δὲν εἶναι αἰωνία. Ἀπῃτεῖτο ὅθεν, ὅπως ὁ Κ. Δυπάρτου συνδέσῃ σχέσεις μετὰ τινων φίλων οὓς εἶχεν ἐν Παρισίοις ὅπως διέρχηται τὸν καιρόν του.

— Τέλος πάντων· ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ βίος οὗτος δὲν θὰ διαρκέσῃ διὰ παντός. Ἐντὸς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν ὁ Ραφαὴλ θὰ γίνῃ ἀνήρ· θὰ ἦναι εὐπαίδευτος· θέλει δὲ τότε ἀναλόγως τῶν κλίσεων του ἀκολουθήσει τὸ στάδιον ὅπερ ἤθελεν ἐκλέξει, ἢ θὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ εἰς Λορμώ, καὶ τότε...

Δὲν ἐπεράτωσε τὴν σκέψιν του ταύτην· ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἠκτινοβόλει ἐκ μεγάλου μειδιάματος· τὰ ὄμματά του ἔλαμπον ὑπὸ παραδόξου πόθου.

Ὅπως βλέπομεν ἀντὶ νὰ τρέφῃ διὰ τὸν υἱόν του τὴν ἐλαχίστην φιλοδοξίαν, ὁ Κ. Δυπάρτου, οὐδὲν ἄλλο ἐζήτει καλλιον παρὰ τὸ νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ραφαὴλ εἰς Λορμὼ ὅπως διαγάγῃ τὸν βίον τῶν ἀγροτῶν εὐπατριδῶν ὃν οὗτος προὐτίμα παντὸς ἄλλου.

Προσδοκῶν δὲ τὴν ποθητὴν ταύτην ἐποχὴν ὑπέφερεν ὑπομονητικῶς τὴν δυστυχίαν του.

Εἶχεν ἐν Παρισίοις δύο ἢ τρεῖς φίλους οἵ-

τινες πολλάκις εἶχον ἔλθει ὅπως ἀπολαύσωσι τῆς ἀγροτικῆς φιλοξενίας του, καὶ οἵτινες ἐνταπέδιδον ὅσον τὸ δυνατὸν προθύμως τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν ἧς ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ. Ἐὰν δὲν ἤρκει τοῦτο ὅπως παρηγορήσῃ τὴν καρδίαν τοῦ Δεπάρτου ἐβοήθει ὅμως αὐτὸν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἑκουσίαν ἐξορίαν εἰς ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ ἐλθὼν εἰς Παρισίους.

Ἐπειδὴ ἡ περιουσία αὐτοῦ δὲν ἦτο ὑπέρογκος, ἠναγκάσθη νὰ μερίσῃ εἰς δύο τὸ προσωπικὸν τῶν ὑπηρετῶν του, ὅπως μὴ ὑπερανξηθῶσι τὰ βάρη τῶν νέων δαπανῶν εἰς ἃς εἶχεν ὑποβληθεῖ.

Ἀφῆκεν εἰς Λορμὼ τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσὴφ Βριδέττον καὶ ἔφερεν εἰς Παρισίους μόνον τὴν μάγειρόν του Μαγδαλινήν.

Ἡ Μαγδαλινὴ καὶ ὁ Βριδέττος εἶχον γνωρισθῆ καὶ συζευγθῆ παρ' αὐτῷ. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ Μαγδαλινὴ ἤδη εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κ. Δεπαρτου ἓν ἔτος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ραφαὴλ, ἐφρόντιζε μόνη περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διευθύνσεως τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐπαγρυπνήσεως τοῦ παιδίου. Μετὰ ἓν ἔτος ἀποθανόντος τοῦ παλαιοῦ ὑπηρέτου του, ὁ κ. Δεπάρτου ἠναγκάσθη νὰ προσλάβῃ ἕτερον ἐκλέξας τὸν Βριδέττον, ὅστις ἦτο κάλλιστος κηπουρὸς καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἐπιτηδειότατος λαθροθήρας τῆς χώρας. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Ἰωσὴφ ἀπέκτησεν ἓν πυροβόλον καὶ ὑπεχρεώθη νὰ ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τοῦ κυνηγίου κατέστη τοσούτῳ ζηλότυπος ὅσον δὲν ἀπῄτει τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ. Τέλος ὅτε ἐνυμφεύθη τὴν Μαγδαλινὴν ἐγένετο εἰς Λορμὼ Ἄλλος Ἐγὼ τοῦ κ. Δεπάρτου.

Οὗτος ἦτο λοιπὸν λίαν ἥσυχος ἐλθὼν ἵνα ἐγκατασταθῇ εἰς Παρισίους. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ κῆπος του ἤθελε τύχει ἐπιμελοῦς περιποιήσεως ὅτι ἡ οἰκία του ἤθελε ἐπιβλέπεσθαι καλῶς καὶ ὅτι οὐδεὶς κυνηγὸς ἢ λαθροθήρας ἤθελεν ἀτιμωρητεὶ διακινδυνεύσει εἰς τὰς γαίας του.

Ἐν ταύταις ὅπως μὴ παρέχῃ πολλὴν θλῖψιν εἰς τὸν πτωχὸν ὑπηρέτην ὁ κ. Δεπάρτου ὁσάκις προσεκάλει τινὰς τῶν φίλων του εἰς τὴν τράπεζάν του καὶ δὲν ἠδύνατο αὐτὸς νὰ ὑπάγῃ εἰς Λορμὼ ἔγραφεν εἰς τὸν Βριδέττον νὰ τῷ πέμψῃ ὀλίγον κυνήγιον ὁρίζων συγχρόνως τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ. Ἦτο βέβαιος ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας ἀφεύκτως ἔμελλε νὰ ἔχῃ τὰ πτηνὰ ἅτινα ἐπεριμένεν, ὁποῖα εἶχε ζητήσει αὐτά.

Καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ὁ Βριδέττος ἀπέστελλε τακτικῶς εἰς τὸν κύριόν του καλάθιον πλῆρες ὀπωρῶν καὶ ὀσπρίων, ἅτινα ἡ Μαγδαλινὴ ἐχρησιμοποίει κατὰ τὸ δοκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας.

Χάρις εἰς τὸν φρόνιμον τοῦτον φόρον τοῦ ὑπηρέτου του, καὶ τὰ προϊόντα τοῦ μικροῦ κτήματός του, ὁ κ. Δεπάρτου ἔζη λίαν ἀνέτως ἡ δὲ μεταβολὴ ἣν εἶχεν ἐπιφέρει εἰς τὰς ἕξεις αὐτοῦ τῷ ἐφαίνετο ὀλιγώτερον ἐπαισθητή.

Ἐν Παρισίοις ὀλίγας εἶχε σχέσεις· πρὸ πάντων ὅμως ἦτο στενώτατα συνδεδεμένος μετὰ δύο ἀρχαίων καὶ παιδικῶν συντρόφων του. Τούτων ὁ μὲν ἐκαλεῖτο Λερμινιὲ ὁ δὲ Βοαροβέρτ. Ὁ πρῶτος ἦν ἀρχιγραμματεὺς εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν· ὁ δεύτερος μέτοχος μεγάλου τινὸς ἐμπορικοῦ οἴκου μεταξωτῶν ἐν τῇ ὁδῷ Μάϊλ. Ἀμφότεροι ἦσαν ἔγγαμοι καὶ οἰκογενειάρχαι.

Ὁ κ. Δεπάρτου συνέδεσεν ἐπίσης σχέσεις μετὰ τῶν φίλων τῶν δύο τούτων συντρόφων του Οὗτοι εἶχον τέκνα τῆς αὐτῆς περίπου μὲ τὸν Ραφαὴλ ἡλικίας, ἐν τῇ συναναστροφῇ τῶν ὁποίων ἀπελάμβανεν ὁ νέος οἰκότροφος κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παύσεων καὶ τερψιθύμου ψυχαγωγίας. Ὡς ἔλεγε λοιπὸν ὁ κ. Δεπάρτου ὅπως ὑποφέρῃ τις τὴν ἡδεῖαν ταύτην ποινὴν πρὸ ἑξαετίας ἤδη διαρκοῦσαν, ὀλίγη μόνον ὑπομονὴ ἀπῃτεῖτο.

Κατὰ δυστυχίαν ὁ δυστυχὴς πατὴρ, ἔμελλε νὰ μὴ ἀπολαύσῃ τῆς ἀναπαύσεως ἐκείνης ἥτις τοσούτῳ φιλαρέσκως τῷ ἡτοιμάζετο. Ὀξὺς βρογχίτης τὸν ἀφήρπασεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν καὶ μόλις ἐπρόφθασε νὰ κανονίσῃ τὰς ὑποθέσεις του. Ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ υἱοῦ του ὃν ὁ Βοαροβέρτ ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ.

(ἕπεται).

Η ΘΡΙΑΜΒΕΥΟΥΣΑ ΑΡΕΤΗ

(Διήγημα πρωτότυπον)

Ὑπὸ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Κ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε τεῦχος Γ'. σελ. 476).

Τὴν ἀκτένιστον καὶ ἀτημέλητον κεφαλὴν των ἐκάλυπτε φέσιον μέγα καὶ ὑψηλόν, οὗτινος ἡ φροῦντα ἐκρέματο μέχρι τῆς ῥάχεως. Εἶχον τὸ βλέμμα θλοσυρὸν καὶ ἄγριον, καὶ ἡ φυσιογνωμία των, ἐπρόδιδε τὴν μοχθηρίαν τῆς ψυχῆς των.

Καὶ ἐν τούτοις, πρᾶγμα παράδοξον! Ἐν τῷ μέσῳ τῶν κακούργων ἐκείνων,(διότι τοιοῦτοι θὰ ἦσαν βέβαια), ἀπετέλει ἐξαίρεσιν, ἀνήρ τις 22 περίπου ἐτῶν, ἂν καὶ φορῶν τὴν ἰδίαν ἐνδυμασίαν, διεκρίνετο ὅμως αὐτῶν, εἰς δεύτερον βλέμμα, ἕνεκα τῆς γλυκείας φυσιογνωμίας του, καὶ τῆς εὐσχήμου στάσεώς του, ὅλως ἀντιθέτου τῆς τῶν συντρόφων του. Εἶχε τὰ μαλλία κτενισμένα καὶ μακρὰ ὡς τὰ τῆς γυναικὸς, ἅτινα ὅμως ἔδιδον εἰς αὐτὸν περισσοτέραν χάριν. Οἱ ὀφθαλμοί του ἦταν μελαγχολικοί, γλυκεῖς καὶ ζωηροί, τὸ μέτωπόν του εὐρὺ καὶ λεῖον, αἱ ὀφρεῖς καὶ ἡ κόμη του μέλαιναι ὡς ἡ ἔβενος, καὶ τὸ πρόσωπόν του φύσει στρογγύλον, ἔφερε τὰ ἴχνη προφανοῦς λύπης, ἥτις τὸν εἶχεν ἰσχνάνει ἐπαισθητῶς. Μολοντοῦτο, ἡ μορφή του διετήρει εἰσέτι τὴν προτέραν αὐτῆς γλυκύτητα καὶ ὡραιότητα, ἂν καὶ αἱ παρειαί του ἀπώλεσαν ὀλίγον τὸ ἐρυθρὸν χρῶμά των, τὸ ὁποῖον ἀντικατέστησε θελκτική τις ὠχρότης. Εἶχε τὴν ῥίνα εὐθεῖαν, τὸ στόμα μέτριον, καὶ τὰ χείλη ὑπερμέτρως ἐρυθρά, καὶ καλυπτόμενα ὑπὸ μύστακος λεπτοῦ, μεταξώδους μικροῦ. Τὸ βλέμμα του, ἐναλλὰξ θρασὺ, τολμηρὸν, διαπεραστικὸν, γλυκὺ, μαγικὸν καὶ μελαγχολικὸν, ἐφαίνετο πλασμένον νὰ εἰσδύῃ καὶ εἰς τὰς πλέον ἀποκρύφους ἰδέας τῶν ἄλλων, καὶ νὰ κινῇ τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, παντὸς θεωμένου καὶ δοκιμάσαντος τὴν ἰσχὺν τοῦ βλέμματος ἐκείνου. Οἱ ὀδόντες του, σπάνιοι κατὰ τὴν λευκότητα καὶ τὴν συμμετρίαν, ἀπέδιδον νέον θέλγητρον, εἰς τὴν ἐντελῆ φυσιογνωμίαν τοῦ νεανίου, ὅταν ἐγέλα οὗτος, ἡδονὴν, ἡ ὁποία προὸ πολλοῦ κατέστη τόσον σπανία εἰς αὐτὸν, ὅσον εἰς τοὺς συντρόφους του ἦτο συνειθεστάτη. Πᾶς τις, βλέπων ὅσα ἀνεφέραμεν, καὶ προσέτι τὰς λεπτὰς ὡς τὰς τῆς γυναικὸς χεῖρας τοῦ ἡμετέρου νεανίου, χεῖρας, ἀποδεικνυούσας τὴν εὐγενῆ καταγωγήν του, ἤθελε συμπεράνει, ὅτι ἦν ἀδύνατος πρὸς πάλην, καὶ ἑπομένως πρὸς βίον ἀλήτην καὶ πλάνητα, οἷος ἦτο εἰκότως ὁ τῶν συντρόφων του. Ἀλλὰ θὰ ἠπατᾶτο!.. Διότι ὑπὸ τὴν περιγελοῖαν τοῦ γιτῶνός του ὁ Ὀδυσσεὺς, (οὕτως ὀνομάζετο), ἔκρυπτε μυῶνας καὶ νεῦρα χαλύβδινα, καὶ διὰ τῶν στιβαρῶν ὤμων του, ἠδύνατο νὰ διαρρήξῃ, (ἵνα μὴ εἴπω ὑπερβολὰς), ξυλίνην θύραν πάχους ἑνὸς καὶ ἡμίσεως δακτύλου.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ὁ Ὀδυσεὺς, ἐστηριγμένος ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ρεμβώδης, ἐκάθητο μακρὰν τῶν ἄλλων, καὶ ἑπομένως τοῦ πυρὸς, ἐνῷ οἱ σύντροφοί του, περιεκύκλουν τὸ πῦρ, ὅπερ ἀνέδιδε ζωηρὰν φλόγα, καθιστῶσαν περιττὴν τὴν ὕπαρξιν λυχνίας. Ψυχρὸς, ἀδιάφορος, πρὸς τοὺς καγχασμοὺς καὶ τὰς σκωπτικὰς ὁμιλίας τῶν ἄλλων, αὐτὸς εἶχεν ἀλλαχοῦ προσηλωμένον τὸν νοῦν του· ἐσκέπτετο. Προφανῶς ἀπεστρέφετο τὰ πνευματώδη ποτὰ, διότι αὐτὸς μόνος μεταξὺ ὅλων, δὲν ἔπινε ρακὴν, ἥντινα οἱ σύντροφοί του κατεβρόχθιζον ἀπλήστως, κροτοῦντες ἐνίοτε τὴν γλῶσσάν των ἐν εἴδει εὐχαριστήσεως.

— Γιακουμῆ! βάζω στοίχημα τὸ κεφάλι μου, ἂν δὲν σὲ κάμω στουπί! ἀνέκραξε νεανίας τις πρὸς τὸν γείτονά του, ἄνδρα τεσσαρακοντούτην περίπου εἰς ὃν προσέφερε ποτήριον πλῆρες ρακῆς.

— Παιδί μου, τοῦ κακοῦ κοπιάζεις νὰ φοβίσῃς τὸν γέρο λύκο, ἀπεκρίθη οὗτος κινῶν τὴν κεφαλήν· καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον ἐκένωσεν ἀπνευστὶ τὸ περιεχόμενον.

Εἶτα προσβλέψας τοὺς περιεστῶτας,

— Σᾶς φαίνομαι καθόλου μεθυσμένος; ἠ-

ρώτησε μὲ ὀφθαλμοὺς ἀπαστράπτοντας ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος.

Οἱ σύντροφοι δὲν ἀπεκρίθησαν, πλὴν ὁ νεανίας ἀπήντησεν ἀτάραχος, καὶ μὲ μειδίαμα μεστὸν λεπτοῦ θριάμβου.

— Λιγουλάκι, μάστρο-Γιακουμῆ, λιγουλάκι.

Ὁ Γιακουμῆς ἐκτύπησε τὴν τράπεζαν διὰ τοῦ τεραστίου γρόνθου του, καὶ ἀνέκραξε μὲ φωνὴν τρομεράν·

— Ἐγὼ μεθυσμένος! εἶναι τῶν ἀδυνάτων! κὺρ Μικὲ, μέτρα τοὺς λόγους σου, ἀλλέως....

— Ὦ! δὰ καὶ σὺ Γιακουμῆ! νὰ ἡ ὥρα νὰ μαλώσωμεν! ἀπεκρίθη ὁ Μικὲς ἠπίως, σὺ πάντα εἶσαι εὐερέθιστος, καὶ εἰς τὸ παραμικρὸν θυμόνεις.

— Τί νὰ σὲ εἰπῶ; ἀφοῦ μὲ λέγεις μεθυσμένον, εἶχα δίκαιον νὰ θυμώσω, εἶπεν ὁ Γιακουμῆς φαιδρυνθείς

— Ξεύρεις τι; ὑπέλαβεν ὁ Μικὲς ἀτενίσας εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὅστις ἐφαίνετο ξένος πρὸς τὴν συνδιάλεξιν, αὐτὸς ὁ νέος, ὁποῦ ἔφερες μαζύ σου δὲν μὲ καλοφαίνεται! πάντα κάθεται συλλογισμένος, καὶ ποτὲ δὲν ἀνακατόνεται εἰς ταῖς κουβένταις μας. Πές μου ποῦ στὸν διαβολο τὸν ψούνισες;

— Αὐτός; εἶπεν ὁ Γιακουμῆς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, θεωρῶν δι' ἄκρου ὀφθαλμοῦ τὸν νέον, εἶναι, παιδί μου, μάζωμα ἀπὸ εὐγενεῖς. Εἶχα δουλεύσει κοντὰ εἰς ἕνα τζορμπατζῆ πλούσιον, εἰς τὴν δούλεψι τοῦ ὁποίου μπῆκα, διὰ νὰ γίνω τίμιος ἄνθρωπος.

— Ἄνθρωπος τίμιος! ἀνέκραξεν ὁ θηριώδης Μικὲς μὲ βλέμμα φλογερὸν, δὲν μὲ λὲς ὅτι ἦσουν τρελλὸς γιὰ δέσιμο;

— Μὰ σωφρονίστηκα ὡς θὰ ἰδῇς εἰς τὸ τέλος, ἀπήντησεν ὁ Γιακουμῆς ἔτι ταπεινότερον, και θεωρήσας διὰ τοῦ κανθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις μηδόλως ὑποπτεύων ὅτι ὡμίλουν περὶ αὐτοῦ, ἐτήρει βαθεῖαν σιωπήν.

— Κάλλιο νἆναι κανεὶς φτωχὸς, παρὰ ἄνθρωπος τίμιος! προσέθηκεν εἰς τῶν περιεστώτων ἐντόνως, καὶ θησαυροὺς νὰ μὲ δώσουν πάλιν θὰ κλέψω! ἔ! παιδιά! σὰν τραβᾶϊ ἡ φλέβα, τύφλα νἄχουν ὅλα τἄλλα.

— Εὖγε! δίκαιο ἔχεις! ἐπέφερεν ἡ ὀμή γυρις.

— Παιδιά, σιωπή! γιὰ ν' ἀκούσωμεν τὸν Γιακουμῆ! ἀνέκραξεν ὁ Μικὲς, λέγε Γιακουμῆ!

— Κατὰ πῶς σᾶς ἔλεγα, ἀπήντησεν οὗτος πάντοτε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀπεφάσισα νὰ γίνω τίμιος. Μὰ ἔλα ὁποῦ ὁ διάβολος δὲν μ' ἄφινε νὰ ξεγλυστρήξω ἀπ' τὰ νύχια του, καὶ μοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ τὴν κλεψιὰ πάλι!

— Ζήτω ὁ διάβολος! ἐβίβα! ἀνέκραξεν ὁ Μικὲς μὲ ἠχηρὰν φωνὴν· καὶ κρούσας τὸ ποτήριόν του εἰς τὸ τοῦ γείτονος τὸ ἐκένωσεν ἀπνευστί.

Τὸ κίνημα τοῦτο ἐχρησίμευσεν ὡς σύνθημα. Ὅλοι οἱ περιεστῶτες ἀνύψωσαν τὰ πλήρη ρακῆς ποτήριά των, καὶ συγκρούσαντες αὐτὰ μετ' ἀλλήλων, τὰ ἐκένωσαν ἐπαναλαμβάνοντες φρενητιωδῶς.

— Ζήτω ὁ διάβολος! ἐβίβα! ἐβίβα!

Εἶτα ἀποκατασταθείσης τῆς ἡσυχίας, ὁ Γιακουμῆς ἐξηκολούθησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὅπως μὴ ἀκουσθῇ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως.

— Αὐτὸς ὁ τζορμπατζῆς ὁποῦ ἀκούετε ἦτο τόσο πλούσιος ὥστε μοῦ θάμβωσαν τὰ μμάτια. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχα φίλους ὥστε νὰ πατήσω τὸ σπῆτι, ὁ διάβολος μοῦ ἐσφύριξε στ' αὐτιὰ τὸ ἑξῆς σχέδιο. Ἀπεφάσισα καὶ ἥρπασα τὸ παιδὶ τοῦ τζορμπατζῆ μιὰν νύκτα, μ ἕνα εὔμορφο τρόπο ὁποῦ γνωρίζω.

— Καὶ τί σχέδιο εἶχες; ἠρώτησε περιέργως ὁ Μικὲς, ἐνῷ ὅλοι ἠκροάζοντο μετ' ἐνδιαφέροντος.

— Τὸ σχέδιό μου ἤτανε νὰ ζητήσω λύτρα διὰ τὸν μικρὸ, τὰ μισὰ τοῦ τζορμπατζῆ πλούτη! ἀπεκρίθη σιγαλῶς ὁ Γιακουμῆς, οὗτινος ὁ ὀφθαλμὸς ἐξήστραψεν ἐξ ἀπλησίας εἰς ἐκείνην τὴν ἐνθύμησιν, ὁ Ὀδυσσεὺς ὁποῦ βλέπετε ἐκειδὰ, εἶναι τὸ παιδὶ τοῦ τζορμπατζῆ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμύνησα τὴν ἄλλη μέρα ὅτι, νὰ μὲ στείλῃ τόσα, καὶ τοῦ δίνω τὸ παιδί. Μὰ αὐτὸς μοῦ ἐφοβέρισε νὰ μὲ κρεμάσῃ, καὶ μοῦ ἠρνήθη και μιὰ πεντάρα.

— Ὁ καταραμένος! εἶπεν ὁ Μικές.

— Ναὶ, καταραμένος! ἀπεκρίθη ὁ Γιακουμῆς κτυπήσας τὴν τράπεζαν ἰσχυρῶς, καὶ

ἐγὼ ἔκαμα τότε ὅρκο φοβερὸ, νὰ μὴ παραδώσω τὸ παιδὶ ποτὲ εἰς τὸν πατέρα του, ἀλλὰ νὰ τὸν κάμω κλέφτη, φονιά!...

— Εὖγε! ἀνέκραξε βροντωδῶς ὁ Μικὲς, ὁ θηριώδης Μικὲς, δὲν ἠξεύρεις τὶ νόστιμον εἶναι, νἆναι κανεὶς φονιᾶς! Μάνα μου!

Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὰς λέξεις ταύτας τοῦ Μικὲ, ἀπαγγελθείσας γεγονυῖᾳ τῇ φωνῇ, ἀνεσκίρτησε καὶ ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐξηκόντισαν ἀστραπὰς, αἱ ὀφρεῖς του συνεστάλησαν, καὶ ἡ ὄψις του κατέστη ὠχρά. Ἔρριψε βλέμμα μίσους καὶ ἀποστροφῆς πρὸς τοὺς κακούργους, ἡ χεὶρ του συνέσφιγξε σπασμωδικῶς τὴν τράπεζαν μὲ δύναμιν, καὶ τὰ χείλη του ἐκινήθησαν ὡς διὰ νὰ ἀπαντήσωσι! Πλὴν... δὲν ὡμίλησεν!

III

Στιγμαί τινες διέρρευσαν μεταξὺ τῶν περιεστώτων. Ὁ Ὀδυσεὺς ἐπαναλαβὼν τὴν ἀπάθειάν του ἐβυθίσθη ἐκ νέου εἰς τὰς σκέψεις του· ἐξ ὧν εἶχον αὐτὸν ἀποσπάσει οἱ φρικώδεις ἐκεῖνοι λόγοι τῶν κακούργων Ὁ Μικὲς καὶ ὁ Γιακουμῆς ἔπιον καὶ ἄλλο ρακῆς ποτήριον καὶ οἱ σύντροφοί των τοὺς ἐμιμήθησαν.

— Παιδιά, ξεύρετε, εἶπεν εἷς τῶν περιεστώτων, ὅτι ἡ ὥρα πλησιάζει ὁποῦ θὰ ἔλθῃ ὁ λεγάμενος, καὶ πρέπει νὰ ἑτοιμαστοῦμε!

— Ἀληθινὰ, εἶπεν ὁ Μικὲς, καλὰ ὁποῦ μὲ τὸ θύμησες. Ποῦ εἶναι ὁ Δεσάμπης;

— Ὁ Ἀνεψιὸς τοῦ Καλέργου; ἠρώτησεν ὁ Γιακουμῆς, ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπίστη προσοχὴν ἐπὶ τῶν λεγομένων.

— Ναὶ δά! ὁ ἄξιος ἀρχηγός μας! ἀπεκρίθη ὁ Μικὲς, μὲ φαίνεται πῶς ἄργησε πολύ.

— Ὁ Δεσάμπης ἦτον ἐδῶ πρὸ ὀλίγου εἶπεν ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν συνδιάλεξιν ὅταν ἦλθα πρὸ ὀλίγου τὸν εἶδα νὰ τριγυρνᾷ ἔξω.

— Φυλάγει, ὡς φαίνεται, τὸν εὐτυχισμένο τὸν θεό του, ὑπέλαβεν ὁ Γιακουμῆς μὲ ἄγριον μειδίαμα, γιὰ νὰ τοῦ 'πῇ γλυκὰ γλυκὰ τὴν καλημέρα μὲ τὸ μαχαιράκι του! Βρὲ παιδιὰ, τί νοστιμάδα ὁποῦ θὰ ἔχῃ! ἀνεψιὸς μὲ τὸ θεῖο!

— Μήγαρ θαρρῇς πῶς θὰ τὸν σκοτώσῃ κι' ὅλας! εἶπέ τις τῶν περιεστώτων κινῶν τὴν κεφαλήν.

— Ἀμὴ τί διάβολο θὰ τὸν κάμῃ, ἀνέκραξεν ἐν ἀπορίᾳ ὁ Γιακουμῆς.

— Ὁ Δεσάμπης εἶναι σωστὸς διάβολος! τί θὰ κερδίσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ θείου του; Τίποτε. Λοιπὸν ἔχει κατὰ νοῦν νὰ τὸν βάλῃ στὰ στενὰ, γιὰ νὰ τὸν δώσῃ τὴ θυγατέρα του γιὰ γυναῖκα, κ' ἔτσι νὰ πάρῃ τὴν προῖκά της!

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐγένετο ὠχρὸς ὡς νεκρὸς εἰς ταύτας τὰς λέξεις, ἐν ᾧ ὁ Γιακουμῆς ἀνέκραξεν ἐν θαυμασμῷ.

— Τοῦ διαβόντρου μου τὸ γυιό! ἐγὼ ποτέ μου δὲν 'φαντάσθηκα τόσο κέρδος!

— Ἀμὲ τί θαρρεῖς! ἀπεκρίθη ὁ Μικὲς, ὁ Δεσάμπης εἶναι ἄξιος νὰ ἦναι χίλιαις φοραῖς ἀρχηγός μας εἶναι ἄνθρωπος καθὼς πρέπει! Πῶς;

— Βέβαια, βρὲ παιδί! Αὐτὸς δὲν εὐχαριστιέται μὲ χρήματα μόνο, μὰ θέλει καὶ ὡραία γυναῖκα· καὶ ἔπειτα...

— Καὶ ἔπειτα, ἀπεκρίθη ὁ Μικὲς ἀπαισίως. ἔπειτα νὰ ξεπαστρέψῃ συγγενεῖς, κληρονόμους, ἥσυχα ἥσυχα, καὶ νὰ χάψῃ αὐτὸς ὅλη τὴν περιουσία τοῦ σιὸρ θείου του! χα! χα! χα! δὲν εἶναι λαμπρόν; ἔ;

— Δὲν μὲ λὲς, κυρ-Γιακουμῆ, τί ἔρχεται νὰ κάμῃ ἐδῶ ὁ σιὸρ-Καλέργης; ἠρώτησεν εἷς τῶν περιεστώτων· δὲν πιστεύω νὰ ἦναι τόσον χάχας ὥστε νὰ ἔρχεται μοναχός του νὰ πέσῃ 'στοῦ λύκου τὸ στόμα!

— Ἔχεις δίκεο, μάστρο-Κυριάκο. Αὐτὸς δὲν 'πῆρε χαμπάρι ἀκόμα, δὲν ξεύρει τί τοῦ μαγειρεύομε! ὁ σκοπός του εἶναι νὰ ἐνταμώσῃ τὸν ἀδελφό του ὁποῦ ἔχει ἰφτὰ χρόνια νὰ τὸν ἰδῇ!

— Ἀ! ναί, τὸν Ἀντώνη! εἶπεν ὁ Μικὲς εἰς οὗ τὰ χείλη ἄγριον ἐπήνθησεν μειδίαμα, ἐκτὸς ἐὰν κ' ἐκεῖνον τὸν διορθώσῃ. ὁ διαβολο-Δεσάμπης μας!

— Νὰ τὸν διορθώσῃ! ἀνέκραξεν ὁ Γιακουμῆς, τί ἐννοεῖς μ' αὐτό;

— Τί ἐννοῶ; ἄ! κακόμοιρε γέρο! καὶ δὲν εἶδες ὅτι ἐδιάλεξε πέντε ἀπὸ τὴν συντροφιά μας τὸ πρωΐ, καὶ τοὺς ἔστειλε σὲ μιὰ δουλειὰ ὁποῦ ἕως τώρα δὲν λέγουν νὰ ἔλθουν. Α! γέρο! γέρο! κρίμα σ' τ' ἄσπρα σου τὰ γένεια, καὶ νὰ μὴ καταλαμβαίνῃς!

— Ἔχει δίκαιον ὁ Μικὲς, εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ κεκρατημένην ὀργήν, ἐγὼ εἶδα τὸ πρωΐ τὸν ἀρχηγὸν καὶ ἀνεχώρησε μὲ τὴν συντροφίαν διὰ τὴν πόλιν ὅπου εὑρίσκεται ὁ Ἀντώνιος Καλέργης.

—Ἄ! εἶδες; ἀνέκραξεν ὁ Μικὲς στραφεὶς πρὸς τὸν Γιακουμῆν θριαμβευτικῶς, ὁ Δεσάμπης ἔχει σκοπὸ νὰ ἐμποδίσῃ καὶ τὸν Ἀντώνη ν' ἄρθῃ· διότι τότε γίνονται πολλοὶ καὶ 'μπορεῖ νὰ χάσωμε τὸ παιγνίδι· Κατάλαβες;

— Ὅσο κατάλαβε καὶ ἡ μακαρίτισα ἡ μάννα μου! ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Κυρ-Μικὲ! ἐγὼ ἔχω τὸ κεφάλι κομμάτι χονδρὸ καὶ δὲν καταλαβαίνω, καὶ θὰ κάμῃς καλὰ νὰ μὲ πῇς ὅλη τὴν ὑπόθεσι ἀπ' τὴν ἀρχή.

— Ἄ λοιπὸν δεῦτε προσκυνήσωμεν πάλι! ἀνέκραξεν ὁ Μικὲς καγχάζων, ἂς εἶναι πλειὰ γιὰ τὸ χατῆρι σου! Μὰ ἄνοιξε καλὰ τ' αὐτιά σου. Γνωρίζεις τὸν κὺρ-Καλέργη;

— Ἔ! μάλιστα, τὸν γνωρίζω, εἶν' ὁ πλούσιος αὐθέντης τοῦ χωριοῦ. Ἔπειτα;

— Γνωρίζεις τὸν Γεώργιο Δεσάμπη;

— Ὤ! διάβολε! ἀνέκραξεν ὁ Γιακουμῆς ἀφεὶς βαρεῖαν τινα ἀρὰν, νόστιμη ἐρώτησις! τὸν γνωρίζω βέβαια καὶ τὸν παραγνωρίζω! εἶν' ἕνας μαχαιροβγάλτης σὰν κ' ἐμᾶς, πρώτης τάξεως, ἄνθρωπος τετρακπέρατος!

Ἄσβεστος γέλως διεδέχθη τοὺς λόγους τοῦ πρεσβύτου.

— Μήγαρ λέγω ψεύματα; ἠρώτησεν ὁ Γιακουμῆς.

— Ὄχι, μπάρμπα μου, σωστὰ ὁμιλεῖς ἀπήντησεν ὁ Μικὲς μειδιῶν ἀκουσίως. ὁ Δεσάμπης εἶναι κατὰ πῶς εἶπες· μόν' ἄκουσε. ,Ο κὺρ Καλέργης λοιπὸν καὶ ὁ Δεσάμπης εἶναι μεταξύ των θεῖος καὶ ἀνεψιός.

— Ναί. Ἔπειτα;

— Ὁ Δεσάμπης κατὰ τὸν γονιό του τὸν μακαρίτη, ἐξηκολούθησεν ὁ Μικὲς προσπαθῶν ἵνα καθίσταται εὔληπτος εἰς τὸν χονδροκέφαλον γείτονά του, εἶναι ἄνθρωπος ἄξιος! Αὐτὸ δὲν τὸ ἀρνιέται κανείς.

— Ἐ, καλά, ἕως ἐδῶ τὸ κατάλαβα, λέγε!

— Τὸ λοιπὸν κατὰ πῶς σοῦ λέγω, ἐστοχάσθηκε, ὅτι γιὰ νὰ κάμῃ τοὺς σκοπούς του, τὸν χρειάζονταν ἄθρωποι καθὼς πρέπει, τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ. Ἀκοῦς; ἐπέφερεν ὁ Μικὲς μὲ καταχθόνιον μειδίαμα, ἐνῷ ρίγος διεχύθη εἰς τὰς φλέβας τοῦ Ὀδυσσέως ἀκροωμένου τὸν λῃστήν.

— Πάει καλά! ἀπεκρίθη ὁ Γιακουμῆς· ὕστερα;

— Τὸ λοιπὸν, ἠκολούθησεν ὁ κακοῦργος, ἐδιάλεξεν ἐμᾶς· καὶ νὰ σοῦ εἰπῶ, δὲν ἔχασεν! ὄχι πῶς σὲ τὸ λέγω γιὰ νὰ καυχηθῶ, μὰ μὲ φαίνεται ὅτι εἴμεθα ὅλοι ἐδῶ, καθὼς πρέπει . . . φονιάδες!

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνετριχίασεν ὅλος, ὁ δὲ Μικὲς κενώσας ἓν ποτήριον ρακῆς, ἐξηκολούθησε μὲ ἔπαρσιν ἐν μέσῳ γενικῆς σιγῆς.

— Τὰ πλούτη τοῦ κύρ Καλέργη θάμβωσαν τὰ μάτια τοῦ Δεσάμπη, καὶ ἀπεφάσισε γιὰ νὰ γίνῃ κύριος αὐτῶν τῶν παντοδυνάμων, (οὕτως ὠνόμαζε τὰ χρήματα ὁ λῃστὴς) νὰ παίξῃ τοῦ σιὸρ θείου του ἕνα παιγνίδι· Τὸ λοιπὸν κατὰ πρῶτον τοῦ ζήτησε τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον, μιὰ κοπέλλα ὡσὰν τὸ κρύο νερὸ, εὔμορφη! Ἀληθινά, τὴν εἶδε κανεὶς ἀπὸ σᾶς;

— Τὴν εἶδον ἐγώ! ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεὺς προσπαθῶν νὰ φανῇ ἀπαθής, προδιδόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ ζωηροῦ ἐρυθήματος. ὅπερ ἐχύθη ἐπὶ τῶν ὠχρῶν παρειῶν του, ἔλαβα αὐτὴν τὴν περιέργειαν!

(Ἕπεται).

—=—

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΗ: ΦΙΛΗ ΜΑΡΙΑ: ***

—

Ξαταίως πλέον προσπαθῶ νὰ ἀνακτήσω πάλιν,
τὴν πρότερον γαλήνην μου, τὴν λήθην τῶν δεινῶν μου.
Σ' τοῦ ἔρωτός σου μὲ κρατεῖς τὴν ἰσχυρὰν ἀγκάλην,
καὶ χαίρεις ἐπουξάνουσα τὰ ἄλγη τῶν πληγῶν μου.

—

Ἐν θέλω τὴν καρδίαν μου ἐκ σοῦ νὰ ἀποσπάσω,
ἂν τῶν δεσμῶν αὐτῶν ποθῶ νὰ θραύσω τὰς ἀλύσσεις,
μὲ ἓν σου βλέμμα, ἄγγελε, μὲ κάμεις νὰ διστάσω,
καὶ μ' ἕνα λόγον δύναται τὸ στόμα μου νὰ κλείσῃς.

—

Ὁδῶν καὶ κρίνων ἐναλλὰξ εἶν' ἡ μορφή σου κρᾶμα,
ἂν μειδιᾷς . . . οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανὸν γελῶσι.
Μὲ βλέπεις . . . καὶ βυθίζομαι εἰς εὐτυχίας νάμα,
καὶ χαίρω πρὶν τὸ στῆθός μου ἡ λύπη τὸ νεκρώσῃ.

—

Ἐσὼς ποτὲ τῶν πόνων μου τὸ αἴτιον νοήσῃς,
καὶ μαλαχθῇ ἡ ἄπονος τοῦ στήθους σου καρδία,
καὶ τότε ἂν συγκινηθῇς, ἐάν ποτε δακρύσῃς,
εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἔρωτος προσφέρομαι θυσία! . . .

—

Ἐν σ' ἀγαπῶ! ὁ ἔρως σου ἂν μὲ φονεύῃ, φίλη,
τὸν θάνατον καταφρονῶν, τὸ βλέμμα σου θηρεύω.
Καὶ ἂν κλεισθοῦν τὰ ὄμματα, ἂν νεκρωθοῦν τὰ χείλη,
στὸ μέτωπόν μου θὰ γραφῇ «Μαρία σὲ λατρεύω! . . .»

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

—=—

Εἰς τὸ ὄνομα ΜΑΡΙΑ.

Διατί, ὅταν ὁ φοῖβος ἀνατέλλῃ καὶ μυρία
εἰς τὸν κόσμον φῶτα στέλλῃ, νὰ μὴ λέγηται Μαρία;
Διατί, ὅταν ἡ Ἶρις ἐπιφαίνηται κι' αἰθρία
ἀντὶ λαίλαπος γεννᾶται, νὰ μὴ λέγωνται Μαρία;
Διατί, ὅταν τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα καὶ τὰ ἴα
ἀνθοστέφουν τὴν γῆν ὅλην νὰ μὴ λέγωνται Μαρία;

Γ. Ν. Δ.

Η ΝΥΞ

Ἰδοὺ νὰ κλίνῃ ἤρξατο ὁ ἥλιος 'ς τὴν δύσιν,
ἰδοὺ ἡ νύξ· κρύπτει ἰδοὺ ὁ πέπλος της τὴν φύσιν,
καὶ τ' ἄστρα τ' ἀπειράριθμα, ὡς φεγγοβόλοι σφαῖραι,
τὴν γῆν προσαγορεύουσι μὲ νέον πάλιν χαῖρε.

—

Ὤ! πόσον εἶναι καθαρὸν τῶν οὐρανῶν τὸ δῶμα
οὐδὲ, κηλὶς κἂν φαίνεται 'ς τὸ γαλανόν του χρῶμα.
Λαμπρότης ὄντως θαυμαστὴ, λαμπρότης ὄντως Θεία!
θαμβόνει τοῦ θνητοῦ τὸν νοῦν τὸν κόσμον ἡ σωρεία.

—

Ὤ! πόσον, πόσον τῆς νυκτὸς ἡ σιωπὴ μ' ἡδύνει,
ἃς ὀνειροπολῶ λοιπὸν ἐνόσῳ ἡ Σελήνη
εἰς τὰ βαθέα ὕδατα τῶν θαλασσῶν κρυμμένη,
μὲ τὰς χρυσὰς ἀκτῖνάς της τὴν σφαῖραν μας δὲν ραίνει

—

Χρυσόνουν τὸ στερέωμα ἀστέρων μυριάδες,
ἡ Λύρα λάμπει μὲν ἐδῶ, ἐκεῖ δὲ αἱ πλειάδες.
Ὦ; ἀδελφαὶ ἀχώριστοι, κατέχουν αἰωνίως
τὸν τόπον, ὅνπερ ὥρισεν ὁ δάκτυλος ὁ Θεῖος.

—

Ἀπείρων ἄστρων σύμπλεγμα, ὠχρὸς ὁ Γαλαξίας,
νομίζεις εἶν' ἀνταύγεια λαμπρᾶς φωτοχυσίας.
Ἀδάμας, ποῦ 'ς τὸ σκοτεινὸν καὶ τὸ ζοφῶδες χάος,
ἀπαύστως σπινθηροβολεῖ καὶ λάμπει ἀεννάως.

—

Ἐκεῖνοι οἱ διάττοντες ἀστέρες ἐκεῖ πέρα
πῶς καταπίπτουν εἰς τὴν γῆν! πῶς σχίζουν τὸν ἀέρα!
Πυροτεχνήματα Θεοῦ καὶ τῆς νυκτὸς φωστῆρες!
τοὺς διευθύνουν ὅπου δεῖ, αἱ τοῦ παντόφου χεῖρες.

—

Ἀνύψωσον τὸ βλέμμα σου ἐπάνω 'ς τὰς ἐκτάσεις,
ἰδὲ πῶς ἀκτινοβολεῖ ὁ Σείριος μαρμαίρων,
ἰδὲ τὰς τόσας καλλονὰς τῆς φύσεως ἁπάσης,
καὶ δόξασον, ὦ ἄνθρωπε, τὸν πλάστην τῶν ἀστέρων.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ.

Η ΝΕΑΝΙΣ.

I

Ἑσπέρα ἦν ἐρατεινὴ, ὡραίου φθινοπώρου,
ὁ Φοῖβος ἤδη ἔδυσεν ἐντὸς τῆς Προποντίδος,
Ὑπὸ τὰ ῥόδα τὰ χρυσᾶ τῆς κυανῆς ἀψίδος,
ῥοδόχρυσον κυλίεται τὸ κῦμα τοῦ Βοσπόρου.

II

Χαρίεσσ' ἑκατέρωθέν εἰσιν αἱ παραλίαι,
ἀπόψεις τὰ προάστεια παρέχουν τερψιθέας,
Τὰ δένδρα ἔτι κυματοῦν τὰς κόμας τὰς ἀκμαίας,
καὶ αὖραι τὰς θωπεύουσι δραπέτιδες γλυκεῖαι.

III

Ἡ γῆ ποικίλα, μαγικὰ ἐπιδεικνύει κάλλη,
ἡ φύσις ἀποφαίνεται ἡδὺ προσμειδιῶσα,
πλὴν τὸ μειδίαμα αὐτῆς, τῆς γῆς κάλλη τὰ τόσα
θανάτου ἤδη προσεχοῦς ὠχρότης περιβάλλει.

IV

Τῶν τέρψεων τῆς φύσεως τῆς ἤδη σβεννυμένης,
ὅπως γευθῶσιν οἱ θνητοὶ στιγμὴν ἀκόμη μίαν,
εἰς περιπάτους τρέχουσι, καθεὶς μὲ συνοδίαν,
τέκνου, φιλτάτης γυναικὸς, ἢ φίλης ἐρωμένης.

V

Νεᾶνις εἰς παράθυρον οἰκίας παραλίου,
ὡραία, ὡς περιστερὰ λευκὴ, ἐρειδομένη,
ἐπὶ λευκοῦ βραχίονος, ῥεμβώδης, σύννους μένει,
ὡς ὑπὸ ἄχθος κάμπτουσα δυσφόρητον τοῦ βίου.

VI

Ἐπὶ τὸ κῦμα τ' ὄμμα της τὸ μέλαν ἀτενίζει,
ὡς ἄλλη τις Γαλάτεια. Τὸ θεωρεῖ νὰ τρέχῃ,
μὲ δάκρυ' ἀδαμάντινα τὰς παρειάς της βρέχει,
κ' ἐνίοτε ἀκούεται πικρῶς νὰ ὀλολύζῃ.

VII

Ἡ νὺξ ἤδη τὰ μαῦρά της πτερὰ ἀναπετάσσει,
οἱ ἄνθρωποι 'ς τοὺς οἴκους των κλεισθέντες ἡσυχάζουν,
ὑπὸ τὰ φύλλα τὰ πτηνὰ ἀπὸ πολλοῦ κοιταζουν,
βαθεῖα, φοβερὰ σιγὴ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνάσσει.

VIII

Τὸ πᾶν εἰς τὰς ναρκωτικὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως,
εἰς ὕπνον δίδεται γλυκύν. Πᾶσα ζωὴ κοιμᾶται.
Μόν' ἡ περίπολος, ἐντὸς τῶν ἀγυιῶν πλανᾶται,
κ' ἐπὶ τὰ κύματ' ἀγρυπνεῖ ἡ λέμβος ἁλιέως.

IX

Αἴφνης βαρὺς ἀκούεται ἐπὶ τὸ κῦμα ψόφος,
ὡς σῶμά τι ἐντὸς αὐτοῦ βαρὺ νὰ ἐβυθίσθη,
τὸ κῦμα αἴφνης νάστραψεν, ἀνοίχθη καὶ ἐκλείσθη,
καὶ ἔπειτα τὸ πᾶν σιγὴ ἐκάλυψε καὶ ζόφος.

X

Καὶ ἐκ τοῦ τῆς ὑπάρξεως βιβλίου διεγράφη,
διὰ παντὸς μία ζωὴ, ζωὴ μεστὴ ἐλπίδων,
καὶ πλέον τὴν νεάνιδα αἱ φίλαι της δὲν εἶδον,
ἐντὸς τοῦ μαύρου κύματος διὰ παντὸς ἐτάφη.

Ἐν Τζιβαλίῳ Σ.Γ.Μ.

Εἰς τὴν ἀναχώρησιν τῆς φίλης

Α Ζ.

Τῇ 14 Μαΐου 1877.

Φεύγεις, καὶ φεύγει μετὰ σοῦ ἡ τέρψις τῆς ψυχῆς μου
Τὸ ὄνειρον τοῦ βίου μου τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς μου.
Φεύγεις, κι' οἱ χρόνοι φεύγουσιν οἱ ἄλλοτε ὡραῖοι
Οἱ χρόνοι μας οἱ παιδικοὶ οἱ θάλλοντες, οἱ νέοι.
Φεύγεις κι' ὁ ἀποχωρισμὸς τὰ σπλάγχνα θὰ μοῦ φθείρῃ
Φεύγεις, κι' ὁ πόνος τῆς ψυχῆς στὸν τάφον θὰ μὲ σύρῃ
Ὅταν τὸ συλλογίζωμαι ὅτι μακράν σου εἶμαι.
Ἐκπλήττομαι ταράττομαι καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ κεῖμαι.
Ὦ χωρισμὲ σκληρότατε! ὦ τῆς καρδιᾶς μου λῆξις,
Ὁ μὴ ἀφίνων ἄλλο τι εἰμὴ βαθείας θλίψεις.
Σὺ τύχη π' ἀπεφάσισες διὰ νὰ μᾶς χωρίσῃς
Καὶ στὴν καρδίαν μας πικρὸν φαρμάκι νὰ ποτίσῃς,
Σὺ πάλιν εὐσπαγχνίσου μας καὶ κάμε νὰ ἑνωθοῦμε.
Ἐντὸς ὀλίγου εὐτυχεῖς!.. νὰ παρηγορηθοῦμε.

Ἐν Γιάλοβᾳ τῇ 28 Ἰουνίου 1877.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΠΠΙΔΗΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἶμαι νῆσος μικροτάτη καὶ περίφημος τὸ πάλαι,
διὰ τὸν ναὸν ὃν εἶχον τῆς ὡραίας Ἀφροδίτης,
καὶ θυσίαι πρὸς τιμήν της ὅτ' ἐγίνοντο μεγάλαι,
τότε ἤρχοντο ἀθρόοι, ὅσοι πλεῖστοι ὀπαδοί της.
Ἂν τὴν κεφαλήν μου ὅμως ἀφαιρέσῃς παρανόμως,
τότε φίλη σου ἂν ἦμαι τῶν πτηνῶν θὰ γίν' ὁ τρόμος.
Ἂν θελήσῃς ὅμως πάλιν ἓν ψηφίον ν' ἀποβάλῃς,
εἰς θεὰν ἀρχαιοτάτην παρευθὺς μὲ μεταβάλλεις.
Τώρ' ἀφίν' ὦ ἀναγνῶστα! εἰς τὴν ἰδικήν σου κρίσιν
νὰ ἀνεύρῃς μετὰ τάχους τὴν προσήκουσάν μοι λύσιν.

Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.